

Carina Johnsen

«Kunsten å overbevise»

Studie av norske myndigheters legitimeringsargumentasjon for militær deltakelse i Libya 2011

Masteroppgave i statsvitenskap

Trondheim, våren 2014

Kunsten å overbevise.

Studie av norske myndigheters legitimeringsargumentasjon for militær deltakelse i Libya 2011

Et klassifiserings – og kategoriseringsprosjekt av norske myndigheters legitimeringsargumentasjon for militær deltakelse i Libya 2011

Carina Johnsen

Masteroppgave i statsvitenskap

NTNU

Institutt for Sosiologi og Statsvitenskap

Våren 2014

Sammendrag

Forut for enhver forklaring for hvorfor stater legitimerer sin maktbruk slik de gjør på den nasjonale og internasjonale arena, kreves nødvendigvis en kartlegging av *hvilke* former for legitimeringsargumenter stater faktisk anvender for å legitimere denne maktbruken. Grunnet publikum og målgruppers heterogenitet, med til dels avvikende interesser, er en bred og omfattende portefølje av legitimeringsargumentasjon nødvendig for å skape forståelse og oppslutning om regjeringens ønskede politikk. Slik oppnår politikken større statsintern og statsekstern legitimitet. Denne studien har derfor satt seg i fore å kartlegge og klassifisere legitimeringsargumentasjon gitt av norske myndigheter for å legitimere det norske militære bidraget i Libya – intervensjonen 2011, med tilhørende problemstilling:

”Hvilke legitimeringsargumenter benyttet norske myndigheter for å legitimere militær deltakelse i Libya 2011”?

Studien bygger på et tidligere forskningsarbeid, ettersom Håkon Hermansson i 2010 konstruerte et kategoriserings – og klassifiseringsmønster det vil være fruktbart å benytte også i denne studien. I tillegg har egen studie nytt godt av et faglig samarbeid med Azita Radpey (2014). Det ble kjent at vi begge hadde interesser for å undersøke norske legitimeringsargumenter anvendt for å legitimere norsk militær deltakelse i Libya 2011, ettersom vi på individuelt vis kom opp med nærmest identiske problemstillinger for egne studier. Dette kunne oppleves som problematisk, men vi kom likevel vi frem til at dette kunne styrke våre individuelle studiers reliabilitet og troverdighet dersom vi forente vårt datamateriale. Dette ble gjort, og grunnet reliabilitetsteten utført i fellesskap, kom vi frem til at vi i 9 av 10 tilfeller klassifiserte de ulike legitimeringsargumentene til å tilhøre korrekt legitimeringskategori. Dette har medført at vi har sterk tiltro til våre empiriske funn, som har styrket oppfatningen at vi i stor grad har funnet et korrekt mønster for norsk legitimeringsretorikk brukt for å legitimere Norges militære deltakelse i Libya.

De klassifiserte empiriske funnene viser at norske myndigheter benyttet en helgardert og mangfoldig legitimeringsretorikk for å legitimere Norge i Libya. Likevel er dette en helhetlig og mangfoldig retorikk med vekslende tyngdepunkt, ettersom formelle og operasjonelle legitimeringsargumenter, i tillegg til allianseforpliktende legitimeringsargumentasjon ble benyttet i sterkest grad. Bruken av legitimeringsargumenter varierer imidlertid ut i fra hvordan situasjonen i Libya utviklet seg, alt etter konfliktens gang. Dette kommer frem i de ulike fasene denne studien fokuserer på. Samlet sett viser de empiriske funnene at formell og operasjonell legitimeringsargumentasjon ble benyttet i sterkest grad for å legitimere den norske deltakelsen, med kun marginale forskjeller til neste legitimeringskategori; allianseforpliktende legitimeringsargumentasjon. Dermed kan det hevdes at norske myndigheter anvendte en mangfoldig og helhetlig legitimeringsretorikk, dog med et noe vekslende tyngdepunkt, for å legitimere det norske militære bidraget til Libya i 2011.

Forord

Å levere masteroppgave markerer avslutningen på min studietid i Trondheim, noe som oppleves som befriende, men også vemodig. Det å skrive master er i seg selv en utfordrende prosess, samtidig som jeg oppfatter tiden som meget lærerik og spennende. Medstudenter, venner og familie har muligens kun av høflighetsgrunner undret på hva mitt masterprosjekt dreier seg om, og til svar har dere kanskje fått i overkant lange utredninger. Jeg beklager nå dette! Når det er sagt er det mange som fortjener en stor takk for all hjelp dere har gitt for å realisere min masteroppgave.

Jeg vil rette en stor takk til min veileder Gunnar Fermann, som var tidlig ute med å introdusere meg for norsk legitimeringsretorikk koplet opp mot situasjonen i Libya. Din tid, innspill og interesse for oppgaven har vært en inspirasjon til mitt videre arbeid. I tillegg retter jeg en stor takk til Håkon Hermansson som har vært behjelpelig med å informere meg om hvordan han la opp sin masteroppgave, ettersom den omhandler samme tematikk. Azita Radpey; takk for et godt samarbeid, all støtte og hjelp på vei i denne masterprosessen. Jeg syntes vi utgjør et bra team!

Ellers må også medstudenter på Lektor Samfunnsfag kull 08 og 09 takkes, da vi har vært et fantastisk kull, med et supert studiemiljø! Uendelige kaffepauser, både med og uten masterprat, hjelper på i en til tider frustrerende skriveprosess. Til venner og familie som har støttet opp under arbeidet med masteroppgaven, og i utdanningsløpet mitt for øvrig: tusen takk!

Trondheim, juni 2014

Carina Johnsen

Innholdsfortegnelse

Forkortelser.....	2
1 Innledning	3
1.1 Avgrensning og problemstilling	4
1.2 Metoder for datainnsamling og kategoriseringsprosessen.....	6
1.3 Studiens inndeling.....	8
2 Legitimeringskategorier: teoretisk forankring av typologi over legitimeringsargumentasjon	11
2.1 Legitimering av offentlig politikk.....	11
2.2 Klassifiseringskategorier av norsk legitimeringsargumentasjon basert på tidligere forskning	12
2.2.1 "Allianseforpliktelse" som legitimeringsargument: operasjonalisering og teoretisk forankring	13
2.2.2 "Ekstern innflytelse" som legitimeringsargument: operasjonalisering og teoretisk forankring	20
2.2.3 "Verdiargumentasjon" som legitimeringsargument: operasjonalisering og teoretisk forankring	23
2.2.4 "Formelle og operasjonelle argumenter" som legitimeringsargument: operasjonalisering og teoretisk forankring	27
3 Diakron empirisk kartlegging	33
3.1 Dannelsen av Operation Odyssey Dawn og Operation Unified Protector: Norge markerer seg som bidragsyter.....	34
3.2 Kartlegging og klassifisering av offentlige uttalelser for norsk legitimeringsargumentasjon for militær deltakelse i Libya 2011.....	35
3.2.1 Fase 1: initieringsfasen (25.02.14 – 22.03.11)	36
3.2.2 Fase 2: den militært intensive fasen (23.03.11 – 22.06.11).....	43
3.2.3 Fase 3: videreføringsfasen (01.07.11 – 28.10.11)	53
3.2.4 Fase 4: post – legitimerende fase (31.01.12 – 21.09.12).....	63
4 Analyse av primærfunn og variasjon i legitimeringsargumentasjon over tid.....	71
4.1 Komparativ analyse av empiriske mønstre; bruk av legitimeringsargumenter for norsk militær deltakelse i Libya 2011	71
4.2 Bruk og variasjon av legitimeringsargumentasjon på tvers av faser	74
4.2.1 Bruk og variasjon i allianseforpliktende legitimeringsargumentasjon på tvers av faser..	74
4.2.2 Bruk og variasjon i ekstern innflytelsesargumentasjon på tvers av faser.....	76
4.2.3 Bruk og variasjon i verdiargumentasjon på tvers av faser	78
4.2.4 Bruk og variasjon i formell og operasjonell legitimeringsargumentasjon på tvers av faser	79
4.3 Sammenfatning: mønstre i norsk legitimeringsargumentasjon for militær deltakelse i Libya 81	
5 Avslutning: rekapitulering og sammenføyninger.....	85
5.1 Veien videre	87

Forkortelser

AWACS	Airborne Warning and Control System
EU	Den europeiske union
FN	De forente nasjoner
GIL	Generalinspektøren for luftforsvaret
ICC	International Criminal Court
NATO	North Atlantic Treaty Organization
OOA – operasjoner	Out – of - Area operasjoner
OOD	Operation Odyssey Dawn
OUP	Operation Unified Protector
R2P	Responsibility to Protect
SOP	Standard Operating Procedure
SV	Sosialistisk Venstreparti
UNSCR	United Nations Security Council Resolutions

1 Innledning

I kjølevannet av ”Den arabiske vårens” opprør i Tunisia og Egypt vinteren 2011, oppstod det i februar 2011 et folkelig opprør mot regimet til Muammar al – Gaddafi i Libya, inspirert av nabolandenes krav om regimeendring og innføring av demokrati. Gaddafi møtte dette opprøret med våpenmakt, og truet med omfattende angrep mot den libyske sivilbefolkning (Leraand 2011a: 1). Grunnet frykten for myndighetenes voldsutøvelse mot sivile i Benghazi innførte FN sanksjoner mot Libya, i form av Sikkerhetsrådsresolusjon 1970, som omfattet en økonomisk og militær embargo av staten, samt en rettslig etterforskning gjennomført av Den internasjonale straffedomstolen (ICC). 17. mars 2011 innførte FN Sikkerhetsrådsresolusjon 1973, som autoriserte en internasjonal militær inngripen rettet mot Libya. Denne stadfestet at libyske sivile skulle beskyttes ved hjelp av alle nødvendige midler, med unntak av internasjonale okkupasjonsstyrker på libysk territorium (UNSCR 1973 2011: 6).

Både regionale og internasjonale aktører gjorde seg gjeldene i konflikten. Av regional art engasjerte Den arabiske liga og Afrikanske Union seg. Den arabiske liga bidro til et viktig politisk grunnlag for den internasjonale operasjonen, ettersom den støttet opp om FN – resolusjonene. Den Afrikanske Union samlet en gruppe statsledere i forsøket på å finne en diplomatisk løsning på konflikten – uten å lykkes (Leraand 2011a: 7). Av internasjonale aktører var det i utgangspunktet enkeltstater som spilte sentrale roller i konflikten, dernest FN, NATO og EU. Frankrike, Storbritannia og USA ledet an prosessene som førte til FN – resolusjonene og den påfølgende militære intervensjonen, før NATO overtok kommandostrukturen 31. mars 2011, da med støtte i resolusjon 1970 og 1973 (Leraand 2011a: 10). Resolusjon 1973 var grunnlagt i FN – paktens kapittel VII, samt prinsippet om ”Responsibility to Protect” (R2P) (UNSCR 1973 2011: 6). For flere land, Norge inkludert, var dette et avgjørende prinsipp for å kunne slutte opp under den militære intervensjonen i Libya (Leraand 2011a: 11). Det norske styrkebidraget til Libya 2011 oppfattes som betydelig, sammenlignet med norsk militær deltakelse i tidligere internasjonale operasjoner (Eide 2012a: 3).

En ny kurs for NATO ble lagt på 1990 – tallet, som følge av alliansens omstrukturering dette tiåret. Den kalde krigens slutt markerte et nytt sikkerhetsbilde, og det nye strategiske konseptet i 1991 reflekterte denne post – sovjetiske situasjonen (Græger 2008: 25). Konseptet skulle føre NATO inn i en ny retning, ”[...] basert på et bredt anlagt sikkerhetsfokus som

inkluderte politiske, økonomiske og sosiale aspekter” (Græger 2008: 25). Dette kollektive sikkerhetsfokus ble styrket gjennom det strategiske konseptet, i forhold til det tidligere noe snevrere fokuset på kollektivt forsvar. Fra midten av 1990 – tallet gikk NATO fra å være en ”[...] planleggingsorganisasjon med militær avskrekking som hovedfunksjon” (Græger 2008: 25) til å bli en aktiv ledet organisasjon som gjennomførte en rekke operasjoner (Græger 2008: 25). Dette fikk også konsekvenser for norsk NATO – deltakelse, ettersom fokus på invasjonstrusler forsvant til fordel for fokus på sammensatte utfordringer i såkalte ”out – of – area” operasjoner (OOA - operasjoner) (Græger 2008: 25; Hermansson 2010: 6). Norge fikk dermed et nytt sikkerhetsfokus, som også fikk konsekvenser for utformingen av norsk utenriks – og sikkerhetspolitikk, ettersom alliansen nå skulle engasjere seg også utenfor medlemsstatenes territorium.

Beslutningen om norsk Libyadeltakelse ble tatt over et meget kort tidsrom. Den norske bidragsstyrken ble bestemt tre dager etter at FN stadfestet resolusjon 1973 17. mars 2011. Regjeringen fattet beslutningen på vegne av Norge, og selv med uenighet fra regjeringsrepresentanter fra Sosialistisk Venstreparti (SV), samlet det norske Storting seg bak beslutningen (Søreide 2012: 86). Som konsekvens av valget om å bidra militært i Libya ble det nødvendig for norske myndigheter å legitimere hvorfor Norge valgte å sende seks F – 16 fly med støttefunksjoner til den borgerkrigsrammede staten. Støtte til norsk NATO – deltakelse krevde dermed en mangfoldig legitimeringsargumentasjon grunnet ulike målgruppers til dels heterogene interesser og verdisyn. En slik legitimeringsargumentasjon inngår som en naturlig del av det norske myndighetsapparatets virkemidler for å bygge brede politiske koalisjoner med evne til å nå et bredt publikum (Fermann 2013: 113). Dette var også nødvendig for avgjørelsen om norsk militær Libyadeltakelse.

1.1 Avgrensning og problemstilling

Det er nødvendig å kartlegge *hvilke* legitimeringsargumenter stater faktisk anvender, før det gjøres rede for forklaringer for hvorfor stater legitimerer sin maktbruk slik de gjør på ulike arenaer. Derfor er det viktig å understreke at denne studien ikke søker å avdekke *hvorfor* Norge valgte å delta i Libyaintervensjonen, men derimot å undersøke *hvordan* operasjonen ble legitimert fra sentrale myndigheter. Denne studien innehar dermed en positivistisk forskningsambisjon, hvor ambisjonen er å videreføre Hermanssons og Fermans (2010)¹

---

¹ Se Hermanssons (2010) masteroppgave: ”Studie av norsk legitimeringsargumentasjon for deltakelse i NATO ”Out-of-Area” operasjoner”, Trondheim: NTNU.

kartlegging av norsk offentlig legitimeringsargumentasjonsbruk i de tidligere OOA – operasjonene Bosnia, Kosovo og Afghanistan (Hermansson 2010). Dette realiseres ved å inkludere legitimeringsargumentasjon for norsk deltakelse i Libyaintervensjonen i 2011. Studien skiller seg derfor fra ”just war” tradisjonen og en mer normativ politisk studie av diskusjonen rundt vilkårene for legitim militær intervensjon i andre stater, basert på humanitært grunnlag.

Med Libya som case vil altså denne studien føye seg inn i rekken av tidligere studier hvor fokuset ligger på norsk legitimeringsargumentasjonsbruk ved militær deltakelse i OOA – operasjoner. Studien blir derfor en kumulativ påbygging av tidligere arbeid, men med ny substans. Slik kan et bredere generaliseringsgrunnlag for legitimeringsargumentasjonsmønstre avdekkes. Dermed kan denne studien fungere som et datagrunnlag for videre forskning, ettersom videre årsakssammenhenger for *hvorfor* Norge valgte å delta i Libya kan gjennomføres. Den resulterende problemstillingen for studien lyder dermed slik:

”Hvilke legitimeringsargumenter benyttet norske myndigheter for å legitimere militær deltakelse i Libya 2011”?

Representanter fra daværende regjering, samt det øvre embetsverket og toppbyråkrater, inngår her i de sentrale myndighetene. Deres uttalelser vil regnes som representative for regjeringen og utøvende myndigheter. Grunnet den knappe beslutningstiden vil uttalelser både forut for, men også undervis i Libyaoperasjonen, innlemmes i kildegrunnlaget. Sistnevnte kan oppleves som problematisk, ettersom de politiske uttalelsene kan ha endret seg og blitt omformulert som følge av operasjonens gang. Det samme gjelder argumentasjon ytret etter operasjonens ferdigstilling: hendelsene internt i Norge sommeren 2011 overskygget i stor grad oppmerksomheten til den norske Libyadeltakelsen. Som følge av dette mistet den senere offentlige debatten også noe fokus. Likevel oppleves det som fruktbart å innlemme disse fasene i datamaterialet, da dette ytterligere viser det fullstendige bildet av norsk legitimeringsretorikk. Ettersom studien utelukkende fokuserer på kartlegging av de ulike legitimeringsargumentene i hensiktsmessige kategorier, gjøres det heller ikke et forsøk på å skille mellom vikarierende og reelle argumenter. Dette valget er tatt, da studiens formål ikke er å avdekke *hvorfor* Norge valgte å delta militært i Libya.

Med grunnlag i fire legitimeringskategorier søker denne studien dermed å finne legitimeringsmønstre for norsk militær Libyadeltakelse. Det benyttes et klassifikasjonssystem anvendt tidligere, ettersom Håkon Hermansson i 2010 konstruerte et mønster det også i denne studien vil være hensiktsmessig å benytte seg av. Hermanssons klassifikasjonssystem er forankret i statsvitenskapelig teori, og kategoriene defineres som allianseforpliktelse (A), ekstern innflytelsesargumentasjon (E), verdiargumenter (V) og formelle og operasjonelle legitimeringsargumenter (F) (Hermansson 2010: 46). De tre første kategoriene kan kalles substansielle legitimeringsargumenter, ettersom de omfatter incentivbaserte og/eller moralske begrunnelser for Norges deltakelse i Libya. Den siste kategorien derimot, formelle og operasjonelle legitimeringsargumenter, innehar argumentasjon som i utgangspunktet ikke utgjør begrunnelser for militær deltakelse. Disse argumentene antas likevel å ha legitimerende virkning på den norske deltakelsen (Hermansson 2010: 44).

Denne studiens empiriske resultater viser at norske myndigheter benyttet seg av en helgardert og mangfoldig legitimeringsretorikk for å legitimere Norges militære bidrag i Libya 2011. Dette fordi norske myndigheter brukte alle legitimeringskategoriene i relativt sterk grad. Likevel er dette en mangfoldig legitimeringsretorikk med vekslende tyngdepunkt, ettersom enkelte av legitimeringskategoriene utpeker seg med en tydeligere forekomst av legitimeringsargumenter enn andre. Formelle og operasjonelle legitimeringsargumenter, samt allianseforpliktende legitimeringsargumentasjon oppfattes som sterkest i bruk og omfang som legitimeringsgrunnlag for Norges militære deltakelse i Libya. Disse funnene kan videre benyttes for å danne et mønster for norske myndigheters bruk av legitimeringsretorikk for deltakelse i utenlandske operasjoner. Dersom denne studiens empiriske funn sammenliknes med tidligere forskning (jfr. Hermansson 2010), kan det hevdes at en helgardert og mangfoldig legitimeringsretorikk, dog med vekslende tyngdepunkt, benyttes som en norsk strategi for å legitimere Norges militære deltakelse i utenlandske operasjoner.

1.2 Metoder for datainnsamling og kategoriseringsprosessen

Kildene benyttet i denne studien er 24 offentlige uttalelser arkivert i regjeringens dokumentarkiv på Internett. Denne portalen er åpen for allmennheten, og anses derfor som et ideelt utgangspunkt for å undersøke hvordan myndighetene selv legitimerte og presenterte den norske Libyadeltakelsen. Kildene til uttalelsene er organisert kronologisk, og kommer til uttrykk i taler, redegjørelser, intervjuer, pressemeldinger og nyhetssaker. De ulike uttalelsene er organisert inn i fire ulike faser, alt etter dato for utgivelse. *Fase 1; initieringsfasen,*

omfatter tidsrommet fra 25.02.11 – 22.03.11, altså forut for Norges deltakelse i Libya. *Fase 2; den militært intensive fasen*, fra 23.03.11 – 22.06.11, fokuserer på perioden der Norge ble en aktiv bidragsyter i den internasjonale innsatsstyrken. *Fase 3; videreføringsfasen*, 01.07.11 – 28.10.11, omfatter tidsrommet der det internasjonale engasjementet i Libya ble utvidet med tre måneder, mens *fase 4; post – legitimerende fase*, satt fra 31.01.12 – 21.09.12, innebærer legitimeringsargumentasjonsbruk gitt etter operasjonens ferdigstilling.

Studien er lagt opp som et casestudie, da det anses som mest hensiktsmessig ettersom den søker å gå i dybden på ett spesielt felt. Casestudier karakteriseres som bruk av et stort antall kilder over et lengre tidsrom for å skape en holistisk forståelse av sosiale og komplekse samfunnsmønstre og tendenser (Feagin m.fl. 1991: 6). Dermed oppfattes casestudiet som en hensiktsmessig metode for å undersøke trender i den norske legitimeringsretorikken. Videre bygger studien på dokumentanalyser av de offentlige uttalelsene, og den kvalitative og historisk kildekritiske metoden benyttes for å klassifisere argumentene inn i de fire legitimeringskategoriene. Ettersom dokumenter representerer en refleksjon av virkeligheten, kan det også være interessant å legge merke til hva dokumentene faktisk *ikke* inneholder (May 2110: 183), og dette vil også gjøres i denne studien. Funnene fra de offentlige uttalelsene vil ikke klassifiseres etter kvantitativ telling av forekomst, men derimot på en kvalitativ vurdering av sentralitet. Fokus på meningsinnhold ble også benyttet av Hermansson i 2010, noe jeg har forsikret meg om gjennom mailkorrespondanse med ham. Det å anvende samme metode for telling av forekomst vil trolig styrke dataens reliabilitet.

I tillegg til bruk av Hermanssons klassifiseringssystem (2010), har denne studien nytt godt av et fruktbart samarbeid med Azita Radpey (2014). Da det ble kjent at vi begge hadde interesse av å studere norsk legitimeringsargumentasjon for norsk Libyadeltakelse, forstod vi at våre studier ville kunne nyte godt av et aktivt samarbeid om datamateriale og kategoriseringsprosess. Veileder oppmuntret også til denne form for samarbeid. Grunnet dette fikk vi derfor mulighet til å gjennomføre en reliabilitetstest, for å undersøke om våre klassifiseringer av legitimeringsargumenter kunne oppfattes som troverdige og reelle. Reliabilitetstesten ble gjennomført ved at vi individuelt utførte preliminare kodingsvurderinger. Deretter gjennomførte vi dette i fellesskap; vi forente våre kodingsvurderinger. Resultatene av disse kodingsvurderingene – og avvikene mellom våre særskilte kodingsvurderinger så vel som mellom våre preliminare og vår omforente kodingsvurdering – er rapportert i vedlegg 3. Resultatene viser at jo mindre avviket er mellom

våre preliminnære kodingsvurderinger og mellom vår omforente kodingsvurdering, desto høyere er dataens reliabilitet. Gjennomsnittsavviket mellom mine og Radpey sine preliminnære kodingsvurderinger er 9.6%. I mer enn 9 av 10 kodingsbeslutninger har vi altså vært enige om hvordan tekstmaterialet (uttalelsene) skal forstås, og dermed klassifiseres (kodes). Dette peker i retning av at dataen har høy reliabilitet. I tilfellene vi hadde kommet frem til ulike (preliminnære) kodingsbeslutninger, diskuterte vi oss frem til omforente kodingsvurderinger. Detaljene i disse vurderingene er - som sagt – redegjort i vedlegg 3.

Konstruksjonen av kategoriene for klassifisering av legitimeringsargumentasjon for norsk militær deltakelse i Libya er inspirert av statsvitenskapelig teori. Målet har vært å forankre legitimeringstypologien i statsvitenskapelig teori og så langt som mulig innfri idealtypiske krav til klassifikasjonsapparat. Hellevik (2007) understreker betydningen av at en typologi består av kategorier som både er gjensidig utelukkende og uttømmende. Dette innebærer at det skal være rom for samtlige legitimeringsargumenter og at intet legitimeringsargument skal kunne passe inn i to kategorier på samme tid (Hellevik 2007: 128). Likevel, dersom det skulle forekomme tvetydighet/ambivalens i de offentlige uttalelsenes argumentasjonsbruk, kalt et argument med dobbeltbunn, telles dette argumentet som å inneholde begge former for argumentasjonsbruk, og vektet deretter. Dette fordi det er min egen tolkning av uttalelsen det dreier seg om, ikke den spesifikke uttalelsen i seg selv. I disse tilfellene brytes derfor kravet om at dataen kun skal klassifiseres i en kategori av gangen. Betydningsfullheten av legitimeringsargumentasjonen varierer mellom 0 og 3, alt ut i fra hvor sterkt vi vurderte argumentene i uttalelsene under vurdering. 0 tilsier at et argument overhodet ikke er nevnt eller fremhevet, mens verdien 3 innebærer at et legitimeringsargument fremstår som svært betydningsfullt. Etter at alle uttalelsene er kodet, aggregeres og presenteres de på fasnivå og samles i tabeller. Vi har brukt samme kodingsmetodikk som i Hermanssons studie av norsk legitimeringsargumentasjon i Bosnia, Kosovo og Afghanistan (2010). På den måten er det mulig å sammenlikne våre resultater med hans. For ytterligere detaljering av de ulike legitimeringskategoriene og deres vektning, refereres det til kodingsmanualen i vedlegg 1.

1.3 Studiens inndeling

De ulike legitimeringskategoriene benyttet for å legitimere den norske Libyadeltakelsen er forankret i statsvitenskapelig teori, nærmere bestemt realisme, konstruktivisme og verdidiplomati. Teoretiseringen av kategoriene er å finne i kapittel to av denne studien. Etter teorikapittelet følger en kort empirisk beskrivelse av det internasjonale engasjementet i Libya,

med fokus på FNs og NATOs rolle, samt en kartlegging av den norske deltakelsen. Dette utgjør del én av kapittel tre. Del to av kapittel tre; kartlegging av 24 uttalelser fra offentlige myndighetspersoner, utgjør oppgavens empiri. I dette kapitlet rapporteres og drøftes kodingsresultatene for hver av de fire fasene i konflikten. I kapittel fire, gis en sammenfattende analyse av norsk legitimeringsargumentasjon på tvers av faser, og sett under ett. Kapittel fem rekapitulerer problemstilling, fremgangsmåte og analyseresultater, kopler resultatene opp mot tidligere forskning, og antyder veien videre for forskning på legitimeringsretorikk.

2 Legitimeringskategorier: teoretisk forankring av typologi over legitimeringsargumentasjon

Formålet med dette kapitlet er å redegjøre for og teoretisk forankre fire legitimeringskategorier som senere skal benyttes for å klassifisere norske myndigheters legitimeringsargumentasjon i forbindelse med norsk militær deltakelse i NATOs intervensjon i Libya 2011. Innledningsvis vil det redegjøres for myndighetenes behov for å legitimere offentlig politikk generelt, og utenriks – og sikkerhetspolitikk spesielt. Ettersom politikk er en ”[...] virksomhet innen et sosialt system [...] som innebærer at mål blir satt, prioriteringer ordnet, verdier fordelt og virkemidler valgt og anvendt [...]” (Østerud 2007: 209) blir det viktig å begrunne og legitimere valgt politikk, - om ikke annet enn for å redusere de politiske kostnadene knyttet til gjennomføringen av politiske beslutninger, samt og skape stabile politiske koalisjoner med konsensus på det diskuterte området.

Ontologiske forutsetninger om aktører, strukturer og samhandling i internasjonal politikk legger normative føringer på hvilken type legitimeringsargumentasjon som kan ha gjennomslagskraft og virke troverdig når utenriks – og sikkerhetspolitiske avgjørelser skal markedsføres og vinne forståelse fra viktige målgrupper. Dermed vil den teoretiske forankringen av et studie som setter seg i fore å kartlegge og klassifisere legitimeringsargumentasjon søke å underbygge hvordan disse ontologiske forutsetningene er med på å forme legitimeringsargumenter gitt av norske, offentlige myndigheter. Det handler dermed om å oversette positivistisk forklaringsteori til normativ klassifiseringsorientert teori.

2.1 Legitimering av offentlig politikk

Utenrikspolitikk er den norske stats prerogativ, og utøves i Norge av regjeringen på vegne av staten (Fermann 2013: 21). Både statsinterne og statseksterne omgivelser og aktører er med på å forme utenrikspolitikkens handlingsrom, men i dagens globaliserte og komplekse verden kan det til tider være vanskelig å skille interne og eksterne aktører og interesser fra hverandre. Derfor kan det internasjonale miljøet i varierende grad være med på å forme norsk utenrikspolitikk. Norske myndigheters oppgave blir dermed å sette sammen tiltakspakker og legitimeringsargumenter for ønsket politikk som evner å nå et bredt publikum; både innad i Norge, men også rettet mot utenlandske makthavere (Fermann 2013: 77). Robert D. Putnam understreker dette da han hevder at ” [...] inngåelse av en avtale mellom stater forutsetter at det etableres en forutgående enighet *innenfor* den enkelte staten. Det må utvikles et

innenrikspolitisk handlingsrom – et ”vinnersett” [...] Størrelsen på dette ”vinnersettet” avgjør regjeringens innenrikspolitiske handlingsrom i utenrikspolitikken [...]” (Fermann 2013: 112). Et slikt ”tonivåspill” viser dermed hvordan både interne og eksterne variabler er med på å forme en stats utenrikspolitiske handlingsrom. For å bygge tilfredsstillende ”vinnersett”, altså stabile politiske koalisjoner innrettet mot å skape oppslutning omkring myndighetenes politiske veivalg, er legitimeringsretorikk et viktig virkemiddel. Denne benyttes dermed for å markedsføre myndighetenes handlingsvalg og oppnå gjennomslagskraft for egen politikk. Grunnet publikum og målgruppers heterogenitet, med til dels avvikende interesser, er en bred, omfattende og troverdig portefølje av legitimeringsargumentasjon nødvendig for å skape forståelse og oppslutning om regjeringens ønskede politikk. Dermed kreves det at en mangfoldig legitimeringsretorikk er til stede som omfatter både realpolitiske, idealpolitiske, formaljuridiske og operative hensiktsmessighetsargumenter. For eksempel vil en bredest mulig enighet bak støtte til norsk NATO – deltakelse være tuftet på en sammensatt legitimeringsargumentasjon, bestående av komplementære og sammenfallende argumenter, som samlet skal oppnå høyest mulig grad av konsensus innad i den norske befolkning og bidra til bygging av en vinnende politisk koalisjon i Stortinget. Slik vil norsk militær deltakelse i utenlandske operasjoner i større grad støttes av den generelle norske befolkning, og dermed oppnå økt legitimitet.

2.2 Klassifiseringskategorier av norsk legitimeringsargumentasjon basert på tidligere forskning

Håkon Hermansson konstruerte i 2010 fire uttømmende og gjensidig utelukkende kategorier for å klassifisere norske legitimeringsargumenter for deltakelse i militære OOA – operasjoner (Hermansson 2010). En slik klassifisering av legitimeringsargumenter oppfattes også som hensiktsmessig for denne studien, ettersom den søker, på lik linje med Hermanssons oppgave, å gjøre rede for legitimeringsargumentasjon i forbindelse med norsk deltakelse i internasjonale militære operasjoner, i denne oppgavens tilfelle under borgerkrigen i Libya 2011. Gjennom et bredt ankerfeste i statsvitenskapelig teori utviklet Hermansson (2010) fire klassifiseringskategorier, betegnet som:

- (A) Allianseforpliktelse; A
- (B) Ekstern innflytelse; E
- (C) Verdiargumentasjon; V
- (D) Formelle og operasjonelle argumenter; F

Som nevnt er det nødvendig at offentlige myndigheter knytter ulike legitimeringsargumenter helhetlig sammen, grunnet målgruppers heterogenitet og til dels ulike interesser. Slik kan politiske koalisjoner med gjennomslagskraft og et stabilt legitimeringsgrunnlag skapes. De fire overnevnte legitimeringskategoriene kan dermed samlet sees egnet til å klassifisere norske myndigheters legitimering av deltakelse i NATO – operasjoner, inkludert intervensjonen i Libya 2011. Nedenfor følger en redegjørelse av de ulike kategoriene i kronologisk rekkefølge, samtidig som de ulike typene av legitimeringsargumentasjon forankres opp mot sentrale tilnærminger til studiet av internasjonal politikk og utenrikspolitikk. Denne studien anser det som hensiktsmessig å benytte seg av tilsvarende klassifikasjonsapparat over legitimeringsargumentasjon som Håkon Hermansson (2010) og Azita Radpey (2014) bruker, da dette vil gjøre studiene sammenlignbare og dessuten fungere som en gjensidig reliabilitetstest når det gjelder koding av Libya-casen.

2.2.1 ”Allianseforpliktelse” som legitimeringsargument: operasjonalisering og teoretisk forankring

Kategori A; *allianseforpliktelse*, inneholder legitimerende argumentasjon fra de offentlige uttalelsene som knytter den norske Libya-deltakelsen opp mot støtte til sine kollektivt allierte. Både de alliertes forpliktelser ovenfor Norge, men også Norges forpliktelser ovenfor egne allierte inkluderes under denne kategorien. Kategorien innebærer i tillegg argumentasjon som omhandler Norges *normative* forpliktelse til å bidra i de ulike alliansene i Libya – operasjonen, dette med tanke på motta og yte militær støtte ved eventuelle senere militære operasjoner. Ettersom Libya – intervensjonen i utgangspunktet ikke var en militær intervensjon i ren NATO – regi, men derimot en bred internasjonal operasjon grunnlagt i et solid FN – mandat, innebærer kategorien *allianseforpliktelse* også legitimerende argumentasjon som reflekterer norsk støtte til det internasjonale samfunnets handlingsvalg i Libya. Støtte til en FN –godkjent intervensjon inngår også under denne kategorien. For å hensiktsmessig kunne kategorisere de ulike offentlige uttalelsene settes det et skille mellom det å søke innflytelse *i* alliansene og *gjennom* alliansene. Dette innebærer at der Norge ønsker å hevde suverenitet, egeninteresser og posisjoner innad i de ulike alliansene kategoriseres dette under *allianseforpliktelse*.

Allianser, hvis grunnstrukturer er resultater av internasjonale maktbalanser, har siden antikken satt preg på mellomstatlige relasjoner, og anses som en del av kjernen i internasjonal politikk

(Carlsnaes 2008: 11). Glenn Snyder (1997) definerer allianser som ” [...] formal associations of states for the use (or nonuse) of military force, in specified circumstances, against states outside their own membership” (Snyder 1997: 4). Grunntanken for alliansepolitikk er tuftet på ideen om at under visse omstendigheter kan stater øke egen sikkerhet ved å inngå militære samarbeid med andre stater (Carlsnaes 2008: 11), og dermed løse eksterne trusler mer effektivt enn om statene måtte møte utfordringene alene (Snyder 1997: 4). Ettersom et alliansesamarbeid er frivillig ligger det implisitt at stater deltar i et slikt samarbeid da det er i deres egeninteresser å gjøre dette, til tross for at det innebærer en viss innskrenkning av egen handlefrihet (Carlsnaes 2008: 11). Dette gjøres ikke for å overstyre anarkiet, men heller for å møte konflikter som oppstår i anarkiet (Snyder 1997). Alliansemedlemskap anses å være et verktøy innenfor en bredere utenrikspolitisk portefølje som benyttes for å etterkomme staters egeninteresser, da et slikt medlemskap kan være med på å vedlikeholde og endre status quo i internasjonal politikk. Slik kan allianser dermed fungere som katalysator for både endring og opprettholdelse av internasjonal orden (Morgan og Palmer 2003: 182).

NATO anses som hjørnesteinen i norsk sikkerhetspolitikk (St.prp. nr. 73 S (2011 – 2012: 7)). Norges medlemskap gir staten tilgang på eksterne kapasiteter dersom norsk suverenitet skulle trues; i tillegg gir medlemskapet Norge en støtte til å selv balansere eksterne trusler. Dersom det blir handlet kollektivt gjennom NATO er Norge forpliktet til å støtte sine allierte gjennom Atlanterhavspakten artikkel 5, selv om pakten ikke til enhver tid eksplisitt uttrykker hvilke situasjoner de ulike medlemslandene er pliktige i å stille opp (Hermansson 2010: 33). I tråd med Snyder (1987) hevdes det at det i allianser kan oppstå et alliansedilemma, ettersom medlemmer kan tenkes å frykte både abandonment (marginalisering) og entrapment (bli fanget) (Matlary 2012: 135). Dersom stater ikke bidrar i alliansen kan dette resultere i at alliansen ikke vil bistå det utsatte medlemslandet ved en eventuell krise. Stater vil derfor vise støtte til deltakelse i sikkerhetskollektivet, for å hindre å bli forlatt av alliansen (abandonment). Likevel, gjennom et alliansesamarbeid kan stater risikere å bli involvert i konflikter der staten i utgangspunkt ikke har en interesse i å delta (entrapment). Jo mer avhengig en småstat er av en hegemon/allianse for å oppnå et tilfredsstillende nivå av sikkerhet, jo mer tydelig blir også alliansedilemmaet (Matlary 2012: 135).

I realismen fører den anarkiske strukturen i det internasjonale miljøet, med den påfølgende maktbalansopolitikken som oppstår ut fra denne, til at samarbeidsmuligheter i utgangspunktet blir utfordrende. Dette fordi det i realismen er staters høyeste ønske at ingen andre parter skal

tjene mer på samarbeidet enn dem selv. Hvorfor stater likevel velger å inngå alliansesamarbeid er derfor et spørsmål det hevdes realister har vanskeligheter med å forklare (Carlsnaes 2008: 12 - 13). Likevel blir et slikt samarbeid et nyttig virkemiddel dersom egne ressurser ikke er tilstrekkelige i forhold til en annen stat eller gruppe av stater (Aanerud 2012: 20). Neorealisten Stephen M. Walt understreker dette da han hevder at "[...] states join alliances to protect themselves from states or coalitions whose superior resources could pose a threat" (Walt 1985: 5). Inngåelse av alliansesamarbeid gjøres dermed for å forhindre andre stater i å dominere en selv. Walt vektlegger det å imøtekomme trusler som en katalysator for inngåelse av alliansesamarbeid, hvor viktigheten av trusselbalanse, framfor sikkerhetsbalanse understrekes: "Walt modifies Kenneth Waltz's account of alliance formation by recognizing that states balance not against power, but rather against threats" (Barnett 1996: 403). I et neorealistisk syn oppstår allianser dermed som et svar på trusler, og stater velger normalt mellom å balansere seg mot trusler i samarbeid med andre stater, eller inngå avtaler med hovedtrusselen ("bandwagoning") (Walt 1985: 4). Gjennom det neorealistiske verdensbildet fører dermed redsel for sterkere motmakter til at det kan oppstå samarbeidsmuligheter og alliansedannelser i internasjonal politikk. I et strukturrealistisk perspektiv stammer mellomstatlig krig og konkurranse fra mangelen på en overordnet myndighet i anarkiet, i tillegg til distribusjon av relative maktkapabiliteter. Fraværet av en sentral myndighet for dannelsen, opprettholdelsen og overvåking av internasjonale lover og avtaler fører til et økt fokus på egen sikkerhet blant statene (Ruggie 1983: 267). Gjennom deltakelse i et alliansesamarbeid kan stater dermed kompensere for denne mangelfulle autoriteten ved å oppgi deler av egen handlefrihet til en overordnet maktinstans som eksempelvis allianser. Slik kan alliansesamarbeidet dermed fungere som en overvåker og opprettholder av internasjonale normer, lov og rett. Deltakelse i slike allianser vil trygge staten, og være med på å øke statens sikkerhet mot andre stater. Et alliansemedlemskap er altså i et strukturrealistisk syn et viktig virkemiddel for statens egen sikkerhetsmaksimering, - et virkemiddel for egen overlevelse i det ellers ukontrollerbare anarkiet. Strukturrealisten Kenneth N. Waltz vektlegger dermed viktigheten av klassisk sikkerhetsbalanse, der stater inngår i alliansesamarbeid for å balansere hverandres makt mot hverandre. Gjennom multipolar balansering i alliansene søker statene seg nærmere hverandre, med ønsket om å tilfredsstille alliansen ved å tilpasse seg hverandre, slik at de i realiteten blir mer og mer like (Waltz 1979: 164 - 165). Ettersom opprettholdelse av egen sikkerhet er statenes primære målsetting, er statene villige til å nærmest alliere seg med hvem som helst, dersom dette vil gagne egen sikkerhet: "If pressures are strong enough, a state will deal with almost anyone. [...] "[...] states will ally with the devil to avoid the hell

of military defeat” (Waltz 1979: 166). Utsagnet viser tydelig hvordan alliansesamarbeid er å foretrekke, dersom alternativet ville hatt negativ innvirkning for statens utvikling. Neoklassisk realisme vektlegger, i likhet med strukturrealismen, at en stats (utenriks)politikk drives av dens plass i det internasjonale system, og spesielt av sine relative maktkapabiliteter. Likevel skiller neoklassiske realister seg fra strukturrealister da førstnevnte vektlegger innflytelsesmaksimering framfor sikkerhetsmaksimering. Ved bruk av maktmidlene en stat har til rådighet, vil staten søke å øke statens muligheter for innflytelse. Ut i fra størrelse på egen innflytelseskraft kan stater i et alliansesamarbeid dermed være med på å endre eller opprettholde status quo i internasjonal politikk. Statens evne til å mobilisere ressurser, samtidig som å bygge opp konsensus og gjennomslag for ønsket politikk blir derfor viktig (Rose 1998: 5). Aktiv deltakelse innad i alliansesamarbeidet kan styrke denne formen for innflytelse, og slik kan staten vokse seg sterk til å imøtekomme usikkerheter som oppstår i anarkiet. Legitimeringskategorien *allianseforpliktelse* kan også innebære normative forpliktelser til å bidra til og i ulike allianser. For Norges del omfatter disse båndene norske utsikter til å motta alliansebasert støtte ved en eventuell krise. Men slike bånd kan også reverseres: Norge kan føle seg normativt forpliktet til å komme allierte til unnsetning ved ulike hendelser og operasjoner (Hermansson 2010: 34). Slike normative allianseband kan dermed være med på å opprettholde sterke alliansedannelser, og dette gjelder spesielt i situasjoner der stater velger å inngå i alliansesamarbeid med sterke stater: ”States with great power have the capacity either to punish enemies and reward friends” (Walt 1985: 10). Selv om utsikter til å motta støtte fra allianser er sterk, hevder strukturrealister at stater aldri kan sette sin fulle lit til andre makter for å ivareta egen sikkerhet. Stater som er avhengige av andres beskyttelse står svakere i en forhandlingsposisjon med sine allierte (Hermansson 2010: 34). Selv om småstater som Norge kan være interessert i å opprettholde status quo kan den mindre staten se seg nødt til å endre deler av sin utenrikspolitikk for å oppnå sikkerhetsleverandørens beskyttelse (jfr. redsel for abandonment). Derfor står den normative forpliktelsen ovenfor allierte sterkt i realismen.

I allianser kan det oppstå relasjoner mellom de allierte som ikke utelukkende kan forklares gjennom staters ønske om nyttemaksimering, slik det gjøres i realismen (Hermansson 2010: 24). Allianser anses i konstruktivismen som transnasjonale fellesskap med sammenfallende normative virkelighetsoppfatninger som knytter de allierte sammen i en sosial kontekst. Ut fra dette oppstår det en kollektiv identitet som gir en referanseramme for atferd basert på sammenfallende preferanser mellom alliansemedlemmene. Norges deltakelse i et

alliansesamarbeid blir dermed basert på normer som eksisterer både i den nasjonale og internasjonale konteksten. Frank Schimmelfenning (1998) hevder at allianser kan anses som en internasjonal sosialiseringssprosess, der alliansene opptrer som en institusjon basert på visse normer og verdier akseptert av alliansemedlemmene (Schimmelfenning 1998: 198). Dersom en stat ønsker medlemskap i alliansen må staten leve opp til alliansens verdier og normer, og rettmessig identifisere seg med disse. Med dette kan det kreves at statens innenriks – og utenrikspolitikk endres for å stemme overens med alliansens verdensbilde. Som en belønning av sin endring innlemmes staten som fullverdig medlem av alliansen, og slik oppstår normative bånd tilknyttet statens forventninger og forpliktelser. Det er nå alliansens moralske ansvar å beskytte denne likesinnede staten ved eventuelle kriser, og det er forventet at det nye alliansemedlemmet yter samme hjelp dersom det skulle bli aktuelt (Schimmelfenning 1998: 199).

Identitet og transnasjonale normer tilskrives stor verdi i konstruktivismen og sosial konstruktivismen. Disse definerer hvem ”vi” er, men tydeliggjør også skillene mellom ”dem” og ”andre”. Dette kan resultere i ulike handlingsstrategier i interaksjonen mellom ulike grupperinger av stater (Risse – Kappen 1996: 367). Grunnet denne ”vi – følelsen” med sammenfallende og kollektive normer, identiteter og verdier oppstår det færre hindringer for å danne levedyktige internasjonale sikkerhetsinstitusjoner som allianser. Da likesinnede stater ”kjenner” hverandre grunnet en sosial identifiseringsprosess, er det mindre sannsynlig at det vil oppstå konflikt mellom dem (jfr. tesen om ”demokratisk fred”): ”They share liberal values pertaining to political life [...] leading to mutual responsiveness in terms of ”mutual sympathies and loyalties”; of ”we – feeling”, trust and consideration [...]” (Deutsch 1957: 129). Felles normer for atferd og handling fra innenrikspolitikken overføres til den internasjonale arena og benyttes dermed som retningslinjer for handling innad i alliansene. Atferd og handlingsmønstre internt og eksternt opererer dermed innenfor et slags ”to - nivåspill” der normer og verdier i innenrikspolitikken gjøres gjeldene for og reflekterer en kollektiv identitet i et eksternt alliansesamarbeid (Risse – Kappen 1996: 368 - 369). Konstruktivisten Michael N. Barnett hevder at identitet og identitetsforståelse har sterk innvirkning på hvordan stater anser hverandre som tilfredsstillende samarbeidspartnere. Det er ikke kun kostnad og gevinst som gjøres gjeldene i et alliansesamarbeid, slik som den nyttemaksimerende realismen hevder. Også linken mellom identitet og strategisk oppførsel må vektlegges (Barnett 1996: 401). Identitet oppfattes som en relasjonell konstruksjon oppstått fra intern og eksternt samhandling, og kan benyttes for å forstå allianseformasjoner og

alliansedynamikk. Dersom staters identitet skulle endre seg, kan dette resultere i endret regional sikkerhet og påfølgende endrede alliansemønstre (Barnett 1996: 403). Dette kan illustreres med Muammar al – Gaddafis pan – afrikanske dreining på slutten av 1980 – tallet og begynnelsen av 1990 – tallet. Dette resulterte i en nedadgående kontakt med arabiske meningsfeller, til fordel for styrkede afrikanske bånd; noe som endret alliansemønstre i regionen (Abdelfattah 2011: 3). Grunnet den kollektive identiteten innad i allianser, vil eventuell debatt og konflikt dreie seg om normene som styrer statenes samhandlingsforhold i alliansen. Konflikt vil kunne oppstå dersom enkelte stater opptrer i strid med normene i alliansesamarbeidet, og konflikten vil derfor omhandle uenighet omkring de styrende normene i samarbeidet (Barnett 1996: 409). Det å oppfylle en formell eller normativ forpliktelse som alliansemedlemskapet krever er dermed i konstruktivismen ikke kun en nødvendighet, men snarere en refleksjon av eksisterende nasjonale og internasjonale retningslinjer. Dette blir også aktuelt for den norske villigheten til å delta i et alliansesamarbeid der kollektive identiteter, normer og preferanser rår. For å øke den offentlige støtten til et alliansesamarbeid kan myndigheter appellere til fellesskapsfølelsen som eksisterer med de allierte og samarbeidsstrukturene som følger av dette. Å bryte med alliansefellesskapet gjennom å nekte å delta i slikt samarbeid, som ved å nekte deltakelse i alliansens operasjoner, vil i konstruktivismen derfor oppfattes som irrasjonell, - og dermed illegitim, handling (Hermansson 2010: 35).

Det kan hevdes at det i utenrikspolitikken eksisterer en motsetning mellom verdidiplomatiske og realpolitiske interesser. I motsetning til realismen og realpolitikken mener tilhengere av verdidiplomatiet at en stats utenrikspolitikk ikke kun bør defineres ut fra nasjonale interesser, men derimot ut ifra humanitære hensyn (Matlary 2002: 2). Dette kan sammenlignes med videreføringen av Norges syn på seg selv som fredsnasjon, og den engasjementspolitikken som fulgte av dette (Toje 2010). Matlary (2002) hevder at kontrasten mellom realpolitikk og verdidiplomati i stor grad omhandler hva slags type makt Norge bør etterstrebe, - som dermed vil berøre den normative oppfattelsen av norsk utenrikspolitikk. Etter den kalde krigens slutt tas det ikke lenger for gitt at Norges posisjon som småstat bør innebære at staten primært bør etterstrebe interesser preget av sikkerhetspolitisk og økonomisk karakter. Det å fremme norske interesser vil også innebære å fremme verdibaserte interesser. Utenrikspolitikken har siden slutten på den kalde krigens altså ekspandert til å omfavne flere områder og elementer (Matlary 2002: 4). Vilje og evne til å påta seg et internasjonalt ansvar, der eksempelvis menneskerettigheter og global rettferdighet står i høysetet, har dermed blitt en forutsetning for

småstaters evne til å ivareta egeninteresser. Aktiv deltakelse i internasjonalt arbeid skaper en mulighet for dette. Indirekte former for maktbruk har dermed fått økt støtte og legitimitet, både nasjonalt og internasjonalt (Hermansson 2010: 29).

Utviklingen av et globalt diplomati er med på å fremme verdidiplomatiet. Her står humanitære og folkerettslige argumenter på agendaen. Eksempelvis utviklet FN i 2005 konseptet "Responsibility to Protect" (R2P). Dette innebærer at verdenssamfunnet plikter seg å intervensere i en stat dersom denne ikke makter eller ønsker å beskytte egen sivilbefolkning mot overgrep. De fleste FN – operasjoner støtter seg også på FN - paktens artikkel VII som tillater bruk av alle nødvendige maktmidler for å kunne oppnå tilfredsstillelse i tilknytning til mandatet (Kjeksrud 2010: 154). Artikkel 42 i FN – pakten åpner for at FNs Sikkerhetsråd kan gi mandat til militære operasjoner, ikke kun for å gjenopprette internasjonal sikkerhet og fred, men også for å bevare den. Grunnet denne brede ordlyden i artikkelene har Sikkerhetsrådet i realiteten et svært stort handlingsrom, som også i praksis åpner for Sikkerhetsrådslegitimerte preventive angrep. Dette innebærer imidlertid enighet blant vetomaktene i Sikkerhetsrådet (Syse 2003: 177). Stater kan dermed benytte seg av en slik verdiladet og formell legitimeringsargumentasjon for å implementere og få støtte til sin utenrikspolitiske handling, som igjen vil gi denne politikken økt legitimitet, nasjonalt og globalt. Det kan hevdes at verdidiplomatiske legitimeringsargumenter benyttes for å tildekke upopulære realpolitiske legitimeringsargumenter som har svak støtte i den offentlige opinion. Likevel kan det også foreligge et reelt legitimeringsargument begrunnet i altruisme og hos stater som vektlegger ideelle målsettinger i sin utenrikspolitikk (Matlary 2010: 10).

I alliansesamarbeid kan Norge nyte godt av egen posisjon som fredsmekler, hvor det tas utgangspunkt i humanitære hensyn med det formål å skape bedre og rettferdige levekår for utsatte befolkninger. Norges tidligere suksess i slikt arbeid kan være med på å gi Norge en posisjon i alliansen der staten fremstår som en stat som setter humanitære hensyn i første rekke, og slik være med på å fremme norske interesser i alliansen. I allianser som NATO spiller også det verdibaserte offentlige diplomati en sentral rolle, og NATO er avhengige av "gode internasjonale bidragsytere" (Matlary 2002: 20) som medvirker i internasjonale operasjoner grunnet ønsket om å bevare og styrke regional og global sikkerhet. Det at NATO forsøker å fremstå som en bærer av verdier og en allianse som søker å fremme disse gjennom sin politikk, viser at realpolitikk og verdidiplomati i realiteten ikke lenger er like lett å skille (Matlary 2002: 20 - 21). Martha Finnemore (1996) hevder at dersom militære intervensjoner

basert på humanitært grunnlag skal oppfattes som legitime, må de utføres av et multilateralt kollegium (Finnemore 1996: 180). Dette vitner om bred alliansetilknypning, ofte basert på ønsket om en FN – basert verdensorden. Verden har siden 1989 vært vitne til flere intervensjoner i stor skala, der deres *raison d'être* har vært grunnlagt etter humanitære legalitetsprinsipper. Finnemore hevder at alle disse intervensjonene har vært multilaterale. FN – paktens artikkel 1 og 2 i et motsetningsforhold, og det kan oppstå konflikt mellom statssuverenitetsprinsippet og intervensjoner basert på beskyttelse av sivilbefolkninger (Finnemore 1996: 181). Nåtidens humanitære intervensjoner tuftet på multilateralisme er organisert etter ønsket om å beskytte standardiserte prinsipper knyttet til internasjonalt ansvar og bruk av militær makt. En stor del av disse bestemmelsene er nedfelt i FN – paktens erklæringer og FNs egne SOP'er. Disse fremhever det kollektive, internasjonale ansvaret for å beskytte menneskerettigheter og global rettferdighet, og understreker nødvendigheten av Sikkerhetsrådets autorisasjon for handling. FNs normer krever at intervensjoner også skal bestå av flere parter enn kun stater med sterke egeninteresser tilknyttet den overgripende staten. Nåtidens multilaterale humanitære intervensjoner er dermed politiske og normative, ikke kun strategiske, slik som forut for 1989 (Finnemore 1996: 182).

2.2.2 "Ekstern innflytelse" som legitimeringsargument: operasjonalisering og teoretisk forankring

Militære operasjoner kan påvirke sikkerhetspolitiske strukturer av betydning for Norges egen sikkerhet. Dermed vil offentlig legitimeringsargumentasjon som inneholder trekk ved Norges innflytelsesevne ovenfor norske eksterne omgivelser kategoriseres under kategori B; *ekstern innflytelse*. I motsetning til allianseforpliktelseskategorien, kan Norge *gjennom* allianse-samarbeidet i NATO derfor føre en utenrikspolitikk som kan favne bredere enn det Norges egne kapabiliteter tillater. Slik kan Norge søke bredere ekstern innflytelse i sine globale omgivelser. Det er i Norges egeninteresse å sikre regionalt og globalt fredsarbeid, ettersom norsk sikkerhet er knyttet til det eksterne sikkerhetsmiljøet. For å bli hørt internasjonalt med grunnlag i å fremme egeninteresser forutsettes det at Norge er tilstede i beslutnings – og gjennomføringsprosesser, for så å skape innflytelse eksternt over sine omgivelser. Herunder inngår dermed legitimeringsargumentasjon som trekker frem hvordan Norge kan influere den regionale og internasjonale sikkerhetsstrukturen gjennom alliansemedlemskap. Formaliseringen av internasjonal lov og spredningen av et generelt globalt normsett der eksempelvis menneskerettigheter og demokrati inngår, inkluderer også utviklingen av en internasjonal

sikkerhetsstruktur. Norge kan ha ambisjoner om ”å etablere etiske og normative standarder for mellomstatlig interaksjon” (Hermansson 2010: 41). Dermed fremstilles argumentasjon som omhandler Norges inngripen i Libya basert på globale eksisterende normer og verdier, koplet sammen med ønsket om at disse normene skal bli ledende i den globale utviklingen generelt og i alliansene spesielt, under kategorien *ekstern innflytelse*.

For realister av alle farger er det internasjonale anarkiet, der enhver stat er sin egen lykkes smed, en trussel mot statens overlevelse. Derfor vil det etter et realistisk verdensbilde være fruktbart for stater å være proaktive i prosessen om å forme anarkiet etter eget interessebilde, med tanke på å motvirke potensielle trusler utenfra. Etter et strukturrealistisk syn, der fokuset på egen sikkerhetsmaksimering er sterkt, vil derfor ønsket å kontrollere anarkiet være tuftet på opprettholdelse og styrking av egen sikkerhet mot andre truende stater. Ved å sikre seg selv og ens egeninteresser kan stater komme hverandre i forkjøpet, og slik endre eller opprettholde status quo i internasjonal politikk slik at miljøet er i overenstemmelse med eget verdensbilde. Slik vil ingen annen stat vokse seg sterkere og oppnå større innflytelse enn en selv. Dersom en stat lykkes i et slikt arbeid, kan staten oppnå innflytelse som er med på å styrke statens posisjon på den globale arena, som dernest kan styrke statens innflytelse over eksterne aktører og interesser. Slik ekstern innflytelse kan oppnås ved eksempelvis aktiv deltakelse i internasjonale operasjoner og alliansesamarbeid (Hermansson 2010: 37). Neoklassisk realisme hevder at fremfor å søke sikkerhet, vil stater heller ”[...] respond to the uncertainties of international anarchy by seeking to control and shape their external environment” (Rose 1998: 5). Dette vitner om neorealistenes ønske om innflytelsesmaksimering. Grunnet det internasjonale anarkiet som preger internasjonal politikk kan stater aldri fullt ut stole på hverandre og vite hvordan motparten vil handle i ulike situasjoner. Dermed kreves, etter et neoklassisk realistisk syn, innflytelse som kan påvirke stater til endre oppførsel som stemmer overens med egen virkelighetsoppfatning. Ekstern innflytelse innenfor anarkiet blir dermed en måte å sette agendaen i internasjonal politikkhevdning, og forme denne politikken slik at den vil styrke statens egen mulighet for overlevelse. Rose (1998: 5) hevder at statene vil søke denne innflytelsen så langt de makter, og staters relative kapabiliteter vil forme størrelsen og ambisjonen til ønsket om ekstern innflytelse. Stater, og også småstater som Norge, kan tenkes å benytte seg av sin eksterne innflytelse ved å ønske å vedlikeholde trekkene ved det internasjonale system som reflekterer statens interesser, og endre elementene som er på kollisjonskurs med disse (Morgan og Palmer 2003: 179). Aktiv deltakelse i både endrings- og beslutningsprosesser, med formål om å styrke sikkerhets- og innflytelsesstrukturer som har

innvirkning på Norges posisjon, suverenitet og selvbestemmelsesrett, er en forutsetning for å øke statens eksterne innflytelse (Hermansson 2010: 37).

Konstruktivismen vektlegger innvirkningen prinsipielle trossystemer har på internasjonale utfall, som eksempelvis den økende støtten til menneskerettigheter og rollen multinasjonale normer har som stabiliseringsfaktor (Ruggie 1998: 867). Slike oppfatninger og trossystemer kan dermed være med på å definere og redefinere staters egeninteresse og i lengste grad også eget selvilde. Ved å promotere og drive internasjonal politikk ved bruk av kollektive og normative trossystemer, verdier og normer, kan stater opparbeide seg forhandlingskapital og forsvarsevne mot regionale og globale utfordringer som truer den internasjonale sikkerhetsstrukturen. Forståelse for at normer og identiteter er i stadig endring kan også benyttes til endringssøkende makters fordel, da de gjennom bruk av egen ekstern innflytelse endrer trekkene ved det internasjonale anarkiet de ikke finner tilfredsstillende, og slik ytterligere styrke egen ekstern innflytelse. Slik kan maktsøkende stater skape, opprettholde og videreføre egne ønskede normer for atferd i den internasjonale samhandlingen. Også maktbalanser og samarbeidskoalisjoner kan utvikles og forandres i takt med nye hendelser på den globale arena. Stater med gode innflytelsesevner kan utøve sin eksterne innflytelse til egen fordel, og snu den internasjonale utviklingen i egen favør. Dette gjelder også dersom stater ønsker å opprettholde og videreutvikle prinsipielle trossystemer som eksempelvis menneskerettigheter og demokrati, slik at slike normer for atferd blir kollektive retningslinjer på den globale arena. Sosial konstruktivisme tilskriver i tillegg individet og individuelle beslutningstakere sterk plass i den politiske sfære, samt deres evne til å sette den politiske agendaen og transformere eksisterende normer og verdier. Eksempelvis kan enkelte beslutningstakere, ut i fra politiske grunnverdier og plattform, ha ønsker om å promotere visse verdier i internasjonal politikk. Dersom dette er sterke stemmer i toneangivende stater i alliansene kan disse individene også være med på å forme alliansene etter eget bilde, og slik påvirke hvordan alliansene skal opptre. Konstruktivismen hevder altså at stater og myndigheter kan, gjennom sin internasjonale samhandling, atferd og legitimeringsargumentasjon, være med på å forme og definere *hvilke* former for ekstern innflytelse som vil være rasjonelt. Ut i fra et realistisk perspektiv vil ikke dette være mulig, ettersom realismen heller vil argumentere for *hvorfor* det vil være rasjonelt delta i internasjonale militære operasjoner (Hermansson 2010: 40).

Gjennom å hevde norske verdiladete interesser i ulike allianser og i den internasjonale ordvekslingen, kan Norge spille en aktiv rolle i å promotere globale normative normer for internasjonal samhandling og hvilke verdier stater bør etterstrebe i sin interaksjon med omverdenen. Dette kan styrke omdømmet av Norge som en stat som setter menneskerettslige hensyn og verdier i første rekke, og dermed styrke statens posisjon som verdistat blant andre stater. Norges tidligere arbeid som promotør av verdidiplomatiet har gitt staten et positivt omdømme, og følgelig en ønsket samarbeidspartner i et slikt arbeid: ”Norges omdømme som humanitær ”stormakt” og som fredsmekler, som FN – aktør og som demokratibygger, er formidabelt. Dette er en *direkte* årsak til at vi styrker vår maktbasis for å hevde våre snevre, nasjonale interesser [...] det gjelder statens *totale omdømme* på den internasjonale scene” (Matlary 2002: 10). Et slikt omdømme kan dermed få positive følger for Norges forhandlingsposisjon og mulighet til å sette slikt arbeid på agendaen, et aspekt som i stadig større grad er viktig i internasjonal politikk (Matlary 2002). Slik kan Norge ivareta egne interesser, samtidig som staten oppnår økt ekstern innflytelse (Vollebæk 2000: 1). Norge kan dermed ha en instrumentell motivasjon, som tilsier at staten har en strategisk hensikt eller interesse som motivasjon til å delta i eksempelvis fredsmekling, noe som vil gi Norge innflytelse på andre områder (Matlary 2002: 12). Norske standpunkt kan dermed være med på å påvirke hvilke normer og verdier som er ønskelige for hvilket verdenssyn stater bør legge til grunn for sin samhandling, og som vil få konsekvenser for den internasjonale sikkerhetsstrukturen. Dette blir av økende viktighet, ettersom idealpolitikken med sine verdi – interesser, i dag betyr mer i internasjonal politikk enn tidligere. Dette innebærer at idealpolitikken bidrar til mer egenmakt enn før (Matlary 2002: 10), noe som kan få positive utslag for den eksterne innflytelsen til verdistater som Norge. Norge kan dermed benytte innflytelsen staten har oppnådd gjennom verdidiplomatiet og som verdistat til å utvikle og styrke egen ekstern sikkerhet. Dette vil få positive konsekvenser for statens eksterne innflytelse innad i regionale og globale sikkerhetsstrukturer og allianser, som igjen vil trygge Norges sikkerhet, posisjon og overlevelse.

2.2.3 ”Verdiargumentasjon” som legitimeringsargument: operasjonalisering og teoretisk forankring

Kategori B; *ekstern innflytelse*, inneholder som nevnt blant annet offentlig legitimeringsargumentasjon som omhandler Norges ønske om å formalisere internasjonal lov og spredningen av et generelt globalt normsett der eksempelvis menneskerettigheter og demokrati inngår. Offentlige myndighetsuttalelser som derimot inneholder legitimerings-

argumentasjon som eksplisitt uttrykker Norges ønske å spre eksempelvis menneskerettigheter og demokrati i **Libya** kategoriseres derimot under kategori C; *verdiargumentasjon*. Det samme gjør legitimerende argumentasjon som hevder at Norge deltar i Libya – intervensjonen for å komme den libyske sivilbefolkning til unnsetning.

For realister av alle tapninger eksisterer det en hierarkisk oppbygning av sentrale tema i internasjonal politikk. ”High politics”, som militær sikkerhet dominerer ”low politics”, hvor sistnevnte omfatter eksempelvis økonomiske og sosiale affærer. Grunnet denne hierarkiske organiseringen av tema, dominerer, i følge realismen, militær sikkerhet konstant agendaen i internasjonal politikk (Keohane og Nye 2001: 20). For en realpolitiker vil en verdiladet legitimeringsargumentasjon vanskelig klargjøre nytten en slik argumentasjonen har for nasjonale interesser, da den realpolitiske vinningen ved slik argumentasjon kan være uklar eller ikke – eksisterende (Matlary 2002: 10). En realpolitisk tankegang tilsier at det er statens militære sikkerhet og statens autonomi som er det fundamentale for statens overlevelse, og kun etter å ha sikret disse interessene kan andre mål og interesser forfølges (Nyhamar 2007: 72 - 73). I den realistiske verdenen vil dette fokuset også ha innvirkning på tema som ikke direkte er knyttet til militær makt eller territorielt forsvar. Grunnet den hierarkiske inndelingen vil altså ikke – militære problemer likevel bli underlag det militære området, og studert etter hvilke implikasjoner de vil få for den politisk – militære sfæren. Det gis dermed mindre oppmerksomhet til den bredere agendasettingen i internasjonal politikk, hvor andre elementer enn de politisk – militære temaene inngår. Andre områder får kun relevans dersom de har innvirkning på sikkerhet og militær makt. Det er altså maktbalanspolitikken som dominerer den realistiske tankegangen (Keohane og Nye 2001: 27 - 28). Når det gjelder bruk av verdiladet legitimeringsargumentasjon for militær deltakelse hevder derfor realismen at dette kun fungerer som vikarierende argumenter for å dekke over realpolitiske egeninteresser. Likevel kan bruk av en verdiladet legitimeringsargumentasjon i realismen tillates, dersom en slik bruk ”[...] kan gi politisk kapital som innpass og innflytelse, [der] det er realpolitisk omsettelig” (Berger 2006: 354). I realismen vil bruken av verdiargumentasjon dermed kun eksplisitt benyttes dersom en slik bruk vil styrke statens maktposisjon og størrelse, relativt til konkurrerende stater. Realismen kan dermed oppfattes som en motpol til verdidiplomatiet, selv om det i realiteten ikke er en like enkel oppgave å skille mellom realpolitikk og verdipolitikk i dagens internasjonale samhandlingsmønstre (Matlary 2002; Berger 2006). På tross av sin skepsis er likevel realister tilbøyelige til å innrømme dette, da den utenrikspolitiske agendaen har utviklet seg i omfang, slik at ikke alle tema i internasjonal

politikk kan underlegges den politisk - militære sfæren. Realpolitikeren Henry Kissinger understreker også dette:

Progress in dealing with our traditional agenda is no longer enough. A new and unprecedented kind of issue has emerged. The problems of energy, resources, environment, population, the uses of space and the seas, now rank with the questions of military security, ideology and territorial rivalry which have traditionally made up the diplomatic agenda (Kissinger 1975: 199).

Dette vitner om utviklingen av glidende overganger mellom ren realpolitikk og en verdibasert politikk drevet fram av verdidiplomati.

Selvbilder og kollektive identiteter er viktig innenfor konstruktivismen, hvor bevissthet og refleksjon over egen rolle i samfunnet er viktige stikkord. Konstruktivister tillegger også språk stor betydning, og hvordan mennesker kommuniserer egne erfaringer med hverandre: "[...] det er den sosiale tolkningen av verden som avgjør menneskelig handling" (Friis 2007: 88), og denne meningsrammen legger grunn for menneskelig atferd: "[...] sosiale normer og sannheter opprettholdes eller endres i denne konteksten" (Friis 2007: 88). Friis (2007) hevder at opprettholdelsen av og utviklingen av disse strukturene er nært forbundet med makt; det å gjøre visse normer til en allmenn sannhet er et resultat av en lang rekke prosesser, som fører til at noe blir "opplest og vedtatt uten at noen setter spørsmålstejn ved det" (Friis 2007: 89). "Alle" i samfunnet deler denne felles oppfatningen, eksemplifisert gjennom bildet av Norge som en fredsnasjon. Bildet av fredsnasjonen Norge har blitt til gjennom en kontinuerlig prosess, - det har blitt sosialt konstruert. Dets opphav og funksjon har hatt bred nasjonal enighet over lengre tid (Friis 2007: 89), og i et konstruktivistisk utgangspunkt er det derfor grunnleggende at oppfatningen av Norge som fredsnasjon har blitt allment akseptert og "avpolitisert". Slik blir også politiske standpunkter, (som deltakelse i militære intervensjoner) ansett som legitimt, da det har oppstått en relativt lik "tolkningsramme og forståelse av problemstillingen" (Friis 2007: 91). Normer anses i konstruktivismen som en utenrikspolitisk drivkraft (Hermansson 2010: 42), og det eksisterer internasjonale normer som tillegger stater atferdsmønstre for å handle til individets forsvar. Følgelig kan det oppstå konflikt mellom humanitære intervensjoner og statsuverenitetsprinsippet. Dersom humanitære hensyn velges framfor formelle og territorielle legalitetsprinsipper, må myndighetene fremlegge legitimeringsargumenter som i størst grad gir deres handlinger legitimitet (Hermansson 2010: 42). Da altruisme er institusjonalisert som en samfunnsnorm for fredsnasjonen Norge, må myndighetene forholde seg til denne faktoren i utformingen av sin politikk. Verdier som har

”[...] humanitære ambisjoner vil i større grad være mål i seg selv i henhold til rådende samfunnsverdier” (Hermansson 2010: 42). Selv om bruk av militærmakt for å realisere verdimål kan anses som kontroversielt, kan samfunnets rådende normer generere krav om at myndighetene skal handle i henhold til humanitære hensyn. Ved å benytte verdiargumenter vil ikke dette bare legitimere handlingen, men også gi mål og metode for intervensjonen betydning. Når intervensjonens mål - og middelbruk samsvarer med rådende verdinormer i samfunnet, vil operasjonen også oppnå økt legitimitet, - nasjonalt og internasjonalt (Hermansson 2010: 42).

Innenfor verdidiplomati vil en verdiladet legitimeringsargumentasjon innebære å ta hensyn til de humanitære konsekvensene ved en bestemt konflikt og potensiell militær operasjon, for denne studiens tilfelle; Libya – intervensjonen i 2011. Norske deltakelse i en militær operasjon basert på menneskelig lidelse og nød vil kunne overføre sentrale norske normer og verdier som menneskerettigheter og demokrati. Statens moralske ansvar og plikter for inn gripen vil utgjøre viktige legitimeringsargumenter for deltakelse i militære operasjoner (Hermansson 2010: 41). Norge har en sterk verdidiplomatisk portefølje, som omfatter både bi – og multilaterale samarbeid. Likevel er det viktig å understreke at deler av denne er ”arvet” fra tidligere tider, da Norge hadde omfattende engasjementer ute i verden som ikke var grunnlagt i strategiske målsettinger. Norge har lenge vært opptatt av verdidiplomatiets kjerneområder, lenge før ”myk makt” ble et tema i internasjonal politikk (Matlary 2002: 4). I dag er man vitne til en ny virkelighet; den ”myke makten” er synligere i det offentlige rom. Det er ikke lenger kun militær og økonomisk makt som måler en stats maktnivå, ettersom makten har flyttet seg etter visse forutsetninger: denne formen for makt utøves multilateralt, gjerne gjennom internasjonale institusjoner som FN og EU. Aktørene følger den internasjonale rettsdiskursen og henfaller ikke til egeninteresser når det skulle passe seg slik. I dagens medie verden nyter den ”myke makten” og verdidiplomati også godt av medieinteresse rundt sine kjernesaker (Matlary 2002: 21). Norge som stat er kjent for å være et rik giver og et storhjertet land, som ikke søker publisitet for sitt arbeid, samtidig som staten er til å stole på grunnet sitt ”solide diplomatiske håndverk” (Matlary 2002: 36). Norge er altså verdenskjent som en verdidiplomat. Dette har stor verdi, da det kan gi norske myndigheter og interesseorganisasjoner innpass på arenaer som promoterer verdier Norge etterspør og ønsker spredt i det internasjonale samfunn. Dette gjelder generelt for den globale utviklingen, men også spesielt for Libya – tilfellet. Ettersom det for verdidiplomati ikke er de territoriale eller strategiske områdene som anses som primærmål, men snarere det humanitære området,

hevder verdidiplomatiet at mønstrene ved nåtidens humanitære intervensjoner omhandler spørsmål omkring hvilke interesser de intervenerende stater normativt skal forfølge (Finnemore 1996: 157). Normene for mellomstatlig interaksjon oppstår både internt i staten og på systemnivå, og skaper dermed intersubjektive normer for handling mellom stater. Grunnet en endret normativ kontekst, formes og forandres også staters interesseoppfatninger (Finnemore 1996: 157 - 158). Samlet skaper dette brede mønstre for mellomstatlig samhandling, hvor enighet om hvilke normer og verdier som skal prege internasjonal politikk utgjør noe av drivkraften bak deltakelse i spesifikke militære intervensjoner.

2.2.4 ”Formelle og operasjonelle argumenter” som legitimeringsargument: operasjonalisering og teoretisk forankring

Kategori A til C omhandler offentlig legitimeringsargumentasjon som tar for seg hvorfor det er i Norges interesser og verdigrunnlag å delta militært i Libya. Disse kategoriene inneholder altså argumenter med substansielle incentiver til handling. Likevel kan det gis legitimeringsargumenter som favner bredere, da en militær operasjon/intervensjon også er avhengige av formelle og operasjonelle forhold. Det er dette kategori D; *formelle og operasjonelle argumenter*, innebærer. Under denne kategorien innlemmes formell argumentasjon som eksempelvis FN – mandatet og operasjonens folkerettslige legalitet, underlagt internasjonal lov og rett. Også operasjonelle legitimeringsargumenter, som norske soldaters sikkerhet og det sivil – militære samarbeidet, kategoriseres under *formelle og operasjonelle argumenter*. Denne formen for argumentasjon for Libya – intervensjonen utgjør i seg selv ikke argumenter for det militære bidraget, men er likevel med på å gi operasjonen økt legitimitet og ” [...] oppslutning om mål og virkemiddel, og [blir derfor] brukt som *de facto* argumentasjon” (Hermansson 2010: 44).

Stephen D. Krasner (2006) hevder at internasjonal lov enten innebærer det relativt frie inngåtte traktater og avtaler mellom stater sier lovgivningen skal inneholde, eller de er resultater av allment akseptert vanlig praksis i internasjonal politikk. I tillegg til å inneholde spesifikke forpliktelser, reflekterer internasjonal lovgivning også normative retningslinjer for hva som skal styre samhandlingen mellom stater (Krasner 2006: 265). Realister av alle valører enes om at det tradisjonelle synet på internasjonal lovgivning, ofte opprettholdt av jurister, ikke bare ignorerer og tildekker maktens plass og statsinteresser i internasjonal politikk, men også at denne lovgivningen kan virke destabiliserende og mot sin hensikt på den internasjonale arena. For realister er det naivt å forvente at det kan oppstå en stabil

internasjonal orden basert på normative prinsipper som er grunnlagt i internasjonal lov. Utviklingen av en idealistisk lovgivning, eksempelvis gjennom Den internasjonale straffedomstolen, er etter et realistisk syn problematisk. Det å arbeide for slik normativ lovgivning, og tillegge slike legalitetsmekanismer for mye jurisdiksjon, vil for realister være en lite tilfredsstillende måte å løse problemer på, - problemer som i utgangspunktet er politiske. Sterke stater har tendens til å avstå fra å ratifisere internasjonale avtaler og lovgivning som frarøver dem egen suverenitet og råderett. Dette resulterer i at lovgivningen i seg selv mister mye av egen kraft. For realister vil lovgivningen dermed virke lite effektiv og mot sin hensikt (Krasner 2006: 267). For strukturrealisten Kenneth Waltz er det ikke den internasjonale lovgivningen i seg selv som utgjør den avgjørende faktoren, men makt og distribusjon av makt i systemet. Etersom lovgivningen representerer de mektige statenes verdensbilde og preferanser, kan det raskt oppstå en endring i internasjonal lov dersom fordelingen av makt mellom stater endres. Dersom en stat bryter internasjonal lovgivning er det ingen overordnet myndighet tilstede i den anarkiske naturtilstanden som kan opptre som en autoritativ mekanisme og dermed straffe den utsatte staten. Derfor vil staten kun straffes dersom det ligger i de mektige staters ønske om at en straff skal gjennomføres. For strukturrealister er det dermed ikke den internasjonale lovgivningen i seg selv som er rådene, men makten (Krasner 2006: 266 - 268). Også den klassiske realismen, her representert ved John J. Mearsheimer, er enige om at internasjonale institusjoner, og deres påfølgende lovgivning, ikke nødvendigvis promoterer fred og stabilitet i internasjonal politikk (Mearsheimer (1994/95: 7). Klassiske realister hevder at institusjoner og deres lovgivning kun er refleksjoner av maktdistribusjonen på verdensbasis, som igjen er basert på de sterke staters kalkuleringer omkring egeninteresse og styrking av egen maktbasis. Institusjonene og lovgivningen har i seg selv ingen innvirkning på staters atferd i internasjonal politikk, og har dermed lite å tilføye i arbeidet for å promotere internasjonal stabilitet. Etter et realistisk syn er det maktbalansopolitikk som er årsaken til krig og fred i internasjonal politikk, og institusjoner og lovgivning er kun refleksjoner av makt satt i system av mektige stater (Mearsheimer 1994/95: 7). For realister kan det derfor antas at en bruk av formelle og operasjonelle legitimeringsargumenter fungerer som vikarierende argumentasjon, som i realiteten tildekker det det egentlig handler om i det internasjonale spillet; bruk av sterke staters makt og deres kontroll av maktdistribusjonen i internasjonal politikk. Dette synliggjøres gjennom historikeren Donald Bloxham's (2006) utsagn:

For the realists, the back – up argument is that any concessions made by major powers on the limits of their sovereign behaviour are temporary or tactical measures designed to secure power – political goals. In other words, powerful states and their allies use international institutions and laws when it suits them to do so, and benefit from the accolades that ensue from this temporary and/or illusory surrender of prerogatives, while equally discarding the same laws and institutions when necessary, and bringing into play all manner of propaganda and spin to cover themselves (Bloxham 2006: 462).

Konstruktivisten Friedrich Kratochwil hevder at regler og normer fungerer som problemløsningsmekanismer, men at de likevel er mer enn kun retningslinjer; de former den sosiale verdenen da de er verktøy for å imøtekomme mål, kommunikasjon og forme forhold mellom stater (Kratochwil 1991: 252). Kratochwil hevder at internasjonal lovgivning er uløselig knyttet til politikk da internasjonal lov på den globale arena ” [exists] simply by virtue of its role in defining the game of international relations. It informs the respective decision makers about the nature of their interactions and determines who is an actor; it sets the steps necessary to insure the validity of their official acts and assigns weight and priority to different claims” (Kratochwil 1991: 251). Christian Reus – Smit er opptatt av hvordan internasjonale aktører produserer og reproducerer en legal sfære med egen institusjonell autonomi, hvor spesifikke former for handling og argumentasjon oppfattes som legitim, mens annen dømmes illegitim. Den legitime form for handling karakteriseres som en institusjonalisert og autonom diskurs som trekker på forhåndsdefinerte legale normer og praksiser. Disse normene og praksisene må statene forhandle fram og føye seg etter gjennom et slags ”to – nivå spill”, der legitim handling etter rettsprinsipper må forhandles frem både internt i staten, men også på den internasjonale arena. Grunnet denne forhandlingen blir etterlevelse av internasjonal lovgivning obligatorisk for statene, og denne obligatoriske handlingen er grunnlagt i rettssystemets legitimitet som en sosial institusjon: det internasjonale rettssystemet er grunnlagt i dype konstitusjonelle strukturer i det moderne internasjonale samfunn, som er ”[...] [bound up in] the prevailing liberal conception of legitimate statehood and attendant norms of procedural justice” (Reus – Smit 2004: 43).

I likhet med Janne Haaland Matlary, hevder Bjørn Olav Knutsen (2008) at skillet mellom realpolitikk og idealisme ikke lenger er like tydelig, ettersom det internasjonale miljø er endret siden 1990 – tallet (Knutsen 2008: 1). Vektleggingen av en verdiagenda i internasjonal politikk, med fokus på fred, demokrati og menneskerettigheter får også implikasjoner for hvordan brudd på internasjonal lovgivning skal bekjempes med militære midler dersom det blir nødvendig. I følge Knutsen har humanitære intervensjoner, med støtte i internasjonal lov

og rett, blitt en del av det sikkerhetspolitiske vokabular (Knutsen 2008: 2). Knutsen karakteriserer denne dreiningen i norsk utenriks – og sikkerhetspolitikk for en liberal institusjonalisme. Dreiningen er liberal da den understreker viktigheten av å fremme demokrati og menneskerettigheter. Likevel er den institusjonalistisk da det søkes å samarbeide innenfor faste rammer av internasjonal organisering og lovgivning; Folkeretten skal styre mellomstatlig samarbeid (Knutsen 2008: 2). Likevel kan videreutviklingen av en institusjonalisert basert verdensorden anses som en norsk interesse, da det er i Norges ønske å skape og opprettholde stabile institusjoner med sterk legal legitimitet, som styrende for samhandlingen mellom stater på den globale arena (Knutsen 2008: 2). Dette vil også være med på å sikre Norges egen sikkerhet nasjonalt, regionalt og internasjonalt. Dermed kan en styrking av legale institusjoner også anses som en realpolitisk interesse. Slik fremstår den liberale institusjonalismen som en slags syntese mellom realisme og idealisme i norsk utenriks – og sikkerhetspolitikk (Knutsen 2008: 2). Dagens sikkerhetsdiskurs reflekterer en endring i dagens globale realitet, og med dette, også endrede perspektiver. Det er ikke lenger kun staters nasjonale suverenitet og rettigheter som står i høysetet, også humanitære og legale hensyn har fått sin plass på den sikkerhetspolitiske agendaen. Dette tilsier at det har oppstått et skifte, der beskyttelse av sivile skal være hovedfokus. Med etableringen av ulike menneskerettighetsregimer og menneskerettighetskonvensjoner, har det oppstått lovgivning som utfordrer tradisjonell oppfatning av staters suverenitet, dersom sivile utsettes for overgrep (Axworthy 2001: 19). Fokuset på menneskelig sikkerhet er nært knyttet til oppfattelsen at denne formen for sikkerhet er viktig for å promotere og opprettholde internasjonal fred og stabilitet (Axworthy 2001: 20). Denne internasjonale diskursen for menneskelig sikkerhet begynner nå å endre institusjoner og praksiser tilknyttet det som oppfattes som ”good global governance”. For å få til et ”godt, globalt styresett”, må alle aktører, - stater, internasjonale organisasjoner, NGO’er og næringslivet,- handle på måter som setter beskyttelsen av menneskets sikkerhet i første rekke. Verdidiplomati mener dette innebærer å etablere internasjonal lovgivning som inneholder retningslinjer for handling, samt å etablere nye internasjonale normer som omfatter beskyttelsen av individet. Det vil altså være viktig å inkorporere beskyttelsen av sivilbefolkninger inn i arbeidet til internasjonale institusjoner. Nasjonal, regional og internasjonal fred og sikkerhet er bare oppnåelig dersom denne stammer fra menneskets egen sikkerhet (Axworthy 2001: 20). For Norges del vil en verdimeslig argumentasjonslogikk som inneholder formelle og operasjonelle argumenter sende signaler til Norges eksterne miljø om hvilke normer og verdier som styrer norsk atferd, og som må være til stede for at operasjonen omfattes som legitim i norske øyne. En sterk forankring i

internasjonal rett og/eller et FN – mandat vil være viktig for å bygge vinnende koalisjoner bak et politisk vedtak. Dersom dette mangler vil den politiske opposisjonen i større grad kunne motsette seg norsk deltakelse i utenlandske operasjoner. Der det eksisterer bred internasjonal forankring for en militær intervensjon kan Norge påberope seg at staten handler ut ifra det internasjonale samfunnets beste, ikke kun snevre egeninteresser (Hermansson 2010: 44).

De fire ulike teoretisk etablerte legitimeringskategoriene grunnet ovenfor vil i det påfølgende kapitlet benyttes som ankerfester for å klassifisere de forskjellige myndighetsuttalelsene inn i legitimeringskategorier. Ved at teori og kategori er knyttet sammen, etableres et verktøy for å mer reliabelt klassifisere de ulike argumentene inn i korrekt legitimeringskategori (Hermansson 2010: 31). Slik blir det mulig å kartlegge mønstre i den norske legitimeringsretorikken anvendt for å legitimere Norges militære bidrag i Libya 2011.

3 Diakron empirisk kartlegging

Formålet med dette kapitlet er å kartlegge offentlig legitimeringsargumentasjon til støtte for den norske militære deltakelsen i Libya 2011. De ulike uttalelsene kartlegges kronologisk gjennom fire faser. Gjennom en kronologisk organisering av kildematerialet blir det mulig å etablere en tidsakse som viser om, og i hvilken grad, myndighetenes legitimeringsargumentasjon endret seg ettersom konflikten, og Norges deltakelse i den, utviklet seg. Fremstillingen deles inn i fire faser:

Fase 1; initieringsfasen (25.02.11 – 22.03.11), omfatter tiden der Norge anerkjenner omfanget av overgrep mot den libyske sivilbefolkning, og debatten der norske offentlige myndigheter argumenterer for at Norge bør bistå militært i konflikten. Denne fasen tar også for seg tiden der FN – resolusjonene 1970 og 1973 kom på plass, og hvordan Norges legitimeringsargumentasjon tilpasset seg denne.

Fase 2; den militært intensive fasen (23.03.11 – 22.06.11) omfatter perioden der Norge tok et aktivt standpunkt, og valgte å sende militære styrker til Libya. NATO, og også Norge, valgte å fortsette engasjementet i Libya frem til 31. oktober 2011, da FN – mandatet utløp.

Denne tidsepoken kategoriseres dermed som *fase 3; videreføringsfasen (01.07.11 – 28.10.11)*. Opprinnelig utløp mandatet for de internasjonale styrkene i utgangen av juni 2011, men NATO, og dermed også Norge, valgte å opprettholde innsatsstyrken frem til 1. november 2011. Denne fasen ble også påvirket av hendelsene som skjedde internt i Norge, 22. juli 2011. Trolig vil noe av den offentlige debatten rundt den norske militære deltakelsen i Libya, og dens avslutningsfase, ha mistet noe fokus, grunnet oppmerksomheten terrorangrepene på regjeringskvartalet og Utøya nødvendigvis fikk.

Fase 4; den post – legitimerende fasen (31.01.12 – 21.09.12), oppstod etter at konfliktens slutt var et faktum. Her blir det interessant å undersøke i hvilken grad legitimeringsargumentasjon benyttet i de innledende fasene faktisk ble benyttet også etter konfliktens slutt.

Vurderingen av de ulike fasene, hører hjemme i analysedelen av denne studien, men deres empiriske grunnlag blir å finne i dette kapitlet. Likevel innebærer dette påfølgende empiriske kapitlet visse analyseelementer, da de ulike legitimeringskategoriene i hver fase

sammenlignes opp mot hverandre og drøftes i bruk og omfang. Kapittel fire vil likevel utgjøre studiens analytiske hoveddel. Forut for en kronologisk strukturert kartlegging av myndighetenes legitimeringsargumentasjon, følger en kort beskrivelse av borgerkrigen i Libya. Her vektlegges NATO og det internasjonale samfunnets rolle, i tillegg til at det redegjøres for Norges bidrag i Libya.

3.1 Dannelsen av Operation Odyssey Dawn og Operation Unified Protector: Norge markerer seg som bidragsyter

Som ringvirkninger av det folkelige opprøret i Tunisia og Egypt vinteren 2011, betegnet som ”Den arabiske våren”, gjorde libyske regimemotstandere opprør mot Muammar al – Gaddafi og hans meningsfeller februar 2011. Gaddafis overgrep mot den libyske sivilbefolkning førte til at FNs Sikkerhetsråd 26. februar 2011 vedtok resolusjon 1970, som fordømte libyske myndigheter sin bruk av makt ovenfor libyske demonstranter. Denne resolusjonen innførte en økonomisk og militær embargo av Libya (UNSCR 1970 2011: 1). I tillegg ga resolusjonen Den internasjonale straffedomstolen rett til å etterforske mulige forbrytelser mot menneskeheten begått i Libya (Eide 2011a: 691). Ettersom FNs Sikkerhetsrådsresolusjon 1970 ikke syntes å minimere Gaddafis overgrep på egen sivilbefolkning, ble FNs resolusjon 1973 nedfelt 17. mars 2011, med formål om å innføre en flyforbudssone som skulle beskytte den libyske befolkning mot flyangrep. Flyforbudssonen skulle også hindre Gaddafi i å få tilført ressurser til opprettholdelse av eget diktatur. Resolusjon 1973 fant støtte i FN – paktens kapittel VII, samt prinsippet om ”Responsibility to Protect”, og autoriserte en internasjonal inngripen i Libya, ettersom Sikkerhetsrådet understreket nødvendigheten av ” [...] to take all necessary measures [...] to protect civilians and civilian populated areas under threat of attack in the Libyan Arab Jamahiriya, [...] while excluding a foreign occupation force of any form on any part of Libyan territory (UNSCR 1973 2011: 6).

En internasjonal innsatsstyrke skulle dermed, ved hjelp alle nødvendige midler, beskytte sivile i Libya, med unntak av okkupasjonsstyrker på libysk territorium. 19. mars 2011 ble det avholdt et toppmøte i Paris, der grunnlaget for gjennomføringen av militære tiltak i samsvar med Sikkerhetsrådsresolusjon 1973 ble lagt. Her signaliserte deltakere fra europeiske og arabiske stater, USA, Canada og FN alle sine konkrete militære bidrag. Også Norge var tilstede og ytret sine militære bidrag (Faremo 2011a: 1 - 2). Som et svar på dette opprettet USA Operation Odyssey Dawn (OOD) samme dag som toppmøtet i Paris. Operasjonens mandat lå dermed i å oppfylle Sikkerhetsrådets resolusjon 1973. Denne operasjonen opptrådte

som en multilateral militærallianse, med mål om å opprettholde flyforbudssonen og beskyttelsen av sivile (Gertler 2011: 2). Operasjonen så dagens lys allerede samme døgn, da franske jagerfly angrep regimets første mål ved Benghazi for å sikre kontroll over det libyske luftrommet. Amerikanske og britiske marinestyrker fulgte raskt opp samme døgn, med omfattende angrep for å eliminere Libyas militære kapabiliteter i luften (Leraand 2011b: 2). Norge var tidlig ute med å tilby militær støtte til opprettholdelse og videreføring av resolusjon 1973, og 21. mars 2011 underrettet Norge formelt generalsekretærene i FN og Den arabiske liga om den norske hensikten med å delta i gjennomføringen av tiltak i henhold til resolusjonen. Under en periode på inntil tre måneder ville Norge sende en styrke på seks F – 16 – jagerfly med støttefunksjoner til Libya for å delta i operasjonene for en gjennomføring av resolusjon 1973 (Faremo 2011a: 2). Oppdraget om norsk deltakelse ble gitt det norske forsvaret 18. mars 2011, og tre dager senere dro de seks kampflyene, i tillegg til et personell på 120 personer, fra basen i Bodø til Soudabukta på Kreta (Forsvaret 2012: 1).

I slutten av mars 2011 gikk de internasjonale militære operasjonene i Libya inn i en ny fase, da NATO 31. mars tok over den fulle kommandoen av operasjonsstyrken i Libya. Dermed ble Operation Unified Protector (OUP) formelt iverksatt. OUP var forankret i samme mandat som OOD; gjennomføringen av Sikkerhetsrådsresolusjonene 1970 og 1973 var operasjonens oppdrag. Samlet bestod OUPs styrker på det meste av ca. 8000 soldater, 21 maritime fartøyer og omkring 260 enheter i luften (Leraand 2011c: 2). De første norske bombe – og rekognoseringstoktene startet 24. mars 2011, og lå dermed under OODs kommando, og grunnet overgangen til NATOs kommando, ble også norske bidrag underlagt denne. 24. juni 2011 ble to norske fly sendt hjem, mens de resterende fire deltok i OUP frem til 1. august 2011, da luftoperasjonen opphørte. 31. oktober 2011 ble det besluttet at NATO avsluttet OUP, og det norske bidraget ble avsluttet samtidig (Forsvarsdepartementet 2011: 1). Til sammen ble det fløyet 6493 NATO – tokt over Libya, hvor 615 av disse var norske. I alt slapp de norske F – 16 – jagerflyene 567 bomber over Libya (Forsvarsdepartementet 2011: 1).

3.2 Kartlegging og klassifisering av offentlige uttalelser for norsk legitimeringsargumentasjon for militær deltakelse i Libya 2011

Myndigheter må, grunnet ulike målgruppers til dels ulike interesser og preferanser konstruere legitimeringsargumenter som evner å favne et bredt publikum for å oppnå støtte til ønsket politikk (jfr. punkt 2.1). De offentlige uttalelsene i denne studien er av politisk art, og dermed ikke nødvendigvis til en hver tid rettet mot den generelle norske befolkning. Likevel er disse

kildene tilgjengelige for allmenheten, da de er å finne på regjeringens søkeportal på Internett. Dette tilsier at norske myndigheter trolig har benyttet seg av legitimeringsargumenter for militær deltakelse i Libya 2011 både for å nå et smalere publikum, samtidig som det benyttes argumenter som skal tilfredsstille allmenheten og dermed gi operasjonsdeltakelsen bredere legitimitet. Samlet benytter denne studien seg av 24 ulike myndighetsuttalelser, i form av taler, redegjørelser, intervjuer, pressemeldinger og nyhetssaker. Disse er igjen sortert kronologisk etter dato, og slik plassert inn i nevnte faser.

3.2.1 Fase 1: initieringsfasen (25.02.14 – 22.03.11)

Som følge av ”Den arabiske vårens” omveltninger i Libyas naboland, oppstod det et folkelig opprør mot Muammar – al Gaddafi og hans styresett i februar 2011. Dette resulterte i massive overgrep fra Gaddafis side, mot egen sivilbefolkning. Som følge av dette ytret det internasjonale samfunn bekymring for libyske sivile, noe som resulterte i FN resolusjonene 1970 og 1973. Disse godkjente bruk av militære maktmidler for å komme befolkningen til unnsetning (UNSCR 1970/1973 2011). Fase 1: initieringsfasen tar dermed for seg hvordan Norge handlet i takt med utviklingen av startfasen av det internasjonale engasjementet i Libya.

25. februar 2011: Ambassadør Bente Angell Hansen. Innlegg under Menneskerettighetsrådets spesialsesjon om Libya i Genève

Under Menneskerettighetsrådets spesialsesjon om Libya i Genève fremlegger Hansen Norges standpunkt når det kommer til å promotere globale menneskerettigheter og demokrati generelt, og i Libya spesielt. Innlegget vektlegger dermed i sterkeste grad verdimeslig legitimeringsargumentasjon, med sterkt innspill av eksternt – og formell innflytelsesargumentasjon. Likevel; innlegget ble holdt dagen før FN – resolusjon 1970 ble iverksatt, og inneholder derfor ikke referanser til et FN – mandat. Dette kan være grunnen til at Hansen ikke omtaler allianseforpliktelse (”FN – ledet verdensorden”) som legitimeringsargument. De sterke verdiargumentene fremlegges slik:

It is a duty of this Council to react urgently to the widespread and grave breaches of fundamental human rights that we are witnessing in the country [Libya] (Hansen 2011: 1).

Videre uttrykker hun at

Norway strongly condemns the Libyan authorities' ruthless use of violence against the civilian population. The use of military force against peaceful protesters exercising their rights to expression and assembly is unacceptable [...] There is [...] no doubt that the situation in Libya is extremely serious and that the civilian population is being subjected to gross and systematic human rights violations (Hansen 2011: 1).

Da fokuset i disse uttalelsene ligger på grove menneskerettighetsbrudd innad i Libya, kategoriseres disse utsagnene under verdiargumentasjon. Det samme gjør det neste utsagnet, som i tillegg inneholder formell argumentasjon ettersom det etterspør etterlevelse av internasjonal lovgivning:

Norway strongly supports the call of the High Commissioner for an independent international investigation into the violent suppression of protest in the country. Unlawful acts of violence must not go unpunished. The responsible must be held accountable (Hansen 2011: 1).

Dette utsagnet vitner om et legitimeringsargument med dobbeltbunn, og kategoriseres deretter; altså både som et verdiargument, men også som et formelt argument. Hansen uttrykker også Norges ønske om å videreføre normative og globale standarder for beskyttelse av menneskerettigheter og demokrati, på en generell basis. Disse uttalelsene kategoriseres dermed som ekstern innflytelse legitimeringsargumentasjon:

Norway supports all peoples' desire to live in a society where all human rights, including civil and political rights are safeguarded. We believe freedom of expression and assembly is a precondition for sustainable development and prosperity [...] [...] a democratic deficit and the lack of respect for human rights is not sustainable. The will of the people must be the basis of the authority of any government (Hansen 2011: 1 – 2)

Den relativt sterke vektleggingen av verdi – og ekstern innflytelsesargumentasjon kan oppsummeres i Hansens siste utsagn i innlegget:

In the resolution establishing the Human Rights Council, there is the requirement that members "shall uphold the highest standards in the promotion and protection of human rights". What is happening in Libya is in stark contrast to this important requirement (Hansen 2011: 2).

Det siste overnevnte utsagnet anses som et legitimeringsargument med dobbeltbunn, og kategoriseres dermed både som et eksternt innflytelsesargument, men også som et verdiargument. De ulike legitimeringsargumentene i Hansens innlegg i Genève vektet dermed slik: *Allianseforpliktelse: 0; Ekstern innflytelsesargumentasjon: 2; Verdiargumentasjon: 3; Formelle og operasjonelle argumenter: 2.*

28. februar 2011: Utenriksminister Jonas Gahr Støre. Innlegg i FNs menneskerettighetsråds 16. sesjon, Genève

I innlegget i FNs menneskerettighetsråds 16. sesjon vektlegger Støre i sterkest grad verdiargumentasjon og eksternt innflytelsesargumentasjon knyttet til situasjonen i Libya. Den eksterne innflytelsesargumentasjonen omhandler i hovedsak Norges ønske om å spre menneskerettigheter og demokrati på den globale arena; en verdensorden og normativ rettesnor Norge er opptatt av å opprettholde og videreføre:

Norway compliments UN Secretary – General Ban Ki – Moon for his determined leadership in the promotion and protection of universal human rights. The Secretary – General is right in reminding us of the need to pay attention to the full spectrum of rights with equal force – civil, cultural, economic, social and political (Støre 2011c: 1).

Dette vitner om Norges verdiposisjon, der målet om å sikre globale menneskerettigheter står meget sterkt. Derfor kategoriseres dette som et eksternt innflytelsesargument. Det samme gjør dette:

Universal human rights are enshrined in international conventions. Their full implementation cannot be limited by choice. [...] We now need to make available all relevant experiences to those populations who seek to enter and complete the transition towards democracy and full respect for all human rights. Norway stands ready to play its part (Støre 2011c: 2).

Verdiargumentasjon kommer også sterkt frem i Støres innlegg i Genève, hvor han uttaler blant annet at:

The Libyan authorities must prevent further deterioration of the crisis. We reiterate our call for an immediate end to the violence and for steps to be taken to address the legitimate demands of the population. [...] I urge the UN Secreatry Council to start reflecting on how the international community can step in and assure the rights of the people – and the future prospects of stability and democracy. (Støre 2011c: 1 – 2).

Da fokuset ligger på beskyttelsen av menneskerettigheter i Libya kategoriseres det overnevnte utsagnet som et verdiargument. Når det gjelder eksternt innflytelsesargumentasjon uttrykker Støre videre at:

Norway is committed to use its membership to ensure that every individual is better protected against discrimination and abuse. Our aim is to give meaning to the words of the Secretary – General: Human rights are equally valid to all people, in all countries, at all times (Støre 2011c: 3).

Det er også verdt å legge merke til at det ikke evnes å trekke ut eksplisitt allianseforpliktende legitimeringsargumentasjon fra Støres innlegg. De ulike legitimeringsargumentene i Støres innlegg i FNs menneskerettighetsråd i Genève vektet dermed slik: *Allianseforpliktelse: 0; Ekstern innflytelsesargumentasjon: 3; Verdiargumentasjon: 3; Formelle og operasjonelle argumenter: 1.*

16. mars 2011: Utenriksminister Jonas Gahr Støre. Stortingets spørretime angående flyforbudssone over Libya

Under spørretimen på Stortinget 16. mars 2011 ble utenriksminister Jonas Gahr Støre utfordret av andre stortingsrepresentanter angående flyforbudssonen over Libya. Spørretimen tar altså opp spørsmål som er knyttet til den kommende FN – resolusjon 1973, men denne er ikke nedsatt ennå. Det er kun FN – resolusjon 1970 som er satt i virke. Støre benytter seg i sterkeste grad av legitimeringsargumentasjon tilknyttet formell og operasjonell argumentasjon, hvor vektleggingen av en FN legitimert flyforbudssone, og troen på et arbeid gjennom FN utpeker seg. Ekstern – og allianseforpliktende argumentasjon er også til stede i Støres svar på spørretimen, dog i noe mindre grad. Vektlegging av argumentasjon med referanse til verdimeslige spørsmål viser seg svakest i Støres svar. Når det gjelder formell argumentasjon uttrykker Støre eksempelvis dette:

[...] en eventuell involvering av Nato kun er aktuelt dersom det foreligger et FN – mandat, dersom det har støtte i regionen, og dersom det er et reelt behov for innsatsen, som må ha en tilleggsverdi. Det som diskuteres i New York i disse dager, er en ny FNs sikkerhetsrådsresolusjon, hvor flyforbudssone sees i sammenheng med å beskytte sivile [...] Vi har vært kritiske til en lettvent innføring av en flyforbudssone som ikke henger sammen med hvilken politikk man er villig til å gjennomføre, hvem som skal gjennomføre den og hvilket mandat som skal ligge til grunn, nemlig et FN – mandat. [...] Men fra norsk side vil vi selvfølgelig respektere og stille opp og støtte en enighet i FNs sikkerhetsråd, også om den skulle inneholde en flyforbudssone [...] (Støre 2011a: 3).

Dette utsagnet vitner om et legitimeringsargument med dobbeltbunn, og kategoriseres deretter; som et formelt argument, men også som et verdiargument. Dette fordi beskyttelsen av libyske sivile koples opp med FN – resolusjonens mandat. Når det gjelder allianseforpliktende uttrykkes denne i forbindelse med å samle internasjonal støtte til sanksjonene mot Libya:

[...] å dra til med alle de sanksjonene og virkemidlene man har ovenfor Libya, fra landene i regionen og fra det internasjonale samfunn. [...] Den arabiske liga har tatt et veldig viktig skritt på den veien, men konsekvensene av det de sier, må også avklares.

[...] Men de må fortsette sine diskusjoner, og de må gjøre det i samarbeid med FN, med NATO og med EU [...] (Støre 2011a: 4-5).

Støre vektlegger ekstern innflytelsesargumentasjon da han hevder at "[...] [det] at vi bør gå inn militært uten FN – mandat for å berge demokratiet – er det lite støtte til i det internasjonale samfunn fra alle parter (Støre 2011a: 4). Videre hevder han at "Norge er tydelig til stede i alle de fora hvor disse spørsmålene er oppe, direkte overfor grupperingene og i internasjonale sammenhenger". [...] "Jeg mener at både Vesten og verdenssamfunnet bør tenke seg nøye om og bruke det som er FNs Sikkerhetsråd og enighet der, som utgangspunkt for de beslutningene man tar. Det er også en viktig verdi" (Støre 2011a: 5). Disse utsagnene kategoriseres som ekstern innflytelsesargumentasjon, da de benyttes for å vise hvordan Norge hever egen ekstern innflytelse ved å delta i ulike fora, samt at Norge som medlem av disse fremmer viktige norske verdier Norge som stat ønsker skal bli ledende på den globale arena. Samlet kategoriseres de ulike legitimeringsargumentene i Støres svar ved Stortingets spørretime 16. mars 2011 slik: *Allianseforpliktelse: 2; Ekstern innflytelsesargumentasjon: 2; Verdiargumentasjon: 1; Formelle og operasjonelle argumenter: 3.*

19. mars 2011: Statsminister Jens Stoltenberg. Innlegg om Libya ved toppmøtet i Paris

Stoltenbergs innlegg i Paris ble holdt etter at FN – resolusjon 1973 var et faktum, og han understreker Norges støtte til denne resolusjonen. I innlegget kommer det fram at Stoltenberg benytter seg av en mangfoldig legitimeringsargumentasjon for å rettferdiggjøre Norges militære deltakelse i Libya. Han trekker blant annet frem ekstern innflytelsesargumentasjon, ispedt verdiargumentasjon:

As a firm believer in this novel principle, and in the importance of an UN – led world order, Norway stands ready to its full implementation, through political, military and humanitarian means [...] We fully support the UN Secretary General's Special Envoy in his efforts to find a sustainable and peaceful solution to the crisis. [...] Colonel Gaddafi must now respect the legitimate demands and the democratic aspirations of the Libyan people (Stoltenberg 2011a: 1).

Utsagnet vitner om betydningen av en FN – ledet verdensorden fra norsk side, og at dette skal utvikles på det globale plan. Samtidig vektlegger Stoltenberg viktigheten av å verne om demokratiske rettigheter for den libyske sivilbefolkning. Dette utsagnet inneholder dermed en todelt legitimeringsargumentasjon, og kategoriseres deretter; både som et eksternt innflytelsesargument, men også som et verdiargument. Når det gjelder formell legitimeringsargumentasjon trekker Stoltenberg frem at:

Norway strongly supports the resolution adopted by the Security Council two days ago. For the first time, the Security Council invokes the principle of Responsibility to Protect as the primary reason for authorizing the use of force against a Member State. [...] The Security Council resolution [...] provide the necessary legality and legitimacy (Stoltenberg 2011a: 1).

Dette utsagnet impliserer formell legitimeringsargumentasjon, da det tar for seg FN – resolusjon 1973, samt FN og Sikkerhetsrådets legitimitet og rolle som legal stabiliseringskatalysator i konflikten. Samtidig inneholder utsagnet referanse til ”Responsibility to Protect”, noe som implisitt innebærer en beskyttelse av den libyske sivilbefolkningen. Derfor kategoriseres dette utsagnet til å inneholde både formell legitimeringsargumentasjon og verdimessig argumentasjon. Stoltenbergs innlegg inneholder også legitimeringsargumenter knyttet til allianseforpliktelse, da han blant annet uttaler at:

The bold decisions taken by the Arab League and the African Union were essential for developing the broad international support [...]. While force alone will not be enough, there are times where the collective will of the international community must be imposed by military means. As we speak, Norway is therefore preparing relevant Air Force assets for the task, including 6 combat aircrafts. [...] I call on you all to play your part in this endeavour (Stoltenberg 2011a: 1-2).

I det overnevnte utsagnet kommer det frem at Norge etterspør en internasjonal innsatsstyrke, bestående av regionale og globale aktører, for å oppnå ønsket resultat i Libya. Også Norges rolle i denne alliansen understrekes. Utsagnet kategoriseres dermed som et allianseforpliktelsesargument. De ulike legitimeringsargumentene i innlegget til Stoltenberg i Paris 19. mars 2011 kategoriseres dermed slik: *Allianseforpliktelse: 2; Ekstern innflytelsesargumentasjon: 2; Verdiargumentasjon: 2; Formelle og operasjonelle argumenter: 2.*

22. mars 2011: Forsvarsminister Grete Faremo. Nyhetssak om Norges deltakelse i en bred koalisjon i Libya

I denne nyhetssaken, utgitt av Forsvarsdepartementet og representert ved forsvarsminister Grete Faremo, understreker Faremo at Norge deltar militært i Libya gjennom en bred, internasjonal koalisjon, hvor også de formelle og operasjonelle argumentene spiller en sterk rolle. Det er dermed allianseforpliktelsesargumentasjon, samt formelle og operasjonelle argumenter som kommer klarest frem i denne nyhetssaken, selv om Faremo anvender en mangfoldig legitimeringsargumentasjon, der alle legitimeringskategoriene inngår. Faremo understreker forutsetningene for å sette norske styrker inn i operasjonen. Dette kategoriseres

dermed som et operasjonelt argument, og vektet dermed som et formelt og operasjonelt legitimeringsargument. Hun benytter seg også av allianseforpliktende argumentasjon da hun uttrykker at:

Regjeringen er innstilt på å delta i Libya – operasjonen i en bredest mulig koalisjon, med deltakelse fra regionen. Vi arbeider med sikte på å sette inn det norske bidraget i Odyssey Dawn [...]. I tillegg til Norge har en rekke land foreløpig besluttet eller signalisert deltakelse i koalisjonsoperasjonen, blant annet USA, Storbritannia, Frankrike, Spania, Italia, Canada, Danmark, Belgia, Nederland, Hellas, Qatar og De forente arabiske emirater (Faremo 2011g: 1).

Dette vitner altså om Norge som deltaker i en bred internasjonal koalisjonsoperasjon, og kategoriseres dermed som et allianseforpliktende legitimeringsargument. Videre anvender Faremo en sammensatt legitimeringsargumentasjon, bestående av allianseforpliktende, formell – og verdimeslig argumentasjon, som kategoriseres deretter:

De [kampflyene] skal bidra i en internasjonal operasjon for å håndheve FNs sikkerhetsråds resolusjon 1973 om å beskytte den libyske befolkningen (Faremo 2011g: 2).

Også ekstern innflytelsesargumentasjon kommer frem i denne nyhetssaken, da i forbindelse med operasjonelle argumenter:

[...] må vi ha full norsk kontroll med hvordan norske styrker benyttes. Det er derfor helt nødvendig at engasjementsregler og operasjonsplaner er på plass før våre fly deltar i operasjonen [...] (Faremo 2011g: 1).

I det overnevnte utsagnet understrekes norsk selvråderett over egne militære styrker, og kategoriseres dermed som et eksternt innflytelsesargument. Samtidig vektlegges også operasjonelle aspekter ved den norske deltakelsen; dette vektet som formelle og operasjonelle legitimeringsargumenter. Samlet vektet de ulike legitimeringskategoriene i nyhetssaken av 22. mars 2011 slik: *Allianseforpliktelse: 2; Ekstern innflytelsesargumentasjon: 1; Verdiargumentasjon: 1; Formelle og operasjonelle argumenter: 3.*

Tabell 1. Omforent kodingsvurdering: fordeling av legitimeringsargumenter i fase 1: initieringsfasen (25.02.11 – 22.03.11)

	Hansen (2011) 25.02.2011	Støre (2011c) 28.02.2011	Støre (2011a) 16.03.2011	Stoltenberg (2011a) 19.03.2011
Libya 2011	$V^3 > (E^2 \approx F^2) > A^0$	$(E^3 \approx V^3) > F^1 > A^0$	$F^3 > (A^2 \approx E^2) > V^1$	$(A^2 \approx E^2 \approx V^2 \approx F^2)$

	Faremo (2011g) 22.03.2011	SUM
Libya 2011	$F^3 > A^2 > (E^1 \approx V^1)$	$F^{11} > (E^{10} \approx V^{10}) > A^6$

A: Allianseforpliktelse; E: Ekstern innflytelsesargumentasjon; V: Verdiargumentasjon; F: Formelle og operasjonelle argumenter

Tabell 1 tar for seg legitimeringsbruken av fase 1, initieringsfasen. Samlet vitner denne om en sammensatt bruk av de ulike legitimeringskategoriene, noe som tilsier at norske myndigheter anvendte en mangfoldig legitimeringsretorikk for å legitimere det norske militære bidraget til Libya 2011. Formell og operasjonell argumentasjon, ekstern innflytelsesargumentasjon og verdiargumentasjon ble benyttet i tilnærmet lik grad, med marginale forskjeller til formelle og operasjonelle argumenter, som ble benyttet i sterkest grad. Ekstern innflytelsesargumentasjon benyttes på lik linje med verdiargumentasjon, noe som tilsier at det å beskytte menneskerettigheter og demokrati i Libya spesielt settes i sammenheng med den globale utviklingen generelt på disse områdene. Dermed koples den spesifikke utviklingen opp mot den generelle i fase 1. Når det gjelder allianseforpliktende argumentasjon er dette kategorien som har lavest forekomst av argumenter i denne fasen. Likevel er det ikke store ulikheter mellom allianseforpliktende legitimeringsargumentasjon og de resterende legitimeringskategoriene.

3.2.2 Fase 2: den militært intensive fasen (23.03.11 – 22.06.11)

Fase 2; den militært intensive fasen, innledes med Kongelig Resolusjon, representert ved daværende forsvarsminister Grete Faremo. Med denne gis det fullmakt til norsk militær deltakelse i Libya i forbindelse med gjennomføringen FN – resolusjon 1973, med varighet i tre måneder, noe som tilsier ut juni 2011. Fasen preges også av en tid der utsiktene til våpenhvile, samt en politisk løsning på konflikten er uavklart. Kampene mellom Gaddafis styrker og opposisjonen karakteriseres som mer stillestående enn i den tidligere fasen av konflikten. Likevel viser regimetro styrker at de har større kampevne enn tidligere forventet, samtidig som opposisjonsstyrkene er jevnt over dårlig organisert med manglende utstyr. Ingen

av partene ser ut til å vinne en umiddelbar seier (Støre 2011b: 2). Denne tidsperioden speiler altså den generelle utviklingen i felten i Libya, og dermed blir det interessant å undersøke hvordan norske legitimeringsargumenter utvikles i tråd med dette.

23. mars 2011: Forsvarsminister Grete Faremo. Kongelig Resolusjon som gir fullmakt til militær deltakelse i Libya

Den kongelige resolusjonen av 23. mars 2011, her representert ved tidligere forsvarsminister Grete Faremo, benytter seg i sterkest grad av formelle og operasjonelle legitimeringsargumenter, når det gis fullmakt til norsk militær deltakelse i Libya 2011. Det legges sterk vekt på å yte hjelp for å realisere FN – resolusjon 1973, med grunnlag i å beskytte den libyske sivilbefolkning mot overgrep fra Gaddafis regime. Også ekstern – og allianseforpliktende legitimeringsargumentasjon benyttes. Når det gjelder verdiargumentasjon trukket ut fra den kongelige resolusjonen, fremstilles denne i forbindelse med formell argumentasjon:

Som følge av resolusjon 1973 har FNs medlemsland et klart folkerettslig mandat for bruk av militær makt for å beskytte sivilbefolkningen på de vilkår som er angitt. Alle FNs medlemsland er i paragraf 9 oppfordret til å gi bidrag til gjennomføring av resolusjonen. Det foreligger derfor en klar anmodning fra FNs sikkerhetsråd om å gi slike bidrag (Faremo 2011a: 2).

Dette utsagnet vitner om en verdimesig legitimeringsargumentasjon med grunnlag i formell argumentasjon. Utsagnet kategoriseres dermed deretter; både som et formelt argument, men også som et verdiargument. Når det gjelder de formelle legitimeringsargumentene knyttes disse sterkt opp til den norske Grunnloven, i tillegg til FNs resolusjon 1973:

Grunnloven § 25 bestemmer at Kongen er øverstkommanderende for Norges væpnede styrker, og at disse ikke må overlates i fremmede makters tjeneste [...]. Som ledd i gjennomføring av [...] internasjonale oppgaver og på nærmere angitte forutsetninger, er ikke Grunnloven § 25 til hinder for deltakelse i operasjoner i utlandet, selv under annen nasjonal kommando. Organisering av kommandoansvar må i så fall vurderes ut fra de behov som foreligger i den enkelte situasjon [...] operasjonens karakter og folkerettslige grunnlag, men også styrkenes sammensetning [...]. Det er sikker konstitusjonell praksis at bestemmelsen ikke hindrer deltakelse i kollektive krisehåndterings – og sikkerhetsordninger, inkludert i koalisjonsoperasjoner hvor kommando over norske styrker overføres til en annen stat og ikke en internasjonal organisasjon (Faremo 2011a: 3).

Dette utsagnet vitner om streng etterfølgelse av formell norsk lovgivning for å oppfylle FN resolusjon 1973. Også de operasjonelle faktorene for den norske deltakelsen kommer frem i dette utsagnet. Den formelle og operasjonelle forankringen vil trolig være med på å øke

legitimiteten til det norske styrkebidraget. Derfor kategoriseres dette som en formelt og operasjonelt legitimeringsargument. I tillegg inneholder utsagnet referanser til allianseforpliktelse, da det vektlegges kollektive krisehåndterings – og sikkerhetsordninger utført av en annen stat. Dermed kategoriseres også utsagnet til å inneholde allianseforpliktelsesargumentasjon. Når det gjelder videre verdiargumentasjon hevdes det i den kongelige resolusjonen at "[...] det er i norsk og internasjonal interesse at vi bidrar til oppfyllelsen av resolusjonen og beskyttelse av sivilbefolkningen i samsvar med resolusjonens krav" (Faremo 2011a: 4). Ekstern innflytelsesargumentasjon benyttes også, da Den kongelige resolusjonen eksempelvis nevner at "Styrken er inntil videre underlagt norsk nasjonal kommando" (Faremo 2011a: 2). Dette vitner om norsk kontroll og selvhevdelse over egne militære styrker, og kategoriseres dermed som et eksternt innflytelsesargument. Den kongelige resolusjonen av 23. mars 2011 inneholder en rekke ulike argumenter for å rettferdiggjøre den norske deltakelsen i Libya, og de ulike kategoriene vektet dermed slik: *Allianseforpliktelse: 2; Ekstern innflytelsesargumentasjon: 2; Verdiargumentasjon: 2; Formelle og operasjonelle argumenter: 3.*

29. mars 2011: Statsminister Jens Stoltenberg. Redegjørelse på Stortinget

I denne redegjørelsen redegjør Stoltenberg Stortinget om den norske oppfølgingen av FNs Sikkerhetsresolusjoner 1970 og 1973, hvor han vektlegger Norges rolle og bidrag i intervensjonen. Etter en gjennomgang av uttalelsen kommer det klart frem at Stoltenberg benytter seg av en mangfoldig legitimeringsargumentasjon, med sterkest vekt på formell og operasjonell argumentasjon, samt verdiargumentasjon. Han benytter seg også av allianseforpliktende legitimeringsargumentasjon og ekstern innflytelsesargumentasjon, dog i noe mindre grad. Dette vitner om behovet regjeringen har for å imøtekomme Stortingets sammensatte interesser. Slik kan en bred legitimeringsargumentasjon i større grad legitimere regjeringens handlingsvalg og øke oppslutningen om utført politikk. Stoltenberg er i redegjørelsen tidlig ute med å hevde at Norge deltar i Libya for å være med på å realisere FNs Sikkerhetsrådsresolusjon 1973, samt å understreke at dette har hjemmel i norsk lov:

Norge deltar i militære operasjoner for å håndheve FNs sikkerhetsrådsresolusjon 1973 om våpenembargo, flyforbudssone og beskyttelse av sivile i Libya. [...] De sanksjoner som er vedtatt mot Libya i FNs sikkerhetsråd er gjennomført i norsk lov (Stoltenberg 2011b: 1).

Dette utsagnet menes å inneholde en dobbel legitimeringsargumentasjon, og kategoriseres deretter; som formelle og operasjonelle argumenter, samt verdiargumentasjon. Dette fordi

beskyttelsen av sivile ligger i de formelle føringene fra FN - resolusjon 1973. Videre uttaler Stoltenberg at

Vårt engasjement bygger opp under en lang linje i norsk utenrikspolitikk; nemlig støtten til en FN – ledet verdensorden der bruk av makt er regulert av FN – paktens og vedtak i FNs sikkerhetsråd. Formålet med bruken av makt er tydelig uttrykt i sikkerhetsrådets vedtak; det handler om å beskytte sivile. Resolusjonen åpner for bruk av ”alle nødvendige midler” for å beskytte sivilbefolkningen. For første gang viser sikkerhetsrådet til prinsippet om ”ansvaret for å beskytte” i forbindelse med bruk av makt. Det er ikke et lands indre anliggender når det skjer så massive overgrep mot sivilbefolkningen (Stoltenberg 2011b: 1).

Det overnevnte utsagnet vitner om en mangfoldig legitimeringsargumentasjon, der ekstern innflytelsesargumentasjon, formelle argumenter og verdiargumentasjon benyttes: referansen til FN – mandatet er klar, det samme er det formelle og moralske ansvaret for å beskytte den libyske sivilbefolkningen da prinsippet om ”ansvaret for å beskytte” (R2P) nevnes eksplisitt. Det at Norge arbeider for en FN – ledet verdensorden er en norsk interesse og vitner om ekstern innflytelsesargumentasjon. Utsagnet kategoriseres dermed som tredobbelt, og vektes deretter. Videre fremlegger Stoltenberg ekstern innflytelsesargumentasjon, som vektes deretter, da han hevder at:

Etter toppmøtet i Paris, har Norge deltatt i drøftingene i den indre kretsen av stater som står for gjennomføringen av resolusjonen. Norge skal være til å kjenne igjen når FN påtar seg krevende oppgaver; vi deltar og tar vår del av ansvaret. [...] De forutsetningene vi har stilt til kommando – og kontrollordninger for norsk militær deltakelse er vel ivaretatt. Vi har full kontroll med bruk av norske styrker (Stoltenberg 2011b: 2 – 3).

Stoltenberg benytter seg også av allianseforpliktende argumentasjon for å legitimere den norske deltakelsen i Libya – intervensjonen. Det er likevel ikke kun tilknytningen til NATO som vektlegges; det brede internasjonale ansvaret er også sterkt:

Den tydelige støtten fra land i den arabiske og afrikanske verden var avgjørende for vedtaket i FNs sikkerhetsråd. Den arabiske liga ga i meget klare ordelag uttrykk for at den ønsket internasjonalt engasjement [...]. [...] Koalisjonen av stater som støtter gjennomføringen, har vokst seg bredere og inkluderer nå en rekke land fra regionen. Koalisjonen er altså bred. [...] Fra norsk side har vi brukt vårt nettverk i Midtøsten og Afrika til løpende kontakt med Den arabiske liga, Den afrikanske union og med landene i regionen (Stoltenberg 2011b: 3).

Grunnet ordlyden i uttalelsen vektes det overstående utsagnet som et allianseforpliktende legitimeringsargument. Det samme gjør dette, da også NATOs innsats nevnes eksplisitt:

NATOs innsats vil inngå i et bredt internasjonalt samarbeid for å følge opp alle sider ved sikkerhetsrådets vedtak (Stoltenberg 2011b: 3).

Når det gjelder verdiargumentasjon er det spesielt den humanitære krisen i Libya som vektlegges i Stoltenbergs redegjørelse til Stortinget:

Den humanitære situasjonen i Libya er meget alvorlig. [...] [...] målet for vårt engasjement er nettopp å beskytte sivile. Internasjonale hjelpeorganisasjoner har fortsatt ikke tilgang i myndighetskontrollerte deler av landet [...] å nekte slik adgang er dertil et grovt brudd på humanitærretten (Stoltenberg 2011b: 4).

Dette utsagnet refererer til menneskerettighetsbrudd i direkte tilknytning til Libya, og kategoriseres dermed som et verdiargument. Som vist inneholder altså Stoltenbergs redegjørelse til Stortinget 29. mars 2011 en mangfoldig og sammensatt legitimeringsargumentasjonsbruk. De ulike kategoriene vektles dermed slik: *Allianseforpliktelse: 2; Ekstern innflytelsesargumentasjon: 2; Verdiargumentasjon: 3; Formelle og operasjonelle argumenter: 3.*

9. mai 2011: Utenriksminister Jonas Gahr Støre. Redegjørelse på Stortinget om situasjonen i Libya og norsk innsats

Under møte på Stortinget 9. mai 2011 informerer utenriksminister Støre og forsvarsminister Faremo stortingsrepresentantene om situasjonen i Libya og den norske militære innsatsen tilknyttet denne. Igjen benytter Støre en mangfoldig og sammensatt legitimeringsargumentasjon for den norske deltakelsen, hvor alle de fire legitimeringskategoriene anvendes i relativt lik grad. Likevel kommer ekstern innflytelsesargumentasjon ut som den sterkeste kategorien. Når det gjelder ekstern - og verdimelessig legitimeringsargumentasjon uttrykker Støre blant annet at:

Vi står nå midt oppe i et oppgjør om Libyas fremtid. For landets befolkning dreier det seg om å utvikle et autoritært regime og sikre medbestemmelse og utviklingsmuligheter for de mange i stedet for de få. For oss dreier det seg om å fremme dyptgripende verdier vi tror på – å sikre beskyttelse av sivile, å bistå mennesker i nød, å styrke FN og den internasjonale rettsordenen samt å støtte sentrale folkerettslige prinsipper som vi, historisk sett, selv har vært med på å kjempe fram (Støre 2011b: 1).

Dette vitner om å bedre levekårene for den libyske befolkning spesielt, men også å utvikle globale standarder for menneskerettigheter generelt. Dette er både norske verdier og interesser, og utsagnet kategoriseres dermed både som verdiargumentasjon, men også som

ekstern innflytelses legitimeringsargumentasjon. Formelle – og allianseforpliktende legitimeringsargumentasjon benyttes også av Støre i denne redegjørelsen:

Norge deltar, sammen med Danmark og Sverige, i Den internasjonale kontaktgruppen for Libya. [...] møtet markerte fortsatt bred enighet om det internasjonale samfunnets innsats for å følge opp Sikkerhetsrådets vedtak. [...] Kontaktgruppen ga sterk støtte til FNs koordinerende rolle [...] (Støre 2011b: 4).

Dette vitner om Norges kontakt med nært allierte, og at det for Norges del ønskes en bred oppslutning fra det internasjonale engasjementet. Også det formelle aspektet vektlegges, da FN – resolusjonen nevnes. Utsagnet kategoriseres dermed som dobbelt; både som et allianseforpliktende legitimeringsargument, men også som et formelt argument. Samlet anses Støres redegjørelse til Stortinget 9. mai 2011 for å inneha en mangfoldig legitimeringsargumentasjon, og de ulike legitimeringskategoriene vektet dermed slik: *Allianseforpliktelse: 2; Ekstern innflytelsesargumentasjon: 3; Verdiargumentasjon: 2; Formelle og operasjonelle argumenter: 2.*

9. mai 2011: Forsvarsminister Grete Faremo. Redegjørelse på Stortinget om situasjonen i Libya og norsk innsats

Forsvarsminister Grete Faremo følger opp Støres redegjørelse 9. mai 2011, og orienterer Stortinget om den norske militære deltakelsen i Libya. I motsetning til tidligere uttalelser, legger Faremo sterkest vekt på allianseforpliktende legitimeringsargumentasjon i denne redegjørelsen, samt at formelle og operasjonelle argumenter nevnes i stor grad. Ekstern – og verdimessig legitimeringsargumentasjon benyttes i mindre grad av Faremo i denne redegjørelsen. Når det gjelder allianseforpliktende legitimeringsargumentasjon uttaler Faremo eksempelvis at:

Den norske militære innsatsen må se si lys av NATOs helhetlige strategi. [...] I tillegg til en rekke NATO – land bidrar flere partnerland i operasjonen, inkludert land som Sverige, Jordan, De forente arabiske emirater og Qatar. [...] Det er viktig at vi ser de ulike bidragene i en helhet, hvor alle styrkene bidrar til det felles mål å følge opp resolusjon 1973. For at norske fly skal kunne ta ut sine tildelte mål, er man helt avhengig av andre nasjoners innsats (Faremo 2011b: 7).

Grunnet fokuset på et bredt og helhetlig styrkebidrag, som inkluderer opprinnelige NATO stater, i tillegg til partnerland, kategoriseres dette utsagnet som et allianseforpliktende legitimeringsargument, og vektet deretter. Det samme gjør dette:

NATOs medlemsland står samlet om beslutningen om å iverksette operasjon Unified Protector. Det er viktig at alliansen framstår som troverdig og samlet, og regjeringen vil fortsette å arbeide for en bred deltakelse blant NATOs medlemsland og andre bidragsytende land (Faremo 2011b: 8).

Faremo legger sterk vekt på de operasjonelle sidene ved den norske deltakelsen, og understreker det norske militærets profesjonalitet og evne til å løse utfordrende oppgaver:

Vi har all grunn til å være stolte over innsatsen til våre nå ca. 140 menn og kvinner som deltar i det norske F – 16 – bidraget. Det samme gjelder norsk personell som deltar i andre funksjoner, bl.a. i NATOs luftbårne kontroll og varsling og de ansvarlige NATO – kommandoene. Det norske personellet løser et krevende oppdrag på en profesjonell måte, og høster anerkjennelse blant våre allierte (Faremo 2011b: 6).

Dette utsagnet vitner om legitimeringsargumentasjon som gir norsk deltakelse ytterligere legitimitet, og kategoriseres dermed som et formelt argument. Utsagnet bærer også preg av noe ekstern innflytelseslegitimasjon, da anerkjennelse fra allierte nevnes. Likevel kategoriseres dette kun som et formelt legitimeringsargument, da dette er knyttet til de norske militære styrkenes kapasitet. Når det gjelder ekstern innflytelse uttaler Faremo at:

Norske myndigheter har selvsagt reell kontroll over hvordan det norske styrkebidraget anvendes. I prosessen med utvelgelse av mål er Norge representert med kompetent personell, operativt og juridisk. Det norske personellet har ansvar for å ivareta nasjonale hensyn og folkerettslige forpliktelser. [...] I denne prosessen er det tett og god dialog mellom våre nasjonale representanter og NATOs hovedkvarter. [...] I ytterste konsekvens har Norge alltid muligheten til å si nei til spesifikke oppdrag. Forsvarets operative hovedkvarter er aktivt med i beslutningsprosessen overfor våre stedlige nasjonale representanter (Faremo 2011b: 8).

Den overnevnte uttalelsen kategoriseres under ekstern innflytelsesargumentasjon. Uttalelsen inneholder også spor av formell og operasjonell argumentasjon, da det norske militæret og folkerettslige forpliktelser nevnes. Det finnes også spor av allianseforpliktende argumentasjon. Likevel kategoriseres denne uttalelsen kun som et eksternt innflytelsesargument, da uttalelsen samlet sett omhandler Norges hevdelse av selvråderett og suverenitet. Når det gjelder verdiargumentasjon uttrykker Faremo følgende, i kombinasjon med allianseforpliktende legitimeringsargumentasjon:

Verdenssamfunnet viste handlekraft og reagerte raskt for å forhindre massive sivile lidelser i Libya. Sivile og militære tiltak har sammen bidratt til å svekke Gaddafi – regimets evne til å ramme egen befolkning betydelig, og vi kan være stolte av at Norge tar sin del av ansvaret for å oppfylle FNs sikkerhetsråds resolusjon 1973. [...] [...] regjeringen følger utviklingen nøye. Vi vil opprettholde tett dialog med våre allierte om hvordan vi skal opprettholde innsatsen for å beskytte Libyas sivilbefolkning i tiden framover (Faremo 2011b: 9).

Denne uttalelsen kategoriseres både som et allianseforpliktelsesargument, men også som verdiargumentasjon, og vektet deretter. De ulike legitimeringskategoriene i Faremos redegjørelse til Stortinget 9. mai 2011 vektet dermed slik: *Allianseforpliktelse: 3; Ekstern innflytelsesargumentasjon: 1; Verdiargumentasjon: 2; Formell og operasjonell argumentasjon: 2.*

10. juni 2011: Forsvarsminister Grete Faremo. Videreføring av kampflybidraget til 1. august

Denne uttalelsen kommer i form av en pressemelding fra Forsvarsdepartementet, der Faremo opplyser om at regjeringen har besluttet å videreføre det norske kampflybidraget fram til 1. august 2011. Faremo benytter seg av alle fire legitimeringsargumenter for å rettferdiggjøre kampbidraget, og argumentene fremstilles i kombinasjon med hverandre:

Det er viktig at Norge fortsatt bidrar til å støtte gjennomføringen av FNs Sikkerhetsrådsresolusjon 1973. Vi har lykket med operasjonens mål om å beskytte sivile (Faremo 2011c: 1).

Den overstående uttalelsen innebærer referanser til både FN – resolusjon 1973, samt beskyttelse av en libyske sivilbefolkningen. Argumentet kategoriseres dermed deretter; både som et formelt argument, men også som et verdiargument. Den neste uttalelsen inneholder også dobbeltsidig legitimeringsargumentasjon, men omfatter ekstern innflytelsesargumentasjon, samt allianseforpliktende argumentasjon, og kategoriseres deretter:

Norge vil fra 9. august overta setet i Kontaktgruppen, fra Danmark. Deltakelsen vil gi oss en god mulighet for å øve innflytelse på den samlede internasjonale innsatsen i Libya, også etter at de militære operasjonene er avsluttet [...] (Faremo 2011c: 1 – 2).

De ulike legitimeringskategoriene i pressemeldingen fra Forsvarsdepartementet 10. juni 2011, her representert ved forsvarsminister Grete Faremo, vektet dermed slik: *Allianseforpliktelse: 2; Ekstern innflytelsesargumentasjon: 1; Verdiargumentasjon: 1; Formelle og operasjonelle argumenter: 1.*

14. juni 2011: Utenriksminister Jonas Gahr Støre. Innlegg i debatt om NATO – meldingen

Dette innlegget handler i størst grad om NATOs utvikling som militærallianse, med endringer og moderniseringsprosesser i NATOs kommandostrukturer. Likevel nevnes også Libya –

operasjonen eksplisitt, men det er kun allianseforpliktende legitimeringsargumentasjon, samt ekstern innflytelsesargumentasjon som trekkes fram:

[...] anerkjente den innsatsen som Norge har gjort i Libya – operasjonen. [...] [...] viktig at også amerikanerne får høre tilbake at de Nato – allierte altså deltar for fullt og tar en betydelig kostnad og bekostning ved operasjonen [...]. [...] vi er gjennom en Nato – kommando engasjert i Libya. Det understreker alvorret vi forbinder med Nato. Nato er ikke en historisk etterlevning, men en organisasjon som i høyeste grad er i stand til å være relevant, og til å svare på behov og utfordringer her og nå (Støre 2011d: 1 – 2).

Denne sammensatte uttalelsen vitner om både allianseforpliktelse og ekstern innflytelsesargumentasjon, og kategoriseres deretter. Likevel kommer allianseforpliktende legitimeringsargumentasjon sterkest frem. Legitimeringskategoriene i Støres innlegg i debatten om NATO – meldingen 14. juni 2011 vektet dermed slik: *Allianseforpliktelse: 3; Ekstern innflytelsesargumentasjon: 1; Verdiargumentasjon: 0; Formelle og operasjonelle argumenter: 0.*

22. juni 2011: Statssekretær Espen Barth Eide om Libya, NRK P2

I radiointervjuet med statssekretær Espen Barth Eide 22. juni 2011 på NRK P2, understreker Eide viktigheten av tett dialog med opprørsrådet i Libya og viser til møter med en av rådets utsendinger, Guma el – Gamaty. Selv om intervjuet generelt sett er fattig på legitimeringsargumenter, benytter Eide seg likevel av enkelte av legitimeringskategoriene. Når det gjelder ekstern innflytelsesargumentasjon uttrykker Eide at:

Når det gjelder spørsmål om en slags juridisk anerkjennelse, så er Norge solid plassert i en viktig tradisjon som sier at vi anerkjenner stater og ikke regjeringer eller grupper (Eide 2011b: 1).

Med dette henviser Eide til internasjonal lovgivning, som refererer til formelle argumenter. I tillegg uttrykker han at Norge er meget opptatt av å etterfølge denne tradisjonen, noe som viser til ekstern innflytelsesargumentasjon. Uttalelsen kategoriseres dermed som et tosidig argument; både som formell legitimeringsargumentasjon, men også som ekstern innflytelsesargumentasjon, og vektet deretter. Videre refererer Eide til ytterligere formell argumentasjon da han uttrykker at:

Vil minne om at før vi vedtok de militære operasjonene så ble det satt i gang strenge sanksjoner som struper tilgangen av penger. Og man satte i gang etterforskning med Den internasjonale straffedomstolen, og en rekke andre tiltak (Eide 2011b: 2).

De ulike legitimeringskategoriene i intervjuet med Espen Barth Eide på NRK P2 22. juni 2011 vektet dermed slik: *Allianseforpliktelse: 0; Ekstern innflytelsesargumentasjon: 1; Verdiargumentasjon: 0; Formelle og operasjonelle argumenter: 2.*

Tabell 2. Omforent kodingsvurdering: fordeling av legitimeringsargumenter i fase 2: den militært intensive fasen (23.03.11 – 22.06.11)

	Faremo (2011a). Kgl. Res. 23.02.2011	Stoltenberg (2011b) 29.03.2011	Støre (2011b) 09.05.2011	Faremo (2011b) 09.05.2011	Faremo (2011c) 10.06.2011
Libya 2011	$F^3 > (A^2 \approx E^2 \approx V^2)$	$(V^3 \approx F^3) > (A^2 \approx E^2)$	$E^3 > (A^2 \approx V^2 \approx F^2)$	$A^3 > (V^2 \approx F^2) > E^1$	$A^2 > (E^1 \approx V^1 \approx F^1)$

	Støre (2011d) 14.06.2011	(Eide 2011) 22.06.2011	SUM
Libya 2011	$A^3 > E^1 > (V^0 \approx F^0)$	$(A^1 \approx E^1 \approx F^1) > V^0$	$A^{14} > F^{13} > E^{11} > V^{10}$

A: Allianseforpliktelse; E: Ekstern innflytelsesargumentasjon; V: Verdiargumentasjon; F: Formelle og operasjonelle argumenter

I fase 2, den militært intensive fasen, utgjør allianseforpliktende legitimeringsargumentasjon kategorien med sterkest forekomst av legitimeringsargumenter. I denne fasen har NATO tatt over lederskapet og kommandostrukturene for operasjonen. I denne forbindelse forekommer det også en betydelig vektlegging av den internasjonale innsatsstyrken som helhet. Libya – intervensjonen var ikke en ren NATO – operasjon, men en bred internasjonal koalisjon bestående av regionale og globale aktører, aktører som også stod utenfor NATO. Dette innlemmes også i den allianseforpliktende legitimeringsargumentasjonen. Også Norges rolle i Kontaktgruppen for Libya innlemmes i denne formen for argumentasjon. Formelle og operasjonelle argumenter anvendes i tilnærmet lik grad som allianseforpliktende argumentasjon, og igjen er det FN – resolusjonene, spesielt resolusjon 1973 det stadig henvises til. Prinsippet om beskyttelse (R2P) og den internasjonale rettsordenen står også sterkt i denne fasen, og er med på å øke forekomsten av formelle og operasjonelle argumenter. Det samme gjør fokuset på at norsk deltakelse i Libya har hjemmel i norsk lov, og følger Grunnlovens lovgivning. Legitimeringskategoriene ekstern innflytelsesargumentasjon og verdimessig legitimeringsargumentasjon inneholder lavest forekomst av argumentasjon. Likevel skiller de seg ikke meget sterkt ut fra de to andre legitimeringskategoriene. Dette tilsier at norske myndigheter igjen benyttet seg av en

mangfoldig og sammensatt legitimeringsargumentasjon for å legitimere den norske militære deltakelsen i Libya i fase 2, dog med et noe vekslende tyngdepunkt.

3.2.3 Fase 3: videreføringsfasen (01.07.11 – 28.10.11)

I henhold til Kongelig Resolusjon av 23. mars 2011 skulle det norske militære bidraget til Libya omfatte en periode på inntil tre måneder. Oppdraget skulle dermed i utgangspunktet avsluttes i slutten av juni 2011. Grunnet utviklingen i felten valgte Norge og de internasjonale styrkene likevel å fortsette sitt militære engasjement i Libya. For Norges del innebar dette å redusere F16 – bidraget fra seks til fire fly, samtidig som antall offiserer i kommandostrukturene direkte involvert i luftoperasjonene mot Libya ble trappet opp. Også antall nordmenn tilknyttet håndteringen av NATOs overvåkningsfly (Airborne Warning and Control System - AWACS) økte. Disse endringene og opptrappingene gjorde seg gjeldene fra 1. august og tre måneder frem i tid, som dermed tilsier en avslutning innen 1. november 2011 (Faremo 2011d: 1). For denne studiens del blir det derfor interessant å undersøke hvordan den norske legitimeringen av militær deltakelse i Libya forholdt seg til videreføringen av kampbidraget til Libya. Det kan også være fruktbart å ha i bakhodet hendelsene som skjedde internt i Norge 22. juli 2011 under denne fasen. Disse hendelsene kan ha vært med på å forklare hvorfor den norske debatten omkring Norges militære deltakelse i Libya stilnet noe.

1. juli 2011: Forsvarsminister Grete Faremo informerer om Norges videreføring av militær innsats i Libya

Denne uttalelsen er fremstilt i form av en nyhet, utgitt av Forsvarsdepartementet, der Grete Faremo informerer om videreførelsen av de norske militære styrkene, etter at den opprinnelige fristen for deltakelse var utgått. Faremo vektlegger i sterkeste grad allianseforpliktende legitimeringsargumentasjon i forbindelse med norsk støtte til NATO – operasjonen i Libya:

Norges innsats i NATOs operasjon har bidratt til å svekke regimets militære kapasitet betydelig og har dermed vært viktig for å begrense Gaddafis mulighet til å angripe egen sivilbefolkning (Faremo 2011d: 1).

Dette utsagnet inneholder også referanser til det å beskytte den libyske sivilbefolkningen mot overgrep fra Gaddafis regime, og kategoriseres dermed både som et allianseforpliktende argument, samt som et verdimessig legitimeringsargument. Faremo trekker frem allianseforpliktelse ytterligere da hun uttrykker at:

Norge høster betydelig anerkjennelse blant våre allierte for innsatsen til det norske F16 – bidraget. Samtidig er det forståelse for at et lite land som har bidratt så substansielt nå reduserer sin innsats (Faremo 2011d: 1).

Dette kategoriseres dermed som et allianseforpliktende legitimeringsargument. I forbindelse med at Norge viderefører offiserer i kommandostrukturer og NATOs overvåkningsfly uttrykker Faremo at "[...] det er viktig at Norge fortsatt støtter NATOs operasjoner i Libya". [...] "Dette er et viktig og etterspurt bidrag" (Faremo 2011d: 1). Dette speiler forpliktelsene Norge har ovenfor egne allierte, men også det at norske allierte anerkjenner Norges rolle i Libya – operasjonen. Dermed kategoriseres dette som allianseforpliktende legitimeringsargumentasjon. Nyhetssaken inneholder også referanser til ekstern innflytelsesargumentasjon, dog i svært liten grad: i forbindelse med Norges bidrag i NATO operasjonen hevdes det at Norges militære midler har vært "[...] et viktig og etterspurt bidrag" (Faremo 2011d: 1). Dette reflekterer ekstern innflytelsesargumentasjon, ettersom Norges militære bidrag i Libya kan styrke Norges eksterne innflytelse ved senere anledninger. De ulike legitimeringskategoriene i Faremos uttalelser fra 1. Juli 2011 vektet dermed slik: *Allianseforpliktelse: 3; Ekstern innflytelsesargumentasjon: 1; Verdiargumentasjon: 1; Formelle og operasjonelle argumenter: 0.*

3. august 2011: Forsvarsminister Grete Faremo. Hilsningstale ved hjemkomst fra Operation Unified Protector, Gardermoen

Under hilsningstalen på Gardermoen 3. august 2011 tar forsvarsminister Grete Faremo i mot hjemvendte soldater fra OUP. Hun takker de norske soldatene for deres innsats i Libya, og legitimerer deres deltakelse i sterkest form av allianseforpliktende og verdimesig argumentasjon. Også formelle legitimeringsargumenter forekommer, da i forbindelse med verdimesig argumentasjon:

17. mars gjorde FNs Sikkerhetsråd et historisk vedtak. Sikkerhetsrådet fordømte Gaddafis overgrep på egen befolkning og åpnet for iverksetting av alle nødvendige tiltak – også militære – for å beskytte sivile i Libya mot angrep og vold fra sin leder. Norge tillegger FNs vedtak stor betydning. Regjeringen engasjerte seg umiddelbart i gjennomføringen av resolusjonen, politisk, humanitært og militært (Faremo 2011e: 1 - 2).

Som nevnt vitner dette utsagnet om formelle og verdimesige legitimeringsargumenter, og kategoriseres deretter. Når det gjelder referanser til allianseforpliktelse uttrykker Faremo:

Etter kun 7 dager til forberedelser var dere i lufta over Libya sammen med allierte, først under amerikansk kommando, og senere NATO kommando. Dere har høstet bemerkelsesverdig sterk anerkjennelse fra våre allierte i måten dere har løst et krevende oppdrag på. Vi møter også stor forståelse for at vi etter å ha ytt et så substansielt bidrag over tid, nå trekker kampflyene våre hjem med tilhørende støttepersonell [...] Vi vil fortsatt bidra med personell i NATOs overvåkningsfly, AWACS. Vi stiller også inntil 10 offiserer i NATO – hovedkvarterene som er direkte involvert i luftoperasjonene framover (Faremo 2011e: 2).

Dette utsagnet omfatter de norske forpliktelsene ovenfor egne allierte, men også alliertes forpliktelser og forståelse av det norske militære bidraget til den internasjonale operasjonen i Libya. Argumentet kategoriseres dermed som et allianseforpliktende legitimeringsargument. Faremo knytter den verdimeslige argumentasjonen for Libya deltakelsen opp mot bevaring av sentrale norske verdier, som ble satt på prøve 22. juli 2011:

Da dere reiste ut for å beskytte sivilbefolkningen i Libya var det med de samme verdiene og den samme grunnholdningen i bagasjen. Dere har bidratt til å hindre et varslet blodbad, et masse mord i Benghazi. Dere har også bidratt til å ødelegge Gaddafis militære styrke gjennom meget presis bombing av militære mål og installasjoner som ellers kunne vært anvendt mot egen befolkning (Faremo 2011e: 2).

Den overstående uttalelsen vitner om verdimeslig legitimeringsargumentasjon da det inneholder sterke referanser til å beskytte sivilbefolkningen i Benghazi. Uttalelsen kategoriseres deretter. Ekstern innflytelsesargumentasjon anvendes også av Faremo, og uttrykkes slik: ”Vi skal sammen utfordre uvitenhet og ensretting, være åpne og engasjerte uten å være naive. Det er vi som definerer hvordan [...] Norge skal utvikle seg videre” (Faremo 2011e: 2). Her henvises det til hvilke verdier Norge som stat ønsker å kjempe frem på den globale arena, og kategoriseres dermed som et eksternt innflytelsesargument. Samlet vektet de ulike legitimeringskategoriene i Faremos hilsningstale 3. august 2011 slik: *Allianseforpliktelse: 3; Ekstern innflytelsesargumentasjon: 1; Verdiargumentasjon: 3; Formelle og operasjonelle argumenter: 1.*

22. august 2011: Utenriksminister Jonas Gahr Støre. Morgennytt NRK1 om Libya

Under morgennytt på NRK1 redegjør utenriksminister Støre for hvordan situasjonen nå utspiller seg i felten i Libya, samt Norges og det internasjonale samfunnets militære innsats. Det er verdimeslig og allianseforpliktende legitimeringsargumentasjon som i størst grad benyttes av den tidligere utenriksministeren:

[...] da vi engasjerte oss militært var jo [for] å beskytte sivile, og vi må fortsatt ha det med oss (Støre 2011e: 1).

Videre uttrykker han at:

Jeg tror det har vært avgjørende for å hindre det vi så, ikke visste, men så antok komme i mars, nemlig et storstilt angrep på millionbyen Benghazi, med militært materiell. Det er nok riktig de som sier at de store overgrepene mot sivile var enda ikke kommet i Libya, men de var kraftig programmert og annonsert. At NATO grep inn stoppet det (Støre 2011e: 3).

De to overstående uttalelsene vitner om norsk deltakelse for å beskytte en utsatt libysk sivilbefolkning, og kategoriseres deretter, altså som verdiargumenter. Støre trekker også fram allianseforpliktende legitimeringsargumentasjon da han hevder at:

Jeg tror det internasjonale samfunnets inngripen bidro til å hindre grove overgrep på sivile [...] Norge er nå medlem av kontaktgruppen for Libya, fra 15. august tok vi det skandinaviske setet der. Vi skal sammen med Tyrkia lede møtet i denne gruppa i New York i slutten av september, og vi er i forberedelse av det nå. Det må nok sees i lys av det som skjer i Libya, og vi må ha tett kontakt med andre land om hvordan det internasjonale samfunnet skal følge opp (Støre 2011e: 2).

Første setning av uttalelsen over bærer spor av verdimesig legitimeringsargumentasjon, og kategoriseres deretter; altså både som et allianseforpliktende argument, da det refereres til det internasjonale samfunnet, men også som et verdiargument. Det resterende av uttalelsen henviser til allianseforpliktende argumentasjon, med sterke referanser til Norges rolle i Kontaktgruppen for Libya. Denne settes også i sammenheng med resten av det internasjonale samfunnets oppfølging av Libya, og kategoriseres dermed som et allianseforpliktende legitimeringsargument. Når det gjelder formell legitimeringsargumentasjon uttrykker Støre at "[...] fordi Sikkerhetsrådets mandat, da vi engasjerte oss militært var jo å beskytte sivile, og vi må fortsatt ha det med oss" (Støre 2011e: 1). Her refereres det til både formell og verdimesig argumentasjon, og uttalelsen vektet dermed deretter. Redegjørelsen på Morgennytt innebærer ikke sterke preg av ekstern innflytelsesargumentasjon, men anvendes likevel, da Støre uttrykker at:

Det kan komme spørsmål om nærvær i Libya nå i fredsbevarende styrker. Det kommer spørsmål om humanitær hjelp til deler av landet som ikke har hatt det. Og annen type politisk støtte i det overgangsrommet, som Libya er i nå. Og vi er engasjert aktivt i det diplomatisk. Jeg med mine kolleger og et lag vi har satt sammen i UD jobber med dette nå ganske kontinuerlig (Støre 2011e: 2).

Dette utsagnet vitner om aktiv deltakelse fra norske myndigheters side, i å opprettholde og videreføre den humanitære støtten til Libya. Gjennom et slikt arbeid kan Norge posisjonere seg som en humanitær bidragsyter, som kan gi positive ringvirkninger for Norges eksterne

innflytelse. Samlet vektet de ulike legitimeringskategoriene for Støres redegjørelse på NRK1 Morgennytt 22. august 2011 slik: *Allianseforpliktelse: 3; Ekstern innflytelsesargumentasjon: 1; Verdiargumentasjon: 3; Formelle og operasjonelle argumenter: 1.*

9. september 2011: Forsvarsminister Grete Faremo. Tale ved medaljetildeling

Da Faremo 9. september 2011 tildelte de norske soldatene fra OUP og OOD sine medaljer etter hjemkomsten til Norge, benyttet hun seg av en mangfoldig legitimeringsargumentasjon for å legitimere den norske militære deltakelsen i Libya. Selv om alle legitimeringsargumentene ble anvendt, var det verdiargumentasjon som ble benyttet i sterkest grad:

Nå må vi arbeide for at veien videre blir preget av stabilisering, dialog, samarbeid og grunnleggende menneskerettigheter for det libyske folk (Faremo 2011f: 1).

Dette utsagnet vitner om sterk verdimeslig legitimeringsargumentasjon, og kategoriseres deretter. Det samme gjør dette:

Gaddafi hadde allerede varslet et masse mord på sin egen befolkning. Han hadde møtt fredelige demonstranter med kampfly. Han sa at han ville rense BENGHAZIS gater. Da reagerte FN. Det var i siste stund og som en siste utvei at man tok til våpen. Våre F16 – fly bidro til å stoppe et varslet blodbad (Faremo 2011e: 3).

Når det gjelder allianseforpliktende legitimeringsargumentasjon uttrykker Faremo at

Det internasjonale samfunn har spilt en avgjørende rolle siden mars i år. Et historisk mandat fra FNs sikkerhetsråd om å beskytte sivile med alle nødvendige midler, også militære, ga startskudd for operasjonene Odyssey Dawn og så NATO – operasjonen Unified Protector. Dere har gjort en formidabel innsats i disse operasjonene sammen med våre allierte (Faremo 2011e: 2).

Dette utsagnet bærer preg av å inneholde mangfoldig legitimeringsargumentasjon, og kategoriseres dermed både som et allianseforpliktende argument, og som et formelt argument, da det inneholder referanser til FN – resolusjonen 1973. Faremo trekker også fram ett argument som preges av ekstern innflytelsesargumentasjon:

Vi har lenge visst at det norske Luftforsvaret er i verdensklasse. Nå får vi det bekreftet fra høyeste hold i NATO og fra våre nære allierte (Faremo 2011e: 3).

Støtten og bekræftelsen de norske militære styrkene har fått fra sine allierte kan være med på å styrke Norges eksterne innflytelse ved senere anledninger, ettersom Norge oppfattes som en

seriøs og kompetent bidragsyter. Dermed kan Norge selv være med på å sette den politiske agendaen og slik øke egen innflytelseskraft ved eventuelle senere militære bidrag til utenlandske operasjoner. Derfor kategoriseres det overnevnte utsagnet som et eksternt innflytelsesargument. De ulike legitimeringskategoriene i Faremos innlegg ved medaljeutdelingen 9. september 2011 vektet dermed slik: *Allianseforpliktelse: 1; Ekstern innflytelsesargumentasjon: 1; Verdiargumentasjon: 3; Formelle og operasjonelle argumenter: 1.*

16. september 2011: Stortingsproposisjon 1 S (2011 – 2012)

Stortingsproposisjon 1 S (2011 – 2012) omfatter en beskrivelse av norske interesser og områder der Norge kan gjøre en forskjell. Når det gjelder Libya, viser det seg at proposisjonen benytter seg av alle fire former for legitimeringsargumentasjon, men at visse argumenter vektlegges sterkere enn andre. Proposisjonen vektlegger områder der Norge kan gjøre en forskjell, ved eksempelvis å hevde at

Gjennom vår deltakelse i [...] operasjonen i Libya tar Norge et internasjonalt ansvar for fred og sikkerhet. [...] Regjeringen vil arbeide for at FN settes i bedre stand til å håndtere internasjonale oppgaver. [...] Regjeringen vil arbeide for at FNs humanitære innsats styrkes ytterligere. [...] Regjeringen vil at FN skal være en moderne og effektiv organisasjon. Bare slik kan verdensorganisasjonen møte tidens krav. Regjeringen fortsetter sitt bidrag til dette omfattende arbeidet (St.prp. 1 S (2011 – 2012): 12).

Dette viser hvordan Norge, gjennom deltakelse i internasjonale intervensjoner med et FN – mandat, arbeider for økt deltakelse som kan gi ringvirkninger i form av ekstern innflytelse. Som argumentert for tidligere i denne studien, får stater økt innflytelse dersom de deltar i den internasjonale samhandlingen. Norge ønsker gjennom sitt arbeid å være med på å påvirke situasjonen, slik at de sammenfaller med norske interesser. Dette er med på å tilføre Norge ekstern innflytelse, og vektet dermed som et eksternt innflytelsesargument. Videre hevder Stortingsproposisjonen at

Norge også støttet aktivt opp om arbeidet for å finne fram til en politisk løsning av situasjonen, blant annet gjennom deltakelse i den internasjonale Kontaktgruppen for Libya. Den videre utviklingen i Libya vil avgjøre på hvilken måte det internasjonale samfunnet vil måtte bidra også etter en avslutning av Libya – konflikten (St.prp. 1 S (2011 – 2012): 28).

Gjennom et arbeid som dette ønsker altså Norge å være aktive i samhandlingen, som er med på å gi staten bestemmelsesrett og evne til påvirkning. Norge kan med dette være med på å

påvirke det eksterne sikkerhetsmiljøet som omgir staten. Derfor kategoriseres dette som et eksternt innflytelsesargument. Referansen til den internasjonale Kontaktgruppen, samt det internasjonale samfunn, fører til at argumentet også kategoriseres som et allianseforpliktelsesargument. Også formelle argumenter for militær deltakelse i Libya trekkes fram i Stortingsproposisjonen. Igjen er det vektleggingen av FN – mandatet som utpeker seg:

Vår innsats i Libya er forankret i et FN – mandat. Sikkerhetsrådets resolusjon om Libya er historisk. For første gang ble det gitt mandat til en operasjon med beskyttelse av sivile som utgangspunkt. [...] Regjeringen vil fortsette å prioritere deltakelse i internasjonale operasjoner under FN – mandat (St.prp. 1 S (2011 – 2012): 12). [...] Norge har bidratt med omfattende humanitær og militær innsats for å følge opp FNs Sikkerhetsråds resolusjoner om å beskytte den libyske sivilbefolkningen (St.prp. 1 S (2011 – 2012): 28).

Dette vitner om hvor viktig det er for Norge å handle ut fra enighet i FN. Derfor kategoriseres dette som et formelt legitimeringsargument. Samtidig legges det også vekt på å beskytte den libyske sivilbefolkningen i tråd med mandatet. Derfor er dette et dobbelt legitimeringsargument og vektet deretter; både som et formelt argument, men også som et verdiargument. Stortingsproposisjonen tar også opp ett argument som kan kategoriseres som eksternt innflytelsesargument:

Regjeringen vil fortsette sin engasjementspolitikk, og vi skal være rede til å bistå parter som ønsker vår hjelp for å finne fredelige løsninger på konflikter (St.prp. 1 S (2011 – 2012): 12).

Stortingsproposisjonen vektlegger et tett allianse samarbeid og samhandling når det gjelder å imøtekomme sikkerhetspolitiske utfordringer. Det fremlegges argumentasjon for å støtte opp under NATO – alliansen, og selv om disse ikke direkte knyttes til deltakelse i Libya, utspilles disse argumentene der Libya er på dagsorden:

[...] legger regjeringen stor vekt på å bidra til at NATO fortsatt omformes og utvikles på en måte som gjør Alliansen i stand til å møte rådende og fremtidige sikkerhetsutfordringer på en effektiv måte. Det er regjeringens mål at utvidelse av Alliansen og det voksende samarbeidet med NATOs ulike partere skjer på en måte som bidrar til økt stabilitet og sikkerhet i og utenfor Europa (St.prp. 1 S (2011 – 2012): 27 – 28).

Dette vitner om at det ligger i norsk interesse å opprettholde alliansen med NATO og dens medlemsland, ettersom dette forholdet har innvirkning på norsk sikkerhetspolitikk. Selv om argumentet ikke kan knyttes direkte til Libya, anser jeg det som et

allianseforpliktelsesargument for deltakelse i Libya, da det tas til orde for stabilitet og sikkerhet utenfor europeiske grenser, samtidig som utsagnet vitner om en styrking av NATO der Norge skal være støttespiller. Videre hevder Stortingsproposisjonen at

NATO har en nøkkelrolle for transatlantisk sikkerhet. [...] NATO må fortsatt være det sentrale forum for transatlantisk dialog, solidaritet og samhold [...] NATO samarbeider i tillegg nært med et trettitalls andre land i Europa, Asia, Midtøsten, Golfen og Afrika for å fremme sikkerhet, stabilitet og sivil kontroll over de militære styrker. Partnerskapene gir viktige bidrag til NATOs operasjoner. Regjeringen vil legge vekt på å videreutvikle dette samarbeidet (St.prp. 1 S (2011 – 2012): 77 – 78).

Her kommer det frem hvordan NATO som en transatlantisk sikkerhetsallianse er et sentralt forum for samhandling mellom NATO – medlemmer og også ikke – medlemmer. Det at Norge vil være aktive i å videreutvikle denne samhandlingen kategoriseres her som et allianseforpliktelsesargument, selv om (i likhet med forrige argument) dette ikke kan koples direkte til Libyadeltakelsen. Stortingsproposisjonen vektlegger også Norges forpliktelse ovenfor NATO:

[...] Ivareta norsk sikkerhet og bidra til alliert solidaritet og internasjonal fred og stabilitet gjennom deltakelse i alliansens operasjoner (St.prp. 1 S (2011 – 2012): 78).

Her hevdes norsk NATO – medlemskap å være nøkkelen til fred og stabilitet for Norge, og ved å bidra i militære operasjoner viser Norge sin støtte til alliansen ovenfor andre alliansemedlemmer. Derfor vektet dette argumentet som et allianseforpliktelsesargument. De ulike legitimeringskategoriene i Stortingsproposisjon 1 S (2011 – 2012) vektet dermed slik: *Allianseforpliktelse: 3; Ekstern innflytelse: 3; Verdiargumentasjon: 1; Formelle argumenter: 2.*

21. oktober 2011: Stortingsmelding 5 (2011 – 2012)

Stortingsmelding 5 (2011 – 2012) - ”Nordisk samarbeid” omhandler i stor grad politisk, økonomisk og praktisk samarbeid mellom de nordiske statene. Når det gjelder Libya – operasjonen trekkes Kontaktgruppa for Libya frem, der det er et roterende skandinavisk sete. Det er kun allianseforpliktende og formell legitimeringsargumentasjon som trekkes frem i denne sammenheng:

Som eit ledd i den internasjonale oppfølginga av konflikten i Libya blei det i mars 2011 oppretta ei kontaktgruppe for Libya som skulle følge opp vedtaka i FNs tryggingråd. I lys av Danmarks, Sveriges og Noregs omfattande militære, politiske og humanitære oppfølging av FN – resolusjonane blei landa samde om en representasjon i kontaktgruppa

gjennom ein roterande skandinavisk stol. Kontaktgruppa blei omdanna til eit breiare vennegruppe format 1. september (St.mld. 5 (2011 – 2012): 20).

Da både referanser til allianseforpliktende og formell legitimeringsargumentasjon anvendes i overnevnte utspill, kategoriseres dette deretter. De ulike legitimeringskategoriene i St.mld. 5 (2011 – 2012) av 21. oktober 2011 vektas dermed slik: *Allianseforpliktelse: 1; Ekstern innflytelsesargumentasjon: 0; Verdiargumentasjon: 0; Formelle og operasjonelle argumenter: 1.*

28. oktober 2011: Forsvarsminister Grete Faremo. Pressemelding - det militære bidraget i Libya avsluttes

Som uttalt 1. juli 2011 (Faremo 2011d) fikk Norges militære bidrag i Libya en ny avsluttende frist, satt på tre måneder etter 1. juli 2011. I tråd med dette uttaler forsvarsminister Grete Faremo i en pressemelding av 28. oktober 2011 at det norske engasjementet skal avsluttes fra 31. oktober 2011. Det samme skal NATOs engasjement. Faremo benytter en mangfoldig legitimeringsargumentasjon når hun legitimerte det norske militære bidraget i Libya:

Det var nødvendig at det internasjonale samfunn, inkludert Norge, bidro til å ivareta forpliktelsene som lå i FNs sikkerhetsråd resolusjon 1973. NATOs operasjon i Libya, og Norges deltakelse i denne, har vært avgjørende for å svekke regimets militære kapasitet. Innsatsen har dermed vært viktig for å begrense Gaddafis mulighet til å angripe egen sivilbefolkning. NATO hindret et blodbad i Benghazi og bidro til å beskytte sivilbefolkningen [...] (Faremo 2011h: 1).

Uttalelsen over inneholder referanser til formelle, - allianseforpliktende og verdimessig legitimeringsargumentasjon, og kategoriseres deretter; som et tredelt legitimeringsargument. Videre uttaler Faremo at

Innsatsen har vist at Forsvaret, sammen med allierte har kapasiteter som kan virke avskrekkende på de som eventuelt måtte tenke på å vise aggressivitet mot Norge. Slik bygger vi også en krigsforebyggende terskel. Vi har i tillegg høstet betydelig anerkjennelse fra våre allierte for innsatsen (Faremo 2011h: 1).

Faremo anvender ekstern innflytelsesargumentasjon da hun uttaler at Norges deltakelse og engasjement i Libya har vært med på å trygge staten ved eventuelle kommende aggressive bevegelser mot Norge. Norge har gjennom sin deltakelse vist seg som en troverdig alliert til å stole på, noe som igjen øker Norges eksterne sikkerhet. Deltakelsen i Libya har dermed ført til at Norge har styrket forholdet og sikkerhetsgarantien staten kan forvente å motta fra sine allierte ved eventuelle fremtidige militære konfrontasjoner. Uttalelsen inneholder også referanser til Norges allierte, noe som fører til at uttalelsen kategoriseres både som et

allianseforpliktelsesargument og som et eksternt innflytelsesargument. Samlet vektet de ulike legitimeringskategoriene i pressemeldingen av 28. oktober 2011 slik: *Allianseforpliktelse: 2; Ekstern innflytelse: 1; Verdiargumentasjon: 3; Formelle og operasjonelle argumenter: 2.*

Tabell 3. Omforent kodingsvurdering: fordeling av legitimeringsargumenter i fase 3: videreføringsfasen (01.07.11 – 28.10.11)

	Faremo (2011d) 01.07.2011	Faremo (2011e) 04.08.2011	Støre (2011e) 22.08.2011	Faremo (2011f) 09.09.2011	St.prp. 1 S (2011 – 2012) 16.09.2011
Libya 2011	$A^3 > (E^1 \approx V^1) > F^0$	$(A^3 \approx V^3) > (E^1 \approx F^1)$	$(A^3 \approx V^3) > (E^1 \approx F^1)$	$V^3 > (A^1 \approx E^1 \approx F^1)$	$(A^3 \approx E^3) > F^2 > V^1$

	St.mld. 5 (2011 – 2012) 20.10.2011	Faremo (2011h) 28.10.2011	SUM
Libya 2011	$(A^1 \approx F^1) > (E^0 \approx V^0)$	$V^3 > (A^2 \approx F^2) > E^1$	$A^{16} > V^{14} > (E^8 \approx F^8)$

A: Allianseforpliktelse; E: Ekstern innflytelsesargumentasjon; V: Verdiargumentasjon; F: Formelle og operasjonelle argumenter

I fase 3, videreføringsfasen, er igjen er den allianseforpliktende legitimeringskategorien kategorien med sterkest forekomst av argumenter, sterkt støttet av verdiargumenter. Dette fører til at disse to kategoriene skiller seg ut som dominerende i denne fasen. Når det gjelder allianseforpliktende argumentasjon er det fremdeles den sammensatte internasjonale koalisjonen, ledet av NATO, det refereres til. Det å styrke NATOs posisjon som transatlantisk aktør vektlegges også. NATO anses som den legitime institusjonen for å bevare og trygge situasjonen for den libyske sivilbefolkningen. Allianseforpliktende legitimeringsargumentasjon fremlegges dermed i forbindelse med å beskytte libyernes sikkerhet og rettigheter. Dermed får allianseforpliktende og verdimeslig legitimeringsargumentasjon også den sterkeste forekomsten av argumenter i de ulike kategoriene i fase 3. Ekstern innflytelsesargumentasjon og formelle og operasjonelle argumenter benyttes nærmest halvparten så lite, samlet sett. Disse to legitimeringskategoriene fremstår med lik forekomst i denne fasen. Ekstern innflytelsesargumentasjon fremlegges i forbindelse med å sikre menneskerettigheter og demokrati globalt, i tillegg til at det uttrykkes at Norge gjennom sin deltakelse også sikrer sin egne sikkerhetsstrukturer. Ved å delta i Libya viste Norge seg frem som en profesjonell og dyktig stat med store militære ressurser, som igjen kan virke avskrekkende mot fremtidige aggressorer mot Norge. Formelle og

operasjonelle argumenter uttrykkes i fase 3 ved å igjen vise til beskyttelse av sivile gjennom FN – resolusjon 1973. Denne fasen karakteriseres dermed ikke av en like sterk bruk av en mangfoldig legitimeringsretorikk, selv om alle legitimeringskategoriene anvendes.

3.2.4 Fase 4: post – legitimerende fase (31.01.12 – 21.09.12)

Den fjerde fasen, *den post – legitimerende fasen*, oppstod etter at norske styrker ble trukket ut av Libya, og etter at det internasjonale engasjementets slutt var et faktum. Denne fasen er innlemmet da det er interessant å undersøke om norske offentlige legitimeringsargumenter endret seg etter at utfallet av Libya – intervensjonen ble kjent. Den norske deltakelsen i Libya har i ettertiden blitt ansett som en militær suksess, der Norge, i nær allianse med internasjonale innsatsstyrker, maktet å beskytte den libyske sivilbefolkning mot brutale overgrep fra egen leder. Gjennom fase fire er det også mulig å undersøke om legitimeringsargumentasjon anvendt i konfliktens innledende faser også benyttes etter konfliktens slutt. Det blir altså mulig å undersøke hvordan hendelser i felten i Libya endret eller opprettholdt den norske legitimeringen av egen deltakelse i intervensjonen.

31. januar 2012: Forsvarsminister Espen Barth Eide. Tale ved Luftforsvarets Luftmaktseminar

Gjennom innlegget ”Internasjonal krisehåndtering under og etter Libya” ved Luftforsvarets Luftmaktseminar i Trondheim, er Eide meget opptatt av endringen det norske Forsvaret har gjennomgått. Særlig Luftforsvarets krevende og kostbare omstilling trekkes fram; en omstilling som regnes som meget suksessrik med tanke på styrkeomfang, rekkevidde og økte økonomiske midler. Eide benytter dette som bakteppe da han redegjør for det norske militære bidraget til Libya. Han benytter seg av en meget sammensatt portefølje av legitimeringsargumenter, og alle argumentene er å finne i forsvarsministerens tale. Likevel er det allianseforpliktende legitimeringsargumenter, samt formelle og operasjonelle argumenter som anvendes i sterkest grad:

Våre F – 16 fly viste evne til å samvirke med store allierte innenfor NATOs kommandosystem. Vi fikk vist at vi ikke står tilbake for noen europeisk alliert med hensyn til kvaliteten og kvantitet på våre bidrag. [...] Våre mannskaper viste seg fort blant de aller dyktigste i en bred koalisjon. Aller mest stolt er jeg over hvordan våre soldater omhyggelig kvalitetssikret sine mål for at vi ikke på en utilsiktet måte rammet sivile. Vi vet at det var situasjoner der piloter avbrøt oppdrag fordi det underveis ble oppdaget at målet var noe annet enn det man trodde det var [...]. Tilbakemeldingene fra NATO om Norges innsats har vært usedvanlig gode (Eide 2012a: 3).

Den overstående uttalelsen er et sammensatt legitimeringsargument, der både allianseforpliktende og formelle argumenter anvendes. De formelle argumentene kommer frem i form av operasjonelle argumenter, da soldatenes kunnskaper, organisering og profesjonalitet trekkes frem. Eide uttrykker seg også gjennom ekstern innflytelsestermer, da ha uttrykker at:

Sett med norske øyne, skal vi være tilfreds med at intervensjonen brakte FN i en helt sentral rolle. Som småstat har vi særlig interesse i en velfungerende internasjonal rettsorden. Gjennom vår innsats i Libya bidro Norge til at bruk av militærmakten forankres i FN – paktens og gjennomføres i fellesskap. Da FN igjen satt i førersetet for det internasjonale samfunnets svar på utviklingen i Libya, var det i Norges interesse av å være der (Eide 2012a: 5).

Dette sammensatte utsagnet vitner om det norske ønsket og interessen av å opprettholde en internasjonal rettsorden, i form av en FN – ledet verdensorden. Da utsagnet impliserer at dette gjelder både for den globale utviklingen generelt, men også i Libya spesielt, kategoriseres dette utsagnet både som et eksternt innflytelsesargument, men også som et verdiargument. I tillegg inneholder uttalelsen referanser til FN – paktens, samt den internasjonale rettsordenen. Derfor kategoriseres uttalelsen også som et formelt argument. Eides tale ved Luftforsvarets Luftmaktseminar av 31. januar 2012 inneholder en rekke legitimeringsargumenter for den norske deltakelsen i Libya, og de ulike legitimeringskategoriene vektet dermed slik: *Allianseforpliktelse: 3; Ekstern innflytelsesargumentasjon: 2; Verdiargumentasjon: 1; Formelle og operasjonelle argumenter: 3.*

31. januar 2012: Stortingsrepresentant Ine Eriksen Søreide på GIL

Den neste uttalelsen stammer fra GILs (Generalinspektøren for luftforsvaret) luftmaktseminar 2012. De ulike innleggene holdt der ble sammenfattet i en skriftserie redigert av Sæveraas og Owesens (2012), med tittelen *”Norsk luftmakt over Libya – suksess uten innflytelse?”*.

Søreide legger i hovedsak vekt på formelle argumenter i sin legitimeringsargumentasjon for norsk deltakelse i Libya 2011. Ved å støtte seg til Grunnlovsparagraferne 25 og 26 gir hun deltakelsen en formell legitimitet (Søreide 2012: 84 - 85). Dette kategoriseres derfor som et formelt argument. Videre vektlegger hun også FN – mandatet da hun hevder at

For Norge var det helt utenkelig å aksjonere uten et FN – mandat. Det var en unison politisk enighet om at det var både viktig og helt avgjørende for Norge å svare på det FN ba om da FN til slutt enes om prinsippet om å beskytte sivile (Søreide 2012 i Sæveraas m.fl (2012: 87).

Dette er et klart formelt argument, og kategoriseres dermed der etter. Uttalelsen inneholder også referanser til prinsippet om R2P, og kategoriseres derfor også som et verdiargument. Søreides tekst tar opp flere formelle argumenter, noe som gjør denne legitimeringskategorien merkbart størst. Når det gjelder ekstern innflytelsesargumentasjon trekker Søreide frem at:

Det er viktig å huske på at for et lite land som Norge er det avgjørende at vi støtter opp om en internasjonal rettsorden. Når den internasjonale rettsordenen håndheves for å beskytte sivile, er det viktig at vi responderer. Det er et overordnet politisk poeng for Norge, regjering og Storting (Søreide 2012 i Sæveraas m.fl. 2012: 87).

Dette kategoriseres som et eksternt innflytelsesargument ettersom det er i Norges interesse av å opprettholde den internasjonale rettsordenen. Dette vil også trygge Norges egen sikkerhet i det lange løp. Når det gjelder allianseforpliktende legitimeringsargumentasjon uttrykker Søreide dette, i kombinasjon med verdimesig legitimeringsargumentasjon:

Den arabiske liga var derimot ganske instrumentell i opptakten til operasjonen fordi de ga sin tilslutning til en flyforbudssone. Hadde ikke Den arabiske liga gjort det, tror jeg ikke det internasjonale samfunnet hadde reagert som de gjorde. [...] Den arabiske liga tok et standpunkt som var helt vesentlig for hva som senere skjedde i Libya. Gaddafis styrker sto utenfor Benghazi. Gaddafi truet med å ”drukne befolkningen i dens eget blod”. Han skulle gå ”fra hus til hus, fra rom til rom”, og det var ingen som tvilte på at han ville omsette truslene til handling. En massakre på sivile var altså sannsynlig og nærliggende (Søreide 2012: 83 – 84).

Med forventninger om brutale overgrep mot den libyske sivilbefolkning grep altså Den arabiske liga og det internasjonale samfunn inn mot Libyas leder. Den overstående uttalelsen kategoriseres dermed både som et allianseforpliktende og et verdimesig legitimeringsargument. Samlet vektet de ulike legitimeringskategoriene i Søreides innlegg på GIL 31. januar 2012 slik: *Allianseforpliktelse: 2; Ekstern innflytelsesargumentasjon: 2; Verdiargumentasjon: 1; Formelle og operasjonelle argumenter: 3.*

27. april 2012: Stortingsmelding 19 (2011 – 2012)

Stortingsmelding 19 (2011 – 2012) av 27. april 2012 omtaler Høynivåmøtet om Libya, hvor det trekkes frem ulike legitimeringsargumenter tilknyttet den norske militære deltakelsen i intervensjonen. Alle legitimeringskategoriene benyttes, bortsett fra formelle og operasjonelle argumenter. Det er allianseforpliktende legitimeringsargumentasjon som benyttes i sterkest grad:

Når det gjaldt innsatsen frå NATO, viste han [Barack Obama] spesielt til fire land: Frankrike, Storbritannia, Danmark og Noreg. [...] Det internasjonale samfunnet må støtte Libya på tryggingområdet, i den demokratiske overgangsprosessen og med å løyse humanitære utfordringar (St.meld. 19 (2011 – 2012): 10).

Dette vitner om sterk vektlegging av en involvering av det internasjonale samfunn, og kategoriseres dermed som et allianseforpliktende legitimeringsargument. Videre anvender Stortingsmelding 19 både verdimeslig og ekstern innflytelsesargumentasjon da den uttrykker at:

Statsminister Stoltenberg la på si side vekt på at kvinner må ta del i forsoning i og gjenreising av Libya, og tilbød norsk assistanse og rådgjeving innanfor forvaltning av petroleumssektoren (St.meld. 19 (2011 – 2012): 10).

Referansen til libyske kvinners involvering i gjenreisningen av Libya vitner om verdimeslig legitimeringsargumentasjon, mens henvisningen til norsk assistanse og rådgjeving innanfor den libyske petroleumssektoren speiler ekstern innflytelsesargumentasjon. Dette fordi en slik involvering styrker Norges posisjon i området, som igjen kan være med på å styrke Norges evne til politisk agendasetting. De ulike legitimeringskategoriene i Stortingsmelding 19 av 27. april 2012 vektet dermed slik: *Allianseforpliktelse: 2; Ekstern innflytelsesargumentasjon: 1; Verdiargumentasjon: 1; Formell og operasjonell argumentasjon: 0.*

27. april 2012: Forsvarsminister Espen Barth Eide. Norges hovedinnlegg i generaldebatten under FNs 66. Generalforsamling

Dette hovedinnlegget omfatter i hovedsak styrkingen av FN som internasjonal aktør, i tillegg til FNs fremtredende rolle i Libya. Eide vektlegger Sikkerhetsrådets handlekraft i Libya i begynnelsen av sitt innlegg, og trekker videre fram Norges rolle som medlem av FN:

Når Tryggingrådet handlar, er det opp til oss – medlemsstatane – å setje vedtaka ut i livet. Den aktive norske deltakinga i den militære kampanjen i Libya var først og fremst eit uttrykk for at vi trur på ein FN – leidd verdsorden og på prinsippet om ansvar for å beskytte (Eide 2012b: 27).

Dette utsagnet vitner om styrken Norge legger i et FN – mandat, og at dette var helt grunnleggende for at norsk deltakelse i Libya skulle kunne gjennomføres. Dette klassifiseres dermed som et formelt legitimeringsargument, ettersom det øker operasjonens legitimitet både internasjonalt og nasjonalt. Argumentet har ingen direkte incentiver for norsk deltakelse, men for Norges del var det et argument som utgjorde hele forskjellen. Eides utsagn vitner også om ansvaret verden har for å beskytte sivilbefolkningen i Libya, gjennom det moralske ansvaret

som ligger i konseptet ”Responsibility to Protect”. Dette formelle aspektet er også i tråd med norske verdier og interesser, og viser til formell legitimeringsargumentasjon. Videre fortsetter Eide med å hevde at:

Innsatsen i Libya var óg ein milestolpe innanfor internasjonal lov og rett. For aller første gong valde Tryggingsrådet samrøystes å prøve mogelege brotsverk mot menneskeslekta for den internasjonale straffedomstolen. Det er heilt avgjerande å kjempe mot straffridom og fremje rettsstaten og grunnleggjande menneskerettar for å førebygge konflikhtar og verne sivilbefolkninga (Eide 2012b: 27).

Igjen trekker Eide fram formelle argumenter som er med på å legitimere intervensjonen i Libya. Viktigheten av Sikkerhetsrådets involvering av Den internasjonale straffedomstolen for å beskytte sivile i deres søken etter menneskerettigheter trekkes også frem. Dermed klassifiseres dette argumentet som formell legitimeringsargumentasjon. Videre uttrykker Eide at:

Handlekrafta Tryggingsrådet synte i Libya, har stadfesta den sentrale rolla Rådet spelar i global styring og internasjonal tryggleik – den rolla medlemsstatane gav Rådet gjennom FN – pakta. [...] Det er eit felles ansvar å fremje og styrkje menenskerettar og likestilling. Det er ganske enkelt ikkje akseptabelt å ikkje slutte seg heilt og fullt til universelt godtekne prinsipp på dette området (Eide 2012b: 27).

Dette vitner om den norske interessen av å fremme menneskerettigheter på den globale arena, som også er en norsk verdi. Derfor kategoriseres denne uttalelsen som et eksternt innflytelsesargument. Eides innlegg under generaldebatten karakteriseres i stor grad av å inneholde formell – og ekstern innflytelses legitimeringsargumentasjon. Det evnes ikke å spore noen direkte allianseforpliktelsesargumenter i innlegget. De ulike legitimeringskategoriene i Eides innlegg på generaldebatten vektet dermed slik: *Allianseforpliktelse: 0; Ekstern innflytelsesargumentasjon: 1; Verdiargumentasjon: 0; Formell og operasjonelle argumenter: 3.*

21. september 2012: Stortingsmelding 33 (2011 – 2012)

I forbindelse med prinsippet om ”Ansvaret for å beskytte” (R2P), henviser Stortingsmelding 33 av 21. september 2012 til hvordan FNs Sikkerhetsråd refererte til nettopp dette prinsippet for å beskytte den libyske sivilbefolkningen. I forbindelse med dette anvender Stortingsmeldingen i sterkest grad formelle legitimeringsargumenter. Også eksterne innflytelsesargumenter, samt verdiargumentasjon benyttes. Allianseforpliktende legitimeringsargumentasjon nevnes ikke i denne Stortingsmeldingen. Stortingsmeldingen

anvender de ulike legitimeringsargumentene i kombinasjon med hverandre, og uttrykker eksempelvis at:

Sikkerhetsrådet har referert til ansvaret for å beskytte ved en rekke tilfeller, bl.a. i 2011 i [...] Libya. Sikkerhetsrådets vedtak om bruk av væpnet makt i Libya for å beskytte sivilbefolkningen refererte til ansvaret for å beskytte (St.meld. 33 (2011 – 2012): 35).

Her benyttes både formell – og verdimessig argumentasjon, og utsagnet kategoriseres deretter. I tillegg uttrykker Stortingsmelding 33 at:

Ansvaret for å beskytte er forankret i etablerte prinsipper i folkeretten. Norge støtter opp under bredden av verktøy som prinsippet om beskyttelsesansvar foreskriver, særlig forebyggende tiltak og bruk av fredelige virkemidler. Norge vil arbeide for at legitim maktutøvelse bygger på ivaretagelse av borgernes grunnleggende rettigheter, og at ulike former for forebyggende internasjonal innsats kan være påkrevd overfor stater som ikke makter å ivareta disse behovene. Det er et viktig prinsipp for Norge at bruk av militærmakt krever vedtak i FNs Sikkerhetsråd (St.meld. 33 (2011 – 2012): 35).

Den overstående uttalelsen refererer til formell legitimeringsargumentasjon, da det henvises til folkeretten, R2P, samt behovet Norge har av et FN – mandat forut for militær deltakelse. I tillegg uttrykkes det at Norge vil arbeide for å spre og ivareta menneskerettigheter, og at dette kommer i første rekke, dersom stater ikke selv makter å beskytte egen sivilbefolkning. Dermed inneholder denne uttalelsen ulike legitimeringsargumenter; og kategoriseres deretter: både som formell legitimeringsargumentasjon og ekstern innflytelsesargumentasjon. De ulike legitimeringskategoriene i Stortingsmelding 33 av 21. september 2012 vektet dermed slik: *Allianseforpliktelse: 0; Ekstern innflytelsesargumentasjon: 2; Verdiargumentasjon: 2; Formelle og operasjonelle argumenter: 3.*

Tabell 4. Omforent kodingsvurdering: fordeling av legitimeringsargumenter i fase 4: post – legitimerende fase (31.01.12 – 21.09.12)

	Eide (2012a) 31.01.2012	Søreide (2012) 31.01.2012	St.meld. 19 (2011 – 2012) 27.04.2012
Libya 2011	$(A^3 \approx F^3) > E^2 > V^1$	$F^3 > (A^2 \approx E^2) > V^1$	$A^2 > (E^1 \approx V^1) > F^0$

	Eide (2012b) 27.04.2012	St.meld. 33 (2011 – 2012) 21.09.2012	SUM
Libya2 2011	$F^3 > E^1 > (A^0 \approx V^0)$	$F^3 > (E^2 \approx V^2) > A^0$	$F^{12} > E^8 > A^7 > V^5$

A: Alliansforpliktelse; E: Ekstern innflytelsesargumentasjon; V: Verdiargumentasjon; F: Formelle og operasjonelle argumenter

I fase 4, den post – legitimerende fasen, viser formelle og operasjonelle argumenter seg igjen å utgjøre legitimeringskategorien med sterkes forekomst av argumenter. Ettersom Libya – operasjonen i denne fasen er avsluttet, ble det viktig for ettertiden å legitimere hvorfor Norge i det hele tatt deltok i Libya. Igjen er det referansen til FNs sterke rolle og FN – resolusjonene avgjørende. Dette viser altså viktigheten Norge legger i en FN – ledet verdensorden generelt, og hvor viktig den var i Libya, spesielt. Det ble ansett som utenkelig for Norge å delta i Libya uten et sterkt FN, og dette kommer også til syne i fase 4. I denne fasen utgjør formelle og operasjonelle legitimeringsargumenter dermed den kategorien med sterkest forekomst av legitimeringsargumenter. Likevel er ikke avstanden til neste kategori, ekstern innflytelsesargumentasjon, meget stor. Alliansforpliktende og verdimesig legitimeringsargumentasjon spiller relativt liten rolle i denne fasen. Fase 4 vitner heller ikke om en legitimeringsretorikk der argumentene er jevnt fordelt utover de ulike kategoriene. Det benyttes en mangfoldig retorikk, men hovedbestanddelen av legitimeringen ble lagt på formelle og operasjonelle argumenter for å legitimere norsk deltakelse i Libya også etter konfliktens slutt.

4 Analyse av primærfunn og variasjon i legitimeringsargumentasjon over tid

I det foregående kapitlet har jeg kartlagt og klassifisert myndighetenes legitimeringsargumentasjon for norsk militær deltakelse i Libya 2011, kronologisk inndelt etter dato for når uttalelsene fant sted. Disse legitimeringsargumentene ble kodet inn i fire uttømmende og gjensidig utelukkende konstruerte kategorier, som igjen er forankret i statsvitenskapelig IP – og UP – teori. Kodingsresultatene/klassifikasjonene ble oppsummert etter gjennomgang av hver enkelt fase, noe som gjør det mulig å spore hvordan bruken av legitimeringsargumenter varierer over tid. Slik ble det vist hvilken form for legitimeringsargumentasjon som dominerte legitimeringen av den norske militære deltakelsen i Libya 2011, i de ulike fasene. På bakgrunn av dette følger nå en analyse på tvers av de ulike fasene, hvor det avdekkes mønstre for argumentasjonsbruk i en diakron komparativ analyse. Deretter følger en sammenfattende analyse, hvor hovedmønsteret for norsk legitimeringsargumentasjonsbruk for norsk militær deltakelse i Libya 2011 avdekkes og kommenteres.

4.1 Komparativ analyse av empiriske mønstre; bruk av legitimeringsargumenter for norsk militær deltakelse i Libya 2011

Norsk deltakelse i militære operasjoner vil alltid være et kontroversielt tema i norsk utenriks – og sikkerhetspolitikk. Med tiden har Norge deltatt i flere NATO – operasjoner, med varierende grad av aktivitetsnivå. Likevel utspiller deltakelse i NATO – operasjoner seg kvalitativt annerledes enn deltakelse i rene FN – operasjoner, ettersom Norges relasjon til de to institusjonene er svært ulik (Hermansson 2010: 84). I Libya operasjonen av 2011 spilte både NATO og FN fremtredende roller, selv om NATOs rolle ble nedtonet til fordel for en internasjonal koalisjonsstyrke bestående av regionale og globale aktører, hvor ikke alle statene var medlemmer av NATO. Likevel; NATO hadde full kommando over den internasjonale innsatsstyrken, som igjen hadde sterk legitimitet i FN gjennom FN – resolusjonene 1970 og 1973. Dette indikerer en forventet bruk av formell og operasjonell, samt allianseforpliktende legitimeringsargumentasjon, gitt av norske myndigheter. Likevel viser de empiriske funnene at det ikke eksplisitt fokuseres på disse to legitimeringsargumentasjonskategoriene alene. Derimot ble alle legitimeringskategoriene relativt sterkt benyttet, dog i noe varierende grad. Hovedmønsteret for legitimeringen av norsk militær deltakelse i Libya 2011 er dermed at det anvendes en helhetlig og mangfoldig legitimeringsargumentasjon, men med et noe vekslende tyngdepunkt.

Tabell 5. Omforent kodingsvurdering: fordeling av legitimeringsargumentasjon for de ulike fasene

	Fase 1 (25.02.11– 22.03.11)	Fase 2 (23.03.11 – 22.06.11)	Fase 3 (01.07.11 – 28.10.11)	Fase 4 (31.01.12 – 21.09.12)	SUM
Libya 2011	$F^{11} > (E^{10} \approx V^{10}) > A^6$	$A^{14} > F^{13} > E^{11} > V^{10}$	$A^{16} > V^{14} > (E^8 \approx F^8)$	$F^{12} > E^8 > A^7 > V^5$	$F^{44} > A^{43} > V^{39} > E^{37}$

A: Allianseforpliktelse; E: Ekstern innflytelsesargumentasjon; V: Verdiargumentasjon; F: Formelle og operasjonelle argumenter

Tabell 5 viser til denne mangfoldige legitimeringsretorikken i de ulike fasene. I fase 1; initieringsfasen, ser man at formell legitimeringsargumentasjon, ekstern innflytelsesargumentasjon og verdiargumentasjon ble tilnærmet likt benyttet. Det er også verdt å legge merke til at allianseforpliktelsesargumentasjon ble minst vektlagt i denne fasen. Fase 2; den militært intensive fasen, omfatter perioden der Norge aktivt blir en bidragsyter i Libya – operasjonen, som medlem av den internasjonale innsatsstyrken gjennom deltakelse i NATO - operasjonene. Bruken av formell og operasjonell, ekstern, - og verdimesig legitimeringsargumentasjon forholder seg relativt lik i denne fasen som i fase 1, da det kun er minimal forandring i forekomst av de ulike argumentene. Allianseforpliktende legitimeringsargumentasjon har imidlertid forandret seg sterkt i fase 2, da det i denne fasen har foregått over en dobling av forekomst av denne formen for argumentasjon. Norges normative ansvar ovenfor NATO og andre allierte, samt de alliertes ansvar ovenfor Norge, trekkes frem i fase 2, noe som fører til at allianseforpliktende legitimeringsargumentasjon er mest synlig i denne fasen. Fase 3; videreføringsfasen, karakteriseres av videreføringen av det militære engasjementet i Libya, ettersom datoen for engasjementets slutfase ble utvidet med tre måneder. Dette gjaldt både fra det internasjonale samfunnets side, men også fra Norges side. Selv om Norges fysiske militære bidrag reduseres, trappes det opp i antall soldater i NATOs kommandostrukturer. Norge er altså fortsatt sterkt tilstede i den internasjonale innsatsstyrken i Libya, og fase 3 henviser til at en ytterligere økning av denne formen for argumentasjon (allianseforpliktende argumentasjon) har funnet sted. Det forekommer også en økning i bruk av verdimesig legitimeringsargumentasjon i fase 3, samtidig som det kan spores en nedgang i bruk av formell og operasjonell legitimeringsargumentasjon i samme fase, sammenliknet med fase 2. Også ekstern legitimeringsargumentasjon reduseres noe i fase 3, sammenliknet med fase 2. Fase 4 skiller seg sterkt ut fra de foregående fasene, spesielt fase 2 og 3, ettersom legitimeringskategoriene vektet ganske annerledes enn de to foregående fasene. Sammenliknet deler denne fasen heller likheter med fase 1, hvor også formelle og

operasjonelle legitimeringsargumenter ble anvendt i sterkest grad. Dette vitner igjen om den betydelige viktigheten det var for Norges del at Libya – intervensjonen var forankret i en sterk FN – resolusjon, med klare operasjonelle retningslinjer for mandat og atferd gitt til de internasjonale innsatsstyrkene. De ulike uttalelsene viser til disse formelle og operasjonelle aspektene ved deltakelsen da det spesielt legges vekt en FN – ledet verdensorden, den internasjonale rettsorden, representert ved Den internasjonale straffedomstolens rolle, samt prinsippet om ansvaret for å beskytte (R2P). Dette refererer til formell legitimeringsargumentasjon, som i seg selv ikke utgjør argumenter for norsk deltakelse i Libya, men som likevel er med på å gi operasjonen økt legitimitet sett ut fra et norsk standpunkt. Allianseforpliktende legitimeringsargumentasjon har en lavere forekomst i fase 4 sammenlignet med fase 2 og 3. Dermed likner også denne kategorien i fase 4 mer på fase 1. Ekstern legitimeringsargumentasjon i fase 4 forholder seg derimot relativt likt alle de andre fasene, mens verdiargumentasjonens rolle spilles ned i fase 4, sammenlignet med alle de andre fasene. Likevel oppfattes ekstern innflytelsesargumentasjon som den argumentasjonskategorien som opptrer mest stabilt gjennom alle fasene.

Et viktig funn som oppstår ved denne gjennomgangen av de ulike fasene er dermed at formell og operasjonell, samt allianseforpliktende legitimeringsargumentasjon, syntes å bli benyttet i sterkest grad for å legitimere norsk militær deltakelse i Libya 2011. Disse to kategoriene utgjør et tyngdepunkt, men står likevel ikke alene om å legitimere norsk deltakelse i intervensjonen. Gjennomgangen av de ulike fasene vitner om at norske myndigheter benyttet en sammensatt og mangfoldig legitimeringsargumentasjon for å legitimere den norske militære deltakelsen i Libya, dog altså med et vekslende tyngdepunkt. Den sammensatte legitimeringsretorikken kan sees på som et resultat av myndighetenes behov for å kommunisere ønsket politikk til heterogene grupper i samfunnet. Samfunnets ulike grupperinger innehar til dels vikende interesser og preferanser, noe som tilsier at myndighetene må imøtekomme disse gjennom bruk av en mangfoldig politikk; en politikk som innehar elementer av så vel realpolitiske elementer som verdibaserte bestanddeler. Likevel kan dette også sees fra en annen vinkel: den norske utenrikspolitiske hovedlinjen er i seg selv svært sammensatt. Legitimeringsretorikken blir dermed en ”sjekkliste der myndighetene analyserer den aktuelle intervensjonenes relasjon til etablerte spor i utenrikspolitikken og kommuniserer dette utad” (Hermansson 2010: 86). I og med at heller ikke myndighetene er en homogen gruppe, kan legitimeringsretorikken også sees på som

utsprunget fra myndighetenes heterogene grupperinger, med eget behov for en mangfoldig legitimeringsretorikk.

4.2 Bruk og variasjon av legitimeringsargumentasjon på tvers av faser

Denne studien vil i tillegg til å se på legitimeringsvariasjoner i de ulike fasene også utforske hvordan norske myndigheter håndterte og benyttet argumentene innenfor hver klassifikasjonskategori. I de kommende kapitlene vil det ikke lenger eksistere et isolert fokus på de ulike fasene; de empiriske funnene vil nå sees under ett. Der det er hensiktsmessig vil også bruken av legitimeringsargumenter forankres i statsvitenskapelig teori.

4.2.1 Bruk og variasjon i allianseforpliktende legitimeringsargumentasjon på tvers av faser

Grunntanken for NATO er kollektiv sikkerhet og forsvar for alliansens nord – amerikanske og europeiske medlemmer. Gjennom artikkel 5 anses et angrep på en medlemsstat som et angrep på alliansen som helhet, som igjen forplikter medlemsstatene til å komme den utsatte staten til unnsetning. Artikkel 5 har kun blitt aktivert én gang: da som følge av terrorangrepet mot USA 11. september 2001. Under den kalde krigen var flere NATO – medlemmer involvert i ulike militære konflikter. Selv om enkeltstående medlemsstater handler militært, betyr ikke dette at det forplikter andre allierte til å bidra med støtte til alliansen som helhet (Hermansson 2010: 33). Dermed var Norge heller ikke formelt forpliktet til å støtte NATOs militære bidrag i Libya 2011, ettersom artikkel 5 ikke ble aktivert. Norge kunne i teorien ha valgt å kun gi formell støtte til FN - resolusjonene, men latt være å sende militære styrkebidrag. Da den norske regjering likevel hevdet at Norge var forpliktet til å delta i NATO – operasjonen, hvilte altså ikke denne forpliktelsen på det formelle grunnlaget som det kollektive forsvaret i artikkel 5 definerer.

Den norske regjeringens legitimering av NATO – deltakelsen i Libya bærer preg av å være tilknyttet Norges internasjonale medansvar for å beskytte en utsatt sivilbefolkning. Det tas utgangspunkt i at overgrepene på Libyas befolkning kun kan stanses gjennom en internasjonal inngripen, og Norges rolle som aktiv bidragsyter i alliansen skal være med på å realisere dette. Selv om den internasjonale innsatsstyrken var en sammensatt koalisjon, hadde NATO den samlede operative kontrollen over de militære styrkene. Det å forsvare en utsatt

befolkning ved bruk av militærmakt og militære allianser blir dermed legitimeringsargumentasjon med hjemmel i verdidiplomati. Ansvar for å beskytte sivile (R2P) overgår forbudet om å gripe inn i en annens stats indre anliggender. Ved aktiv internasjonal deltakelse i slike allianser kan Norge dermed være med på å forme den politiske og operative agendaen etter et bilde i overenskomst med fredsnasjonen Norge. Dette viser igjen at intervensjoner basert på humanitære grunnlag ikke lenger kun inneholder strategiske trekk. Også politiske og normative elementer er av økt betydning, en tendens verden har vært større vitne til siden 1989 (Finnemore 1996: 182). Det at NATO – alliansen anses som en bærer av visse verdier som ønskes spredd på den globale arena vitner også om denne utviklingen mot normative standarder (Matlary 2010: 20).

Det at intervensjoner griper inn i staters indre anliggende for beskytte sivile til fordel for statssuverenitetsprinsippet, kan også sies å inneha konstruktivistiske trekk. Det utvikles felles normer for atferd for å oppnå ønsket standard for staters oppførsel ovenfor egen befolkning. Fokuset på at menneskerettigheter og demokrati skal gjøre seg gjeldene på den globale arena anses som et felles mål for alliansemedlemmer, og det handles deretter. Hensikten er å beskytte sivilbefolkninger, men med grunnlag i et konsensusbasert ønske om opprettholdelse og videreføring av globale normer for atferd. Alliansene anses som å inneholde sosialiseringprosesser, der stater identifiserer seg med alliansens verdier og normer, akseptert av alle medlemsstatene (Schimmelfenning 1998: 198 - 199). Som en konsekvens av et fullverdig alliansemedlemsskap kan det kreves at stater endrer sin egen innen – og utenrikspolitikk for å bli akseptert. Dette skaper en ”vi – følelse” (Deutsch 1957: 129), som resulterer i færre barrierer til alliansedannelser. Gjennom enkeltstaters bidrag til NATO er disse statene dermed med på å konstruere felles normer for de allierte. Med utgangspunkt i en norsk solidarisk deltakelse i NATO søker dermed Norge å styrke og videreføre denne solidariske normen hos andre allierte.

Kun daværende forsvarsminister Grete Faremo (Faremo 2011h: 1) uttrykker eksplisitt at det norske NATO - bidraget kan ha styrket Norges egen sikkerhet og suverenitetshevdelse, ettersom deltakelsen var av en såpass profesjonell art at den kan ha virket avskrekkende på fremtidige aggressorer. Slik form for legitimeringsretorikk vitner derimot om vektlegging av ekstern innflytelsesargumentasjon. Denne formen for legitimeringsretorikk ble som nevnt ikke ytret i stor grad. For Norges anliggende, som et fullverdig medlem i NATO – alliansen, ble det heller vektlagt hvordan Norge i NATO kan være med på å utvikle alliansen og dens

relevans i dagens sikkerhetspolitiske realitet. For å realisere dette kreves det at Norge er tilstede i alliansens beslutningsprosesser, og slik søke innflytelse internt i NATO.

Implisitt uttrykker Stortingsproposisjon 1 S (2011 – 2012) at den norske deltakelsen i NATO – operasjonen i Libya er med på å styrke det transatlantiske samarbeidet. Dette kan tolkes som et norsk ønske om å opprettholde og videreføre NATOs (USAs) engasjement i Europa, i tider der fokus på tilstedeværelse i vest – europeiske områder er nedadgående. For å hindre at Norge havner i det nevnte alliansedilemmaet og følgende risikere å bli forlatt av alliansen, må Norge vise delaktighet og bidra i det militære kollegiet. Opprettholdelse av den transatlantiske linjen blir dermed også et utpreget realpolitisk allianseforpliktende argument, ettersom dette vil trygge Norges suverenitet og sikkerhet. Det kan derfor hevdes at de allianseforpliktende argumentene for å legitimere Norges deltakelse i Libya, også har sterk forankring i den realistiske tradisjonen. Libya – operasjonen ble ansett som en felles interesse for de allierte, og den gjensidige nytteverdien av alliert samhold i NATO ble ansett som større enn kostnadene. Realismen understreker at ytre fiender i anarkiet må kontrolleres eller balanseres, ettersom samarbeid i internasjonal politikk i utgangspunktet anses som utfordrende (Waltz 1979; Walt 1985; Carlsnaes 2008). Da det ikke eksisterte en slik ytre fiende som truet NATOs eksistens og deltakelse i Libya, ble denne faktoren erstattet av denne nye samlende nytteverdien som deltakelsen fikk for alliansemedlemmene. Deltakelsen i slike NATO – operasjoner gjør derfor institusjonen relevant, og bidrar til å sikre dens fortsatte eksistens. Norges militære støtte ble dermed ansett som et tilskudd for å realisere dette.

4.2.2 Bruk og variasjon i ekstern innflytelsesargumentasjon på tvers av faser

Legitimeringskategorien ekstern innflytelse favner argumenter som beskriver hvordan Norge gjennom sin militære deltakelse kan bidra til å realisere norske utenriks – og sikkerhetspolitiske preferanser. Her ekskluderes rene argumenter knyttet til hvordan deltakelse i NATO kan sikre slike preferanser, ettersom en slik retorikk heller kategoriseres som allianseforpliktende legitimeringsargumentasjon. Norges ønske om å gjøre spesifikke normer og verdier gjeldene på verdensbasis, og eventuelt endre disse grunnet egeninteresser, innehar visse konstruktivistiske trekk. Likevel har den eksterne innflytelsen ofte et realpolitisk motiv, men som søkes oppnådd gjennom atferd som gjenkjennes i konstruktivismen. Arbeid for å fremme konsensusbaserte normer og verdier på verdensbasis, og gjøre disse gjeldene for den globale utviklingen, er som kjent viktige elementer innenfor konstruktivismen.

Som tabell 5 viser, er ekstern innflytelsesargumentasjon legitimeringskategorien med svakest forekomst av argumenter for å legitimere norsk militær deltakelse i Libya 2011. Dette gjelder for alle fasene sett under ett. Dersom man har et isolert blikk på hver fase har denne formen for argumentasjon noe sterkere forekomst i fase 1 og 2. Likevel utpeker ikke legitimeringskategorien seg som dominerende i noen av fasene. Derimot fremstår ekstern innflytelsesargumentasjon som den mest stabile kategorien, med minst variasjon av bruk mellom de ulike fasene.

Libya – caset fremstår som oppstått i en slags dominoeffekt med grunnlag i ”Den arabiske våren”. Støre uttrykker dette i spørretimen på Stortinget 9. mai 2011 (Støre 2011b), da han uttaler at Norge fordømmer voldsbruken myndighetene i ulike arabiske land har påført sine sivilbefolkninger. I forbindelse med dette uttrykker han at ”Norge [...] har regelmessig kontakt med myndigheter og demokratiske krefter i disse landene. Vi [...] blir lyttet til. [...] og vi står rede til å støtte den demokratiske prosessen” (Støre 2011b: 6). Videre kopler han denne demokratiske prosessen opp mot den sikkerhetspolitiske situasjonen i området: ”Dette vil redusere konflikt – og spenningsnivået i regionen [...]. [...] Alt i alt vil dette gi økt stabilitet. [...] Denne bølgen bør vi og det internasjonale samfunnet bidra til å skyve fremover” (Støre 2011b: 6). I en større kontekst kan den norske deltakelsen i Libya dermed anses som å forebygge at videre konflikt spres til øvrige deler av regionen. Denne stabiliserende effekten har også positive ringvirkninger på den globale, innebefattet også den norske, sikkerhetspolitiske stabiliteten. Å stabilisere Libya før situasjonen spant ut av kontroll, virker dermed forebyggende for spredning av videre konflikt i regionen. Dette bærer preg av realpolitisk argumentasjon, og kan koples opp mot den strukturrealistiske og neoklassiske realismen, der kontroll og innflytelse over de anarkiske omgivelsene for å imøtekomme egne nasjonale interesser understrekes. For slike realister må stater være proaktive i prosessen om å forme anarkiet etter eget verdensbilde, slik at trusler utenfra motvirkes. Likevel knytter ikke de offentlige uttalelsene deltakelse i Libya sterkt opp mot realpolitiske og sikkerhetspolitiske interesser. Det er heller ekstern innflytelsesargumentasjon i form av å spre menneskerettigheter og demokrati som understrekes. Opprettholdelse av dette i Libya spesielt, får positive konsekvenser for den globale utviklingen generelt. Dette har dermed sterkere forankring i verdidiplomati enn i den realistiske tradisjonen. En global sikkerhetspolitikk må ifølge verdidiplomati oppstå med utgangspunkt i at individers grunnleggende menneskerettigheter og sikkerhet allerede er sikret (Axworthy 2001: 20). For å

realisere dette, må visse verdier og normer kjempes frem. Men igjen kan en slik form for legitimeringsargumentasjon benyttes for å tildekke de faktiske realpolitiske interessene nevnt ovenfor: Norge kan søke å fremstå som en verdistat som setter humanitære hensyn i første rekke, men til grunn for dette ligger det strategiske ønsker om innflytelse på andre områder.

4.2.3 Bruk og variasjon i verdiargumentasjon på tvers av faser

Verdiargumentasjon benyttes aktivt og regelmessig for å legitimere den norske deltakelsen i Libya. Likevel har denne formen for argumentasjon noe lavere forekomst enn formell og operasjonell legitimeringsargumentasjon, samt allianseforpliktende argumentasjon. Kun i fase 3 fremstår verdimesig argumentasjon som mer betydningsfull, sammenlignet med de øvrige fasene. Årsaken til dette er trolig at der verdimesig legitimeringsargumentasjon anvendes, nevnes denne i samme åndedrett som formell og operasjonell argumentasjon. FN – resolusjonene finner sitt grunnlag i å beskytte libyske sivile, noe som fører til at slik argumentasjon klassifiseres som formell og operasjonell argumentasjon, fremfor ren verdiargumentasjon. Likevel fremstår verdimesig legitimeringsargumentasjon som viktig dersom man ser på Libya – caset med et overordnet blikk, ettersom beskyttelse av den libyske sivilbefolkningen utgjorde grunnlaget for det internasjonale engasjementet i staten. Derfor er det noe overaskende at denne legitimeringskategorien har en lavere forekomst av argumenter, sammenlignet med de andre kategoriene. Der verdiargumenter anvendes fokuseres det på konsekvensene av Gaddafis styre. Situasjonen i felten i Libya gir altså operasjonen legitimitet. Likevel har dette et noe mer abstrakt fokus, da det vektlegges brudd på menneskerettigheter og mangelfulle demokratiske prosesser, fremfor den mer konkrete kritiske humanitære situasjonen og et umiddelbart behov for hjelp. Likevel; verdiargumentasjonen som benyttes finner grunnlag i begge leire, både for å beskytte normative rettigheter for den libyske sivilbefolkning, men også i form av humanitær støtte. Slik form for legitimeringsretorikk kan spores både i verdidiplomatiet og konstruktivismen. Igjen er det et bredt internasjonalt ønske om at den libyske sivilbefolkning skal oppnå visse rettigheter og sikkerheter, basert på normative ønsker for globale standarder. Ved å trekke på slike konstruktivistiske normsett og vektlegge et moralsk ansvarlig rettet språk, oppnår den internasjonale innsatsstyrken legitimitet for sine handlingsvalg i Libya. Det internasjonale samfunn handler dermed etter en internasjonal overenskomst, der visse rettigheter, normer og verdier ønskes oppnådd. Den verdimesige legitimeringsargumentasjonen benyttet for å legitimere den internasjonale innsatsstyrken i Libya har også ankerfester i det solidariske verdidiplomatiet. Verdidiplomatiet vil hevde at staters suverenitet må begrenses dersom den utsatte staten ikke

makter eller ønsker å ivareta sin egen sivilbefolknings rettigheter og sikkerhet (Finnemore 1996; Axworthy 2001). Verdidiplomati legitimerer derfor Libya – intervensjonen med grunnlag i å beskytte grunnleggende individuelle rettigheter, selv om dette får konsekvenser for statsuverenitetsprinsippet. Denne form for atferd har blitt en økende trend i den internasjonale samhandlingen; det har oppstått et nytt normsett for intervensjon i det internasjonale system grunnlagt etter verdidiplomatiske hovedlinjer. Et slikt normsett benyttes for å legitimere en langsiktig utvikling av menneskerettigheter og demokratiske prosesser i Libya, hvor ønsket er at slike normative standarder skal spres til regionen generelt.

4.2.4 Bruk og variasjon i formell og operasjonell legitimeringsargumentasjon på tvers av faser

For at den norske Libya – deltakelsen skulle oppnå høyest grad av nasjonal og internasjonal legitimitet, ble det knyttet formell og operasjonell legitimeringsretorikk til den norske deltakelsen. Dette er ikke substansielle forhold som tar for seg hvorfor Norge skulle delta militært, men disse er likevel er med på å øke oppslutningen omkring det norske Libya – oppdraget. Denne formen for retorikk viser til formelle forhold som internasjonal lov og rett, samt operasjonelle forhold, der eksempelvis egenskaper ved styrkenes utforming og kvalitet trekkes frem. Denne studien har vist at formelle og operasjonelle legitimeringsargumenter ble anvendt i sterkest grad for å legitimere det norske Libya – engasjementet, og at formelle argumenter, med henvisning til internasjonal legalitet og legitimitet, utpekte seg sterkest. Bruken av denne formen for argumentasjon varierer noe i de ulike fasene, men i alle fasene gjøres denne kategorien svært relevant, med unntak av fase 3. Likevel er dette legitimeringskategorien med sterkest forekomst av argumenter for den norske Libya – deltakelsen sett under ett, selv om variasjonene i forekomst ikke er meget store.

Den internasjonale innsatsstyrken, med NATO i spissen, hadde et klart mandat fra FN i Libya. Dermed blir legalitetsspørsmålet knyttet til det internasjonale nærværet i Libya også forholdsvis uproblematisk. De ulike uttalelsene i denne studien har pekt på at Norge så det som uaktuelt å engasjere seg ved mangel på et FN – mandat. Da NATO overtok kommandoen over de internasjonale styrkene i mars 2011, ble NATO ansett som å videreføre FNs ønsker, og sette mandatet ut i livet. Derfor ble det også mindre problematisk for Norge å delta i Libya – intervensjonen. Norge arbeider for en FN – ledet verdensorden, og med et så klart FN – mandat som man hadde i Libya, var det få muligheter for Norge til å i realiteten avstå fra å delta. Samtidig var Norge vitne til overgrep på den libyske sivilbefolkning, som står i sterke

motsetningsforhold til den verden verdistaten Norge ønsker. NATO – operasjonen inkluderte også styrkebidrag fra stater utenfor NATO, som tilsier at Libya – intervensjonen ikke var en ren vestlig intervensjon igangsatt mot et muslimsk styresett, men derimot en bred koalisjon bestående av ulike og sammensatte stater. Støre understreker også viktigheten av dette, da han uttrykker at ”Vi har erfaring fra at tanken på at Vesten – hvis det er det som skal skje – og ikke naboland, skal inn i en militær borgerkrig i Libya for å fjerne regimet kan bringe en situasjon som blir langt, langt verre” (Støre 2011a: 4). Her understrekes det implisitt at Norge ikke ønsker å delta i en intervensjon der enkelte stater ønsker å intervensjonere i en annen stat uten klar rettslig forankring. NATO – operasjonen i Libya anses som en legitim multilateral operasjon, og det refereres en rekke ganger til FN og det internasjonale samfunnet, innebefattet NATO. NATO opererer ikke ut fra snevre egeninteresser, men heller som en del av, og på vegne av, det internasjonale samfunnet. Dette gjør den norske deltakelsen mindre kontroversiell sett med norske øyne.

Operasjonell legitimeringsretorikk anvendes i mindre grad en formell argumentasjon. Det er tidligere forsvarsminister Grete Faremo som anvender den operasjonelle retorikken i sterkest grad da hun understreker de norske styrkenes profesjonalitet, kunnskap og pålitelighet. Også Stoltenberg og Støre benytter seg av operasjonell legitimeringsretorikk, men dette er oftere tilknyttet norsk selvråderett og kontroll over egne styrker. Likevel er dette forhold som er med på å legitimere Norges rolle i Libya, noe som styrker denne legitimeringskategorien hva angår forekomst av legitimeringsargumenter.

Bruk av formelle og operasjonelle legitimeringsargumenter kan av enkelte anses benyttet for å tildekke underliggende realpolitiske interesser, som i mindre grad tåler offentlighetens lys. Dette synet blir i sterkest grad opprettholdt av den realistiske tradisjonen, som anser internasjonal lovgivning som naiv og undergravende for den internasjonale maktstrukturen. For realister vil en slik form for lovgivning kun støtte opp under de mektige staters egeninteresser. Etersom staters egeninteresser endres i takt med hendelser på den globale arena, kan den internasjonale lovgivningen, etter et realistisk syn, fungere som en katalysator til endring i eksisterende strukturer, og dermed skape usikkerhet og ustabilitet i det sårbare anarkiet. Realister hevder som nevnt at det ikke eksisterer en overordnet autoritet som kan sanksjonere regelbrytere i det internasjonale samfunn. Kun sterke stater har evne til å sanksjonere, dersom dette ligger i deres egeninteresse. Derfor vil heller ikke internasjonal lov fungere optimalt, ettersom disse institusjonene i seg selv ikke vil påvirke staters atferd.

Lovgivningen har dermed liten innvirkning på internasjonal orden og stabilitet. Den vil heller spille opp under den skjeve maktdistribusjonen i internasjonal politikk (Mearsheimer 1994/95; Krasner 2006). Konstruktivismen har et noe annet syn på internasjonal lovgivning, sammenlignet med realismen. Konstruktivister hevder at stater gjennomgår en betydningsfull prosess når de engasjerer seg i den internasjonale lovgivningen, som omfatter sosialisering, læring og forming av kollektive identiteter. Disse prosessene fører til at lovgivningen i seg selv opprettholdes og kontinuerlig videreføres. Den sosiale dynamikken som utvikles mellom statene, opprettholder en juridisk forpliktelse mellom dem. Innad i lovgivningens rammer eksisterer det former for atferd som dømmes legitim, og ettersom disse er forhandlet frem gjennom konsensusbasert arbeid, er det obligatorisk for statene å etterfølge denne lovgivningen (Reus – Smit 2004). Verdidiplomatiet havner i et skjæringspunkt mellom realismen og idealismen, da den ytrer tanker om liberal institusjonalisme (Knutsen 2008). Norge er forkjemper for denne, da staten ønsker at liberale verdier som demokrati og menneskerettigheter skal kjempes frem, men innenfor faste rammer for organisering og internasjonal lovgivning. Dette vil trygge Norges egen sikkerhetspolitiske situasjon, og blir dermed en realpolitisk interesse. Dette kan oppfattes som realpolitikk i forkledning, men grunnet ønsket om en verden tuftet på liberale verdier, legger den liberale institusjonalismen seg mellom idealisme og realisme. Den norske stat kan også hevde at Norge handler ut i fra interessene til det internasjonale samfunnet, ikke kun snevre egeninteresser, dersom det eksisterer bred internasjonal forankring.

4.3 Sammenfatning: mønstre i norsk legitimeringsargumentasjon for militær deltakelse i Libya

Sett under ett benyttet norske myndigheter seg av en helhetlig og mangfoldig legitimeringsargumentasjon for å legitimere norsk militær deltakelse i Libya. Likevel er dette en mangfoldig argumentasjonsretorikk med vekslende tyngdepunkt. Samlet finner jeg at norsk militær deltakelse i Libya 2011 ble dominert av to former for legitimeringsargumentasjon. I fase 1 og 4 utpeker formell og operasjonell legitimeringsargumentasjon seg sterkest, mens i fase 2 og 3 er allianseforpliktende argumentasjon kategorien med sterkest forekomst. Innledende og avsluttende faser kan dermed i større grad karakteriseres av vektlegging av internasjonale legalitetsprinsipper, mens det i de militært intensive fasene er allianseforpliktende argumentasjon som dominerer. Fokuset i bruken av allianseforpliktende legitimeringsargumentasjon er knyttet til den videre utviklingen av NATO som en relevant militær - og sikkerhetspolitisk allianse, og hvordan Norge som aktiv bidragsyter i alliansen

kan være med på å bygge opp under denne utviklingen. Når det gjelder formell og operasjonell legitimeringsargumentasjon er det først og fremst FNs rolle, og det sterke FN – mandatet som ilegges styrke og legitimitet. FNs delaktighet legitimerte dermed også Norges deltakelse i Libya. Ettersom hovedvekten av den formelle og operasjonelle argumentasjonen knyttes til juridiske bestemmelser i FN – regi viser dette til det faktum at norske myndigheter anså det som illegitimt å intervensere militært i Libya uten en FN – resolusjon som muliggjorde dette. Operasjonell argumentasjon benyttes i mindre grad enn formell, selv om disse utgjør samme legitimeringskategori.

De resterende legitimeringskategoriene benyttes likevel i relativt sterk grad for å legitimere Norge i Libya. Gjennomgangen av det empiriske materialet viser at alle fasene benyttet seg av samtlige legitimeringsargumenter for å legitimere den norske deltakelsen. Det spores heller ingen stor variasjon i forekomst mellom de ulike legitimeringskategoriene. Dette indikerer at norske myndigheter benyttet seg av en helhetlig og sammensatt argumentasjonsretorikk, dog med vekslende tyngdepunkt mellom de to dominerende legitimeringskategoriene. Selv om ekstern innflytelsesargumentasjon er kategorien som inneholder færrest legitimeringsargumenter, oppfattes denne kategorien som mest stabil i bruk. Argumentene i denne kategorien anvendes i tilnærmet lik grad gjennom de ulike fasene. Forekomst av verdiargumentasjon varierer i større grad enn ekstern legitimeringsargumentasjon, da denne kategorien utpeker seg i sterkere grad i visse faser enn andre.

Avslutningsvis kan studiens resultater oppsummeres i fem empirisk belagte teser knyttet til norsk legitimeringsargumentasjon for norsk militær deltakelse i Libya:

- Samtlige legitimeringsargumenter (allianseforpliktelse (A), ekstern innflytelse (E), verdiargumentasjon (V) og formelle og operasjonelle argumenter (E)) ble benyttet i alle de ulike fasene
- Norske myndigheter benyttet seg av en helgardert og mangfoldig legitimeringsretorikk for å legitimere norsk militær deltakelse i Libya. Likevel har denne retorikken et vekslende tyngdepunkt ettersom;
- Kategoriene formelle og operasjonelle argumenter og allianseforpliktende argumentasjon utgjør tyngdepunkter og har sterkest forekomst i de ulike fasene
- Formell og operasjonell legitimeringsargumentasjon utpeker seg som kategorien med sterkest forekomst av legitimeringsargumenter for Libya – caset sett som ett

- Ekstern innflytelsesargumentasjon anses som den mest stabile formen for legitimeringsretorikk samlet sett

Da Radpey (2014) og jeg hadde faglige interesser som begge resulterte i å studere norsk legitimeringsretorikk for Norges militære deltakelse i Libya, kom vi frem til at dette kunne styrke våre individuelle oppgaver, dersom et faglig samarbeid ble inngått. Den nevnte reliabilitetstesten vi gjennomførte i fellesskap har ført til at de empiriske funnene og klassifiseringsarbeidet trolig har oppnådd større grad av troverdighet og reliabilitet. Som vist i vedlegg 3, tabell 2a, har vi regnet ut gjennomsnittsavviket mellom Radpeys og egne individuelle preliminare vurderingskodinger. Vi kom frem til et gjennomsnittsavvik på 9.6%. Dette tilsier at vi i nærmest 9 av 10 tilfeller kodet våre individuelle preliminare vurderingskodinger inn i korrekt legitimeringskategori. Dermed har vi også stor tillit til våre empiriske funn, og anser dem som reliable med tanke på et faktisk mønster for norsk legitimeringsretorikk.

5 Avslutning: rekapitulering og sammenføringer

I den hensikt å belyse problemstillingen ”Hvilke legitimeringsargumenter benyttet norske myndigheter for å legitimere militær deltakelse i Libya 2011?” har jeg kartlagt og klassifisert norske legitimeringsargumenter inn i fire presumptivt uttømmende og gjensidig utelukkende kategorier. Disse kategoriene er forankret i statsvitenskapelig teori. Samlet etablerer bruken av disse argumentene et mønster for norsk legitimeringsretorikk, gitt for å legitimere militær deltakelse i Libya i 2011. Kartleggingen og klassifiseringen tok utgangspunkt i Håkon Hermanssons klassifiseringssystem slik at egne funn kunne være sammenliknbare med hans og således bidra til kumulative resultater. Ved bruk av samme metode for målinger av innsamlet data blir det dermed mulig å finne trender for norsk legitimeringsargumentasjon i militære engasjementer i Bosnia, via Kosovo og Afghanistan, til Libya. I tillegg har denne studien nytt godt av et fruktbart samarbeid med Azita Radpey (2014) ettersom våre to studier har tatt utgangspunkt i tilnærmet lik problemstilling og det samme datamaterialet. Etter å ha utført individuelle preliminære kodingsvurderinger av legitimeringsargumentene i de offentlige uttalelsene, valgte vi å gjøre en reliabilitetstest ved at vi utførte dette kodingsarbeidet i fellesskap. Slik ble vi mer komfortable med datamaterialet, noe som trolig førte til mer korrekte klassifiseringer. Dette arbeidet førte til at vi også kunne måle avvik mellom våre individuelle preliminære kodingsvurderinger og de omforente kodingsvurderingene. Disse er vedlagt i vedlegg 3, tabell 2. Som anvist der ble det ikke funnet dramatiske ulikheter mellom Radpeys og mine preliminære kodingsvurderinger. Det finnes noen mindre variasjoner, hvor hovedtrenden er at jeg er noe ”strengere” i mine kodingsvurderinger, ettersom jeg undervurderte to av legitimeringskategoriene, sammenlignet med Radpey. Dette mister imidlertid betydning, ettersom jeg i tabellene i denne studien valgte å benytte meg av de omforente kodingsvurderingene, utviklet i fellesskap. Avvikene er likevel vedlagt i studiens vedlegg, som bevis for reliabilitetstesten vi har gjennomført. I tillegg har vi regnet ut et gjennomsnittsavvik mellom våre preliminære kodingsvurderinger. Dette viser en avviksprosent på 9.6%, noe som tilsier at vi, individuelt sett, i omlag 9 av 10 tilfeller klassifiserte de ulike legitimeringsargumentene inn i korrekte kategorier. Derfor anser vi vårt felles datamateriale som svært reliabelt med tanke på å undersøke mønstre for norske myndigheters legitimeringsretorikk for norsk militære deltakelse i Libya 2011.

Myndighetsuttalelsene benyttet i denne studien stammer fra 24 ulike uttalelser, i form av taler, redegjørelser, intervjuer, pressemeldinger og nyhetssaker, funnet på regjeringens

internettportal. Disse ble videre inndelt i ulike faser, kronologisk organisert etter uttalelsenes utgivelsesdato. Samlet utgjør dette fire ulike faser, kalt 1; initieringsfasen (25.02.11 – 22.03.11), 2; den militært intensive fasen (23.03.11 – 22.06.11), 3; videreføringsfasen (01.07.11 – 28.10.11) og 4; post – legitimerende fase (31.01.12 – 21.09.12). Myndighetenes legitimeringsargumenter ble så klassifisert og kategorisert inn i de ulike fasene, under kategoriene A: allianseforpliktende legitimeringsargumentasjon; E: ekstern innflytelsesargumentasjon; V: verdiargumentasjon og F: formelle og operasjonelle argumenter. Dette resulterte i at de empiriske funnene fra dette klassifiseringsarbeidet dannet et mønster for bruk av legitimeringsargumenter, gitt av norske myndigheter for å legitimere norsk militær deltakelse i Libya 2011. Tabell 1 – 4 viser fordeling av forekomst av argumenter inn i de fire ulike fasene. De empiriske resultatene trukket ut av disse fasene viser at norske myndigheter benyttet seg av alle fire kategorier for å legitimere Norge i Libya. Myndighetene anvendte dermed en mangfoldig og helhetlig legitimeringsretorikk, selv om forekomsten mellom de ulike argumentene varierer. Formell og operasjonell argumentasjon og allianseforpliktende legitimeringsargumentasjon utpeker seg som dominerende i alle fasene, selv om bruken av disse veksler dem imellom. Det kan derfor hevdes at norske myndigheter benyttet seg av en helhetlig legitimeringsretorikk med et vekslende tyngdepunkt alt ettersom utviklingen i felten i Libya påvirket argumentasjonsbruken. Det samme legitimeringsmønsteret er å spore dersom man ser alle fasene under ett (tabell 5). Igjen utpeker formell og operasjonell, samt allianseforpliktende legitimeringsargumentasjon seg som kategoriene med sterkest forekomst av argumenter. Likevel er ikke variasjonen til de øvrige legitimeringskategoriene stor, noe som også her vitner om en mangfoldig og helhetlig legitimeringsretorikk gitt av myndighetene. Dette er dermed det generelle mønsteret for norske myndigheters legitimering av militær deltakelse i Libya – intervensjonen: en mangfoldig og helgardert legitimeringsretorikk ble benyttet, dog med noe vekslende tyngdepunkt.

Siden denne studien benytter seg av samme klassifiserings – og kategorisystem som Hermanssons studie av 2010, gjøres det mulig å danne et mønster for norske myndigheters bruk av legitimeringsargumentasjon når norsk militær deltakelse i utenlandske operasjoner skal legitimeres. Dersom Hermanssons empiriske resultater sammenlignes med denne studiens funn, kan det hevdes at en helgardert legitimeringsretorikk benyttes som en norsk strategi for å legitimere Norges deltakelse i utenlandske militære operasjoner. Likevel benyttes ulike legitimeringsargumenter vekslende med ulike tyngdepunkt dersom man

undersøker ulike faser og case isolert. Dette tilsier at legitimeringsretorikken reflekterer og tilpasser seg hver enkelt konfliktsituasjon. Likevel benyttet også Hermanssons ulike caser alle legitimeringskategoriene for å legitimere norsk deltakelse i henholdsvis Bosnia, Kosovo og Afghanistan. Hans synkrone empiriske funn stemmer altså overens med denne studiens diakrone empiriske funn. Samlet danner dette et mønster for myndighetenes generelle legitimeringsretorikk: det kan hevdes at norske myndigheter benytter seg av en helgardert og sammensatt legitimeringsargumentasjon for å legitimere norsk militær deltakelse i utenlandske operasjoner.

5.1 Veien videre

Ettersom denne studien har satt seg i fore å kartlegge og kategorisere norske myndigheters legitimeringsargumentasjonsbruk, er studiens utgangspunkt noe annerledes enn hva standardiserte statsvitenskapelige artikler angår. Dette fordi statsvitenskapelige artikler ofte søker å forklare et fenomen basert på et allerede generert datasett. Denne studien har derimot skapt et eget datasett. Med utgangspunkt i dette, kan en interessant videreføring av prosjektet søke å finne årsaksforklaringer knyttet til *hvorfor* norske myndigheter argumenterte slik de gjorde for å legitimere Norges militære deltakelse i Libya. Slike årsaksforklaringer vil nødvendigvis inneholde en ytterligere undersøkelse av det innenriks – og utenrikspolitiske publikummet denne legitimeringsretorikken henvender seg til, i tillegg til et sterkere fokus på hvilke utenriks – og sikkerhetspolitiske preferanser norske myndigheter ønsker oppnådd ved den militære deltakelsen. Ivaretagelse av territoriell sikkerhet og politisk uavhengighet, økonomisk sikkerhet og velferd, samt statens omdømme, vil trolig inngå som viktige utenrikspolitiske målsettinger for Norge (Fermann 2013: 57 – 71). Ved å trekke på hypotetiske spekulative forklaringer knyttet til hvorfor Norge valgte å delta militært i Libya kan det anes at forholdet til NATO og samhandlingen med sterke stater i internasjonal politikk vil få innvirkning på den norske legitimeringsretorikken. Dermed kan legitimeringsretorikken være motivert av ønsket om å styrke NATOs leveranse av sikkerhetsgarantier til Norge i fremtiden. Dette er et legitimeringsargument av realpolitisk art, som i realiteten gjør seg gjeldene når Norges militære deltakelse i utenlandske operasjoner skal avgjøres. Norges forpliktelser ovenfor NATO, som et fullverdig alliansemedlem og profesjonell bidragsyter kan tenkes å bli vektlagt i slike årsaksforklaringer, trolig da med grunnlag i å avverge at den norske stat skulle havne i det nevnte alliansedilemmaet (jfr. punkt 2.2.1). Ved å avstå fra deltakelse i militære operasjoner kan Norge også risikere å havne i en mer sårbar situasjon enn tidligere, ettersom sikkerhetsgarantien gitt av NATO, - en

fundamental sikkerhetskomponent i norsk sikkerhetspolitikk, kan reduseres. Årsaksforklaringer tilknyttet Libya 2011 vil trolig også innebære det inntrykket Norge forsøker å skape av seg selv på den globale arena, som en forkjemper for en FN – ledet verdensorden der internasjonal lovgivning fungerer som en rettesnor for internasjonal atferd.

Ved å undersøke slike årsaksforklaringer vil det trolig oppstå muligheter for å lettere skape skiller mellom retorikk og underliggende motiver for militær deltakelse. Dersom de reelle motivene bak en politikk som gir støtte til militær deltakelse i utenlandske operasjoner ikke tåler dagens lys, kan beslutningstakere ty til stedfortredende argumenter og ”villedende virkelighetsbeskrivelser” (Fermann 2013: 95) egnet til å øke beslutningens legitimitet. Fermann (2013) hevder at ”om det skal være mulig å skille klinten fra hveten, er det nødvendig å være teoretisk informert og lese et bredt empirisk materiale i sammenheng” (Fermann 2013: 96). Denne studien kan derfor virke som et empirisk bidrag som gir innblikk i hvilke motiver som er med på å styre den norske stats atferd. Slik kan det etableres en forståelse omkring hva som anses som utslagsgivende for at Norge skal kunne engasjere seg og bruke makt i internasjonale militære operasjoner. Dette vitner om at det i årsaksforklaringene trolig vil veksles mellom innside – ut og utside – inn forklaringer i den utenrikspolitiske analysen. I innside – ut forklaringer gjøres trekk ved det norske stats – og styringsverket, og dennes innenrikspolitiske handlingsrom på den utenrikspolitiske arena, gjeldende for statens utenrikspolitiske handlingsrom (jfr. Putnam 1988). Utside – inn forklaringer trekker kausalpilen i motsatt retning; fra det internasjonale samfunn og dets aktører, via nasjonale egen – og gruppeinteresser til utenrikspolitisk atferd (jfr. Gourevitch 1978). Her gjøres ”egenskaper ved konfliktsituasjonen, internasjonale maktforhold og interessekonstellasjoner” (Fermann 2013: 16) gjeldende for innholdet i den politiske retorikken når eksempelvis beslutninger om norsk militær deltakelse i internasjonale operasjoner skal legitimeres (Fermann 2013: 16). Dette indikerer at utenrikspolitisk atferd og handling ikke bør begrenses til ett forklarende analysenivå, men heller fokusere på sammensatte årsaksforklaringer for utenrikspolitisk handling (Fermann 2013: 116). Et slikt forskningsbidrag som vektlegger ulike og sammensatte årsaksforklaringer vil derfor kunne synliggjøre og informere om bruk av makt som et politisk virkemiddel for å oppnå egeninteresser, i tillegg til at dette vil gi ”utenrikspolitiske beslutningsprosesser større politisk legitimitet” (Hermansson 2010: 100).

Kilder og litteraturhenvisninger

Aanerud, Dina (2012) *Norsk deltakelse i Libya – allianseavhengighet eller verdidiplomati?* Oslo: Masteroppgave i statsvitenskap, Universitetet i Oslo

Abdelfattah, Dina (2011) "Impact of Arab Revolts on Migration" *Consortium for Applied Research on International Migration (CARIM), CARIM Analytic and Synthetic Notes 2011* (68)

Axworthy, Lloyd (2001) "Human Security and Global Governance: Putting People First" *Global Governance* 7 (1): 19 – 23

Barnett, Michael N. (1996) "Identity and Alliances in the Middle East" i Katzenstein, Peter J. (red.) *The Culture of National Security. Norms and Identity in World Politics*. New York: Colombia University Press

Berger, Helene F. (2006): "Mellom verdibaserte og realpolitiske interesser. Norske avveininger før og etter Irak – krigen 2003" *Internasjonal Politikk* 64 (3): 341 – 364

Carlsnaes, Walter (2008) "Teorier om politiska allianser i internationell politik" i I. B. Neumann (red.): *Norge og alliansene – gamle tradisjoner, nytt spillerom*. Oslo: Norsk Utenrikspolitisk Institutt

Deutch Karl W. m.fl. (1957) *Political Community and the North Atlantic Area*. Princeton: Princeton University Press

Dunne, Tim og Brian C. Schmidt (2008) "Realism" i J. Baylis, P. Owens & S. Smith (red.) *The globalization of world politics – an introduction to international relations*. New York: Oxford University Press: 91 – 106

Eide, Espen B. (2011a) "Arabisk vår og arabisk høst – noen refleksjoner" *Internasjonal Politikk* 69 (4): 688 – 694

Eide, Espen B. (2011b) "Espen Barth Eide og Helge Lurås om Libya". *NRK P2*. Hentet 09.04.14 fra http://www.nrk.no/lyd/espen_barth_eide_og_helge_luras_om_libya/E36C1084C6CF6CD3/emne/Libya/

Eide, Espen B. (2012a) "Internasjonal krisehåndtering under og etter Libya". Tale ved Luftforsvarets luftmaktseminar 31.01.2012, Trondheim. Hentet 23.01.2014 fra <http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/stoltenberg-ii/fd/taler-og-artikler/2012/internasjonal-krisehandtering-under-og-e.html?id=671003>

Eide, Espen B. (2012b) "Noregs hovudinnlegg i generaldebatten under FNs 66. Generalforsamling". *Utenriksdepartementet*. Hentet 05.11.2013 fra <http://www.regjeringen.no/pages/37860788/PDFS/STM201120120019000DDDPDFS.pdf>

Faremo, Grete (2011a) "Kongelig resolusjon. Fullmakt til deltakelse med norsk militære bidrag i operasjoner til gjennomføring av FNs sikkerhetsrådsresolusjon 1973 (2011)" *Forsvarsdepartementet*. Hentet 24.10.2013 fra http://www.regjeringen.no/upload/FD/Temadokumenter/Libya-deltakelse_kgl-res-23-3-2011.pdf#search=Grete%20Faremo%20Libya

Faremo, Grete (2011b) "Redegjørelse av utenriksministeren og forsvarsministeren om situasjonen i Libya og norsk innsats" *Stortinget*. Hentet 25. 03.2014 fra <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Referater/Stortinget/2010-2011/110509/1/#a2>

Faremo, Grete (2011c) "Viderefører kampflybidraget til 1. august". *Forsvarsdepartementet*. Hentet 18.03.2014 fra <http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/stoltenberg-ii/fd/Nyheter-og-pressemeldinger/pressemeldinger/2011/fortsetter-med-fire-kampfly-i-libya-oper.html?id=647279>

Faremo, Grete (2011d): "Norge viderefører militær innsats i Libya". *Forsvarsdepartementet*. Hentet 18.03.2014 fra <http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/stoltenberg-ii/fd/Nyheter-og-pressemeldinger/Nyheter/2011/norge-viderefører-militar-innsats-i-liby.html?id=651101>

Faremo, Grete (2011e) ”Vi er stolte av dere”. *Forsvarsdepartementet*. Hentet 18.03.2014 fra <http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/stoltenberg-ii/fd/taler-og-artikler/2011/--vi-er-stolte-av-dere.html?id=652037>

Faremo, Grete (2011f) ”Dere vært med å skrive historie i Libya”. *Forsvarsdepartementet*. Hentet 18.03.2014 fra <http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/stoltenberg-ii/fd/taler-og-artikler/2011/--dere-vart-med-a-skrive-historie-i-liby.html?id=654119>

Faremo, Grete (2011g) ”Arbeider for en bred koalisjon”. *Forsvarsdepartementet*. Hentet 02.04.2014 fra <http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/stoltenberg-ii/fd/Nyheter-og-pressemeldinger/Nyheter/2011/--arbeider-for-bred-koalisjon.html?id=636373>

Faremo, Grete (2011h) ”Avslutter det militære bidraget i Libya”. *Forsvarsdepartementet*. Hentet 18.03.2014 fra <http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/stoltenberg-ii/fd/Nyheter-og-pressemeldinger/pressemeldinger/2011/avslutter-det-militare-bidraget-i-libya.html?id=661685>

Feagin, Joe R., Anthony M. Orum og Gideon Sjoberg (1991) *A Case for the Case Study*. USA: The University of North Carolina Press

Fermann, Gunnar (red.) (2013) *Utenrikspolitikk og norsk krisehåndtering*. Oslo: Cappelen Damm AS

Finnemore, Martha (1996) ”Constructing Norms of Humanitarian Intervention” i P. J Katzenstein (red.) *The Culture of National Security. Norms and Identity in World Politics*. New York: Colombia University Press

FN 1970: ”Resolution 1970” hentet 24.10.2013 fra <http://www.un.org/News/Press/docs/2011/sc10187.doc.htm>

FN 1973: ”Resolution 1973” hentet 24.10.2013 fra <http://www.un.org/News/Press/docs/2011/sc10200.doc.htm#Resolution>

Forsvarsdepartementet 2011: hentet 18.03.14 fra
<http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/stoltenberg-ii/fd/Nyheter-og-pressemeldinger/pressemeldinger/2011/avslutter-det-militare-bidraget-i-libya.html?id=661685>

Friis, Karsten (2007) ”Konstruktivism og nasjonale interesser” *Internasjonal Politikk* 65 (3): 85 – 94.

Gertler, Jeremiah (2011) ”Operation Odyssey Dawn (Libya): Background and Issues for Congress” *Congressional Research Service*: 1-29

Gourevitch, Peter (1978) ”Second Image Reversed. The International Sources of Domestic Politics” *International Organization* 32 (4): 881 - 912

Græger, Nina (2008) ”Norge, USA og det nye NATO” i I. B. Neumann (red.): *Norge og alliansene – gamle tradisjoner, nyt spillerom*. Hentet 20.01.2014 fra <http://www.nupi.no/content/download/4032/59139/version/2/file/Norge+og+alliansene.pdf>

Hansen, Bente A. (2011) ”Human Rights Situation on Libya. Human Rights Council Special Session 25. February 2011. Statement of Norway”. Innlegg under Menneskerettighetsrådets spesialsesjon om Libya 25. februar 2011. Hentet 12.02.2014 fra www.regjeringen.no/upload/UD/Vedlegg/Menneskerettigheter/Menneskerettighetsrådet/MR_raadet250211_Human_Rights_Sit_Libya.pdf

Hellevik, Ottar (2007) ”Klassifikasjon” i Ø. Østerud (red.): *Statsvitenskapelig leksikon*. Oslo: Universitetsforlaget: 128

Hermansson, Håkon (2010) *Studie av norsk legitimeringsargumentasjon for deltakelse i NATO ”Out – of – Area” operasjoner*. Trondheim: Masteroppgave i statsvitenskap, NTNU

Keohane, Robert O. og Joseph S. Nye (2001) *Power and Interdependence* (3. ed.) New York: Longman

Kissinger, Henry (1975) "A New National Partnership" *The Department of State Bulletin*.
Hentet 05.03.2014 fra

<http://www.fordlibrarymuseum.gov/library/document/dosb/1860.pdf#page=3>

Kjeksrud, Stian (2010) "FNs strategiske dilemma: Bruk av makt for fred" i T. Nyhamar (red.)
Utfordringer og strategi i freds – og stabiliseringsoperasjoner. Oslo: Abstrakt Forlag: 154 –
176

Knutsen, Bjørn Olav (2008) "UTENRIKS: "realisme og idealisme i utenrikspolitikken".
Foredrag ved CIVITAs Oscarsborgseminar, oktober 2008. Hentet fra
<https://www.civita.no/2008/10/14/realisme-og-idealisme-i-utenrikspolitikken>

Krasner, Stephen D. (2006) "Realist Views of International Law" *Proceedings of the Annual Meeting (American Society of International Law 96 (mars 13 – 16, 2002): 265 – 268*

Kratochwil, Friedrich (1991) *Rules, Norms and Decisions: On the Conditions of Practical and Legal Reasoning in International Relations and Domestic Affairs*. Cambridge: Cambridge University Press.

Leraand, Dag (2011a) "Borgerkrigen i Libya 2011" i *Store Norske Leksikon*. Hentet 23.01.2014 fra http://snl.no/Borgerkrigen_i_Libya_2011

Leraand, Dag (2011b) "Operation Odyssey Dawn" i *Store Norske Leksikon*. Hentet 24.10.2013 fra http://snl.no/Operation_Odyssey_Dawn

Leraand, Dag (2011c) "Operation Unified Protector" i *Store Norske Leksikon*. Hentet 24.10.2013 fra http://snl.no/Operation_Unified_Protector

Matlary, Janne H. (2002) *Verdidiplomati – Kilde til Makt? En strategisk analyse av norsk utenrikspolitikk*. Oslo: Makt – og demokratiutredningens rapportserie. Rapport 46, aug. 2002

Matlary, Janne H. (2012) "Events, my dear boy, Events – Strategiske krav til sikkerhetspolitikken" i S. Diesen (red.) *Strategi. Mellom vitenskap, intuisjon og etikk*. Oslo: Universitetsforlaget

- May, Tim (2001) *Social Research. Issues, methods and process*. Open University Press: UK
- Mearsheimer, John J. (1994/95) "The False Promise of International Institutions" *International Security* 19 (3): 5 – 49
- Morgan, T. Clifton og Glenn Palmer (2003) "To Protect and To Serve, Alliances And Foreign Policy Portfolios" *Journal of Conflict Resolution* 47 (2): 180 - 203
- Nyhamar, Tore (2007) "Norske nasjonale interesser" *Internasjonal Politikk* 65 (3): 71 – 84
- Putnam, Robert D. (1988) "Diplomacy and Domestic Politics. The Logic of Two – Level Games" *International Organization* 42 (3): 427 – 460
- Radpey, Azita (2014) *Rettferdiggjøring av maktbruk. Kartleggingsstudie av norske myndigheters legitimeringsargumentasjon for deltagelse i luftkrig i Libya 2011*. Trondheim: Masteroppgave i statsvitenskap, NTNU
- Reus – Smit, Christian (2004) *The Politics of International Law*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Risse – Kappen, Thomas (1996) "Collective Identity in a Democratic Community" i P. J. Katzenstein (red.) *The Culture of National Security. Norms and Identity in World Politics*. New York: Colombia University Press
- Rose, Gideon (1998) "Neoclassical Realism and Theories of Foreign Policy" *World Politics* 51 (1): 144 – 172
- Ruggie, John G. (1983) "Continuity and Transformation in the World Polity: Toward a Neorealist Synthesis" *World Politics* 35 (2): 261 – 285
- Ruggie, John G. (1998) "What Makes the World Hang Together? Neo – Utilitarianism and the Social Constructivist Challenge" *International Organization* 52 (4): 855 - 885

Schimmelfenning, Frank (1998) "Nato enlargement: A constructivist explanation" *Security Studies* 8 (2-3): 198 – 234

Snyder, Glenn H. (1997) *Alliance Politics*. New York: Cornell University Press

Stoltenberg, Jens (2011a) "Statement on Libya in Paris" *Statsministerens kontor*. Hentet 05.11.2013 fra <http://www.regjeringen.no/en/archive/Stoltenbergs-2nd-Government/Office-of-the-Prime-Minister/taler-og-artikler/2011/statement-on-libya-in-paris.html?id=636260>

Stoltenberg, Jens (2011b) "Redegjørelse om norsk oppfølging av FNs sikkerhetsrådsresolusjoner 1970 og 1973" *Statsministerens kontor*. Hentet 18.03.2014 fra <http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/stoltenberg-ii/smk/taler-og-artikler/2011/redegjorelse-om-norges-deltagelse-i-mili.html?id=636947>

Stortingsmelding 5 (2011 – 2012) "Nordisk samarbeid". *Det kongelige fornyings - , administrasjons – og kyrkjedepartementet*. Hentet 08.04.2014 fra <http://www.regjeringen.no/pages/35285860/PDFS/STM201120120005000DDDPDFS.pdf>

Stortingsmelding 19 (2011 – 2012) "Noregs deltaking i den 66. ordinære generalforsamlinga i Dei smaeinte nasjonane (FN) og vidareførte sesjonar av den 65. generalforsamlinga i FN" *Det kongelige utanriksdepartementet*. Hentet 05.11.2013 fra <http://www.regjeringen.no/pages/37860788/PDFS/STM201120120019000DDDPDFS.pdf>

Stortingsproposisjon nr. 73 S (2011 – 2012) "Et forsvar for vår tid" *Forsvarsdepartementet*. Hentet 01.11.2013 fra <http://www.regjeringen.no/nb/dep/fd/dok/regpubl/prop/2011-2012/prop-73-s-20112012.html?id=676029>

Stortingsproposisjon 1 S (2011 – 2012) "Proposisjon til Stortinget (Forslag til Stortingsvedtak) for budsjettåret 2012" *Det kongelige utenriksdepartementet*. Hentet 05.11.2013 fra http://www.regjeringen.no/pages/35167823/PDFS/PRP201120120001_UDDDDPDFS.pdf

Støre, Jonas G. (2011a) "Svar på spørsmål om dialog og om flyforbudssone over Libya – Stortingets muntlige spørretime, 16. mars 2011" *Det kongelige utenriksdepartementet*. Hentet

06.11.2013 fra http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/stoltenberg-ii/ud/svar-til-stortinget/sporretimesporsmal/2011/svar_flyforbud.html?id=636083

Støre, Jonas G. (2011b) ”Redegjørelse av utenriksministeren og forsvarsministeren om situasjonen i Libya og norsk innsats” *Stortinget*. Hentet 25. 03.2014 fra <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Referater/Stortinget/2010-2011/110509/1/#a2>

Støre, Jonas G. (2011c) ”Innlegg i FNs menneskerettighetsråds 16. sesjon” *Utenriksdepartementet*. Hentet 25.03.2014 fra http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/stoltenberg-ii/ud/taler-og-artikler/2011/fn_mr_raad.html?regj_oss=1&id=634840

Støre, Jonas G. (2011d) ”Innlegg i debatt om Nato – meldingen”. *Utenriksdepartementet*. Hentet 31.03.2014 fra http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/stoltenberg-ii/ud/taler-og-artikler/2011/nato_debatt.html?id=647501

Støre, Jonas G (2011e) ”Morgennytt om Libya NRK1”. *NRK1*. Hentet 01.04.2014 fra <http://www.nrk.no/verden/store-haper-libya-kan-ga-videre-na-1.7758918>

Syse, Henrik (2003) *Rettferdig krig? Om militærmakt, etikk og idealer*. Oslo: Aschehoug & Co

Søreide, Ine E. (2012) ”Norges beslutning sett fra Stortinget” i Torgeir E. Sæveraas og Vidar Løw Ovesen (red.) *Norsk luftfart over Libya – suksess uten innflytelse?* Trondheim: Akademika Forlag

Toje, Asle (2010) ”Norsk utenrikspolitikk – en kritikk” *Nytt Norsk Tidsskrift* 01-02/2010: 206 - 217

Vollebæk, Knut (2000) ”Utenriks – og sikkerhetspolitisk redegjørelse for Stortinget” *Utenriksdepartementet*. Hentet 10.02.2014 fra http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/Regjeringen-Bondevik-I/ud/Taler-og-artikler-arkivert-individuelt/2000/utenriks-og_sikkerhetspolitiske.html?id=264274

Walt, Stephen M. (1985) "Alliance Formation and the Balance of World Power".
International Security 9 (4): 3 - 43

Waltz, Kenneth (1979) *Theory of International Politics*. New York: McGraw – Hill

Østerud, Øyvind (2007) "Politikk" i Ø. Østerud (red.): *Statsvitenskapelig leksikon*. Oslo:
Universitetsforlaget: 209

Vedlegg

Vedlegg 1 Kodingsmanual

Nedenfor følger en beskrivelse av hvilke faktorer som utgjør de ulike legitimeringskategoriene, satt sammen i en kodingsmanual. Kategoriene er grunnlagt etter det samme mønster som Håkon Hermansson (2010) og Azita Radpey (2014) benytter seg av, grunnet ønsket om å skape sterkest grad av symmetri og validitet mellom bruken av legitimeringskategoriene. Alle de fire legitimeringskategoriene er gjensidig uttømmende og utelukkende. Dette innebærer at ingen av de offentlige uttalelsene skal kunne plasseres mer enn et sted, og at alle uttalelsene skal kunne plasseres (Hellevik 2007: 128).

Kategori A: Allianseforpliktelse

- Denne kategorien tar for seg legitimeringsargumentasjon som knytter norsk deltakelse opp mot støtte/forpliktelse til sine allierte, men også de alliertes støtte/forpliktelser ovenfor Norge.
- Allianseforpliktelseskategoriene fokuserer ikke eksplisitt på NATO, men også en internasjonal allianse, representert ved det internasjonale samfunnet og en FN – ledet verdensorden.
- Det skilles mellom innflytelse og posisjon *i* og *gjennom* allianser. Norges innflytelse *i* allianser klassifiseres som allianseforpliktelser, mens *gjennom* klassifiseres som ekstern innflytelsesargumentasjon.
- Allianseforpliktelseskategoriene inneholder også Norges normative forpliktelser til alliansen og den operasjoner.

Kategori B: Ekstern innflytelse

- Ekstern innflytelsesargumentasjonskategoriene karakteriseres som legitimeringsargumentasjon som tar for seg hvordan Norge kan influere regional og global sikkerhetsstruktur *gjennom* et alliansesamarbeid.
- Ekstern innflytelsesargumentasjonskategoriene karakteriseres også som argumentasjon som tar for seg hvordan Norge kan influere formaliseringen av internasjonal lov og spredningen av et generelt normsett på den globale arena, der eksempelvis menneskerettigheter og demokrati inngår.

- Norges ønske om å gripe inn i en konflikt på bakgrunn av eksisterende normer, med et eget ønske om at disse normene skal bli ledende for den globale utviklingen og en FN – ledet verdensorden, karakteriseres også i ekstern innflytelseskategorien.
- Ekstern innflytelseskategorien omfatter også argumentasjon som tar for seg Norges egne ambisjoner om å etablere etiske og normative standarder for mellomstatlig interaksjon.

Kategori C: Verdiargumentasjon

- Verdikategorien innebærer legitimeringsargumentasjon som *eksplisitt* uttrykker Norges ønske om å spre eksempelvis menneskerettigheter og demokrati i Libya.
- Kategorien inneholder også argumenter som omhandler Norges moralske forpliktelser til å stanse konflikten grunnet de menneskelige lidelsene i Libya.
- Verdiargumentasjonskategorien tar også for seg Norges ambisjoner om å etablere etiske og normative standarder for mellomstatlig interaksjon i Libya.
- Der ikke noe annet er spesifisert tolkes referansene til demokrati og menneskerettigheter snevert til å gjelde konflikten i Libya og klassifiserer dem som å tilhøre verdiargumentasjonskategorien.

Kategori D: Formell og operasjonell legitimeringsargumentasjon

- I denne kategorien inngår viktige **formelle forhold** som påvirker operasjonens legitimitet, eksempelvis FN – mandater og operasjonens folkerettslige legalitet. Også det norske militære bidragets folkerettslige forankring etter internasjonal og nasjonal lovgivning inngår i denne kategorien.
- **Operasjonelle forhold**, som sivilt – militært samarbeid, soldatenes sikkerhet, evne til å unngå sivile tap etc., som bidrar til å øke operasjonens legitimitet, inngår også i denne legitimeringskategorien.
- Legitimeringsargumentasjon som benyttes av myndighetene for å vinne støtte til operasjonen, selv om de i seg selv ikke utgjør en begrunnelse for operasjonen (eks. FN – mandat eller folkerettslig forankring) utgjør også kategori D.
- Dette er forhold som i seg selv ikke utgjør argumenter for militære bidrag til OOA - operasjoner, men som likevel er egnet til å øke legitimiteten og oppslutningen om mål og virkemiddel og derfor blir brukt som *de facto* argumentasjon.

Koding og verdisetting av myndighetsuttalelsene

- Funnene fra de offentlige uttalelsene vil ikke klassifiseres etter kvantitativ telling av forekomst, men derimot etter en kvalitativ vurdering av sentralitet.
- Dersom det skulle forekomme tvetydighet/ambivalens i de offentlige uttalelsenes argumentasjonsbruk, altså ett argument med dobbeltbunn, vektes dette argumentet til å inneholde to ulike legitimeringsargumenter, og vektes deretter.
- Legitimeringskategorier med ingen forekomst av argumenter vektes til 0, mens 3 indikerer maksimal forekomst av argumentasjon for den aktuelle kategorien.

Vedlegg 2 Individuelle preliminære - og omforente kodingsvurderinger

Nedenfor følger en oversikt over fordelingen av de ulike legitimeringsargumentene i de ulike fasene. Her fremkommer individuelle preliminære kodingsvurderinger, i tillegg til de omforente kodingsvurderingene, utført i fellesskap mellom undertegnede og Radpey (2014).

Tabell 1. Individuelle preliminære kodingsvurderinger og omforente kodingsvurderinger

FASE 1 (25.01.11 – 22.03.11)	Johnsens preliminære kodings - vurderinger	Radpeys preliminære kodingsvurderinger	Omforente kodingsvurderinger
Hansen 2011: 25. februar 2011	$V^3 > E^2 > F^1 > A^0$	$V^3 > F^2 > E^1 > A^0$	$V^3 > (E^2 \approx F^2) > A^0$
Støre 2011c: 28. februar 2011	$V^3 > E^2 > F^1 > A^0$	$V^3 > F^2 > (E^0 \approx A^0)$	$(V^3 \approx E^3) > F^1 > A^0$
Støre 2011a: 16. mars 2011	$F^3 > (A^2 \approx E^2 \approx V^2)$	$F^3 > A^2 > V^1 > E^0$	$F^3 > (A^2 \approx E^2) > V^1$
Stoltenberg 2011a: 19. mars 2011	$(F^2 \approx E^2 \approx V^2) > A^1$	$F^3 > V^2 > A^1 > E^0$	$(F^2 \approx V^2 \approx A^2 \approx E^2)$
Faremo 2011g: 22. mars 2011	$F^3 > A^2 > (E^1 \approx V^1)$	$F^3 > A^2 > E^1 > V^0$	$F^3 > A^2 > (E^1 \approx V^1)$
SUM	$V^{11} > F^{10} > E^9 > A^5$	$V^{18} > F^{13} > A^5 > E^2$	$F^{11} > (E^{10} \approx V^{10}) > A^6$

A: Allianseforpliktelse; E: Ekstern innflytelsesargumentasjon; V: Verdiargumentasjon; F: Formelle og operasjonelle argumenter

Tabell 2. Individuelle preliminnære kodingsvurderinger og omforente kodingsvurderinger

FASE 2 (23.03.11 – 22.03.11)	Johnsens preliminnære kodingsvurderinger	Radpeys preliminnære kodingsvurderinger	Omforente kodings - vurderinger
Faremo 2011a: 23. mars 2011	$(E^3 \approx F^3) > A^2 > V^1$	$F^3 > (A^2 \approx V^2) > E^0$	$F^3 > (E^2 \approx V^2 \approx A^2)$
Stoltenberg 2011b: 29. mars 2011	$V^3 \approx F^3 > E^2 > A^1$	$V^3 > (F^2 \approx A^2 \approx E^2)$	$V^3 \approx F^3 > (A^2 \approx E^2)$
Faremo 2011b: 9. mai 2011	$A^3 > (V^2 \approx F^2) > E^1$	$A^3 > F^2 > (V^1 \approx E^1)$	$A^3 > (F^2 \approx V^2) > E^1$
Støre 2011b: 9. mai 2011	$E^3 > (V^2 \approx F^2) > A^1$	$(F^3 \approx V^3) > (E^2 > A^2)$	$E^3 > (V^2 \approx F^2 \approx A^2)$
Faremo 2011c: 10. juni 2011	$(A^1 \approx E^1 \approx V^1 \approx F^1)$	$A^2 > (F^1 \approx V^1 \approx E^1)$	$A^2 > (F^1 \approx V^1 \approx E^1)$
Støre 2011d: 14. juni 2011	$A^2 > E^1 > (V^0 \approx F^0)$	$A^3 > (F^0 \approx E^0 \approx V^0)$	$A^3 > E^1 (V^0 \approx F^0)$
Eide 2011b: 22. juni 2011	0	$F^2 > (E^1 \approx V^1 \approx A^1)$	$F^2 > E^1 > (A^0 \approx V^0)$
SUM	$(E^{11} \approx F^{11}) > A^{10} > V^9$	$A^{15} > F^{13} > V^{11} > E^7$	$A^{14} > F^{13} > E^{11} > V^{10}$

A: Alliansforpliktelse; E: Ekstern innflytelsesargumentasjon; V: Verdiargumentasjon; F: Formelle og operasjonelle argumenter

Tabell 3. Individuelle preliminnære kodingsvurderinger og omforente kodingsvurderinger

FASE 3 (01.07.11 – 28.10.11)	Johnsens preliminnære kodingsvurderinger	Radpeys preliminnære kodingsvurderinger	Omforente kodingsvurderinger
Faremo 2011d: 1. juli 2011	$A^3 > V^1 > (E^0 \approx F^0)$	$A^3 > E^2 > V^1 > F^0$	$A^3 > (E^1 \approx V^1) > F^0$
Faremo 2011e: 3. august 2011	$(A^3 \approx V^3) > F^1 > E^0$	$V^2 \approx E^2 \approx A^2 > F^1$	$(V^3 \approx A^3) > (F^1 \approx E^1)$
Støre 2011e: 22. august 2011	$V^3 > A^2 > (E^1 \approx F^1)$	$A^3 \approx F^3 \approx E^3 > V^1$	$(A^3 \approx V^3) > (E^1 \approx F^1)$
Faremo 2011f: 9. september 2011	$V^3 > A^2 > (F^1 \approx E^1)$	$E^3 > V^2 \approx F^2 > A^1$	$V^3 > (E^1 \approx A^1 \approx F^1)$
Stort. prp. 1 (2011 – 2012) 16. september 2011	$(A^3 \approx E^3) > F^2 > V^1$	$F^3 \approx E^3 > V^1 > A^0$	$(E^3 \approx A^3) > F^2 > V^1$
St. mld. 5 (2011 – 2012) 21. oktober 2011	$F^3 > A^2 > V^0 \approx E^0$	$(A^3 \approx V^3 \approx F^3) > E^1$	$A^1 \approx F^1 > (E^0 \approx V^0)$
Faremo 2011h: 28. oktober 2011	$(A^3 \approx V^3 \approx F^3) > E^1$	$E^3 > A^2 > (V^0 \approx F^0)$	$V^3 > (A^2 \approx F^2) > E^1$
SUM	$A^{18} > V^{14} > F^{11} > E^6$	$E^{17} > A^{14} > F^{12} > V^{10}$	$A^{16} > V^{14} > (E^8 \approx F^8)$

A: Allianseforpliktelse; E: Ekstern innflytelsesargumentasjon; V: Verdiargumentasjon; F: Formelle og operasjonelle argumenter

Tabell 4. Individuelle preliminnære kodingsvurderinger og omforente kodingsvurderinger

FASE 4 (31.01.12 – 21.09.12)	Johnsens preliminnære kodingsvurderinger	Radpeys preliminnære kodingsvurderinger	Omforente kodingsvurderinger
Eide 2012a: 31. januar 2012	$(A^3 \approx F^3) > E^2 > V^1$	$A^3 > (E^2 \approx F^2) > V^1$	$(A^3 \approx F^3) > E^2 > V^1$
Søreide 2012: 31. januar 2012	$(F^3 > V^2 > E^1 \approx A^1)$	$F^3 > A^2 > V^1 > E^0$	$F^3 > (E^2 \approx A^2) > V^1$
St. mld 19 (2011 – 2012) 27. april 2012	0	$E^3 > A^2 > (F^0 \approx V^0)$	$A^2 > (E^1 \approx V^1) > F^0$
Eide 2012b: 27. april 2012	$(E^3 \approx F^3) > V^1 > A^0$	$F^3 > E^2 > (V^0 \approx A^0)$	$F^3 > E^1 > (V^0 \approx A^0)$
St. mld. 33 (2011 – 2012): 21. september 2012	$F^3 > (E^1 \approx V^1) > A^0$	$F^3 > E^2 > (A^1 \approx V^1)$	$F^3 > (E^2 \approx V^2) > A^0$
SUM	$F^{12} > E^7 > V^5 > A^4$	$F^{11} > E^9 > A^8 > V^3$	$F^{12} > E^8 > A^7 > V^5$

A: Alliansseforpliktelse; E: Ekstern innflytelsesargumentasjon; V: Verdiargumentasjon; F: Formelle og operasjonelle argumenter

Vedlegg 3 Kodingsavvik og feilkodingskontroll

Tabell 1. Oversikt over kodingsvurderinger

FASE I-IV	Omforent kodingsvurdering (100 prosent)	Johnsens preliminnære kodingsvurdering	Radpeys preliminnære kodingsvurdering
SUM	$F^{44} > A^{43} > V^{39} > E^{37}$	$F^{44} > V^{39} > A^{37} > E^{33}$	$F^{49} > (V^{42} \approx A^{42}) > E^{36}$

A: Alliansseforpliktelse; E: Ekstern innflytelsesargumentasjon; V: Verdiargumentasjon; F: Formelle og operasjonelle argumenter

Preliminnære kodingsvurderinger = Kodingsvurderinger utført individuelt av Johnsen og Radpey i Libya – caset sett under ett.

Omforente kodingsvurderinger = Koding utført i fellesskap mellom Johnsen og Radpey i Libya – caset sett under ett.

Tabell 2. Oversikt over avviket mellom Johnsens og Radpeys preliminnære kodingsvurderinger

Legitimeringsargumentasjon	a) Avvik mellom Johnsens og Radpeys sine preliminnære kodingsvurderinger (i absolutte tall/kodingsenheter og prosent)	b) Avvik mellom Johnsens preliminnære kodingsvurderinger (i absolutte tall/kodingsenheter og prosent)	c) Avvik mellom Radpeys preliminnære kodingsvurderinger (i absolutte tall/kodingsenheter og prosent)
F	5 (11.36%)	0 (0%)	5 (11.36 %)
A	5 (11.26%)	6 (13.96%)	1 (2.33 %)
V	3 (7.69 %)	0 (0%)	3 (7.69 %)
E	3 (8.11%)	4 (10.81%)	1 (2.70 %)
Gjennomsnittsavvik	9.60%		

A: Allianseforpliktelse; E: Ekstern innflytelsesargumentasjon; V: Verdiargumentasjon; F: Formelle og operasjonelle argumenter

b) og c) Prosentvis avvik mellom preliminær kodingsvurdering og omforent kodingsvurdering

Vi antar at den omforente kodingsvurderingen er 100%. Vi regner derfor ut prosentvis avvik mellom preliminær kodingsvurdering og omforent kodingsvurdering for hver av oss.

Eks. F= $100/44 = 2.2727$

$$2.2727 * 5 = 11.3635 \approx 11.36 \%$$

Avviket mellom kodingen til Radpey for formell og operasjonell argumentasjon og den omforente kodingsvurderingen for samme kategori = 11.36 %

Mellom b) og c) Prosentvis avvik mellom preliminær kodingsvurdering mellom Johnsen og Radpey

For å regne ut forskjellen mellom den preliminnære kodingsvurderingen mellom Johnsen og Radpey tar vi forskjellen mellom det prosentvise avviket til resultatet i 1) og subtraherer de fra hverandre.

Eks. A = Johnsen: 13.96% og Radpey: 2.7%:

Regnestykket blir som følger: $(13.96) - (2.7) = 11.26\%$.

Resultat: Forskjellen mellom Johnsens og Radpeys preliminnære vurderingskoding er at Johnsen har undervurdert allianseforpliktende argumentasjon.

Gjennomsnittsavviket mellom avviket til Johnsens og Radpeys sine preliminnære kodingsvurderinger, finner vi ved å addere legitimeringsavvikene og dividere det på antall legitimeringskategorier:

$$(11.36 + 11.36 + 7.69 + 8.11) / 4 = 9.60\%$$

Kommentarer til vedlegg 3, tabell 2

Som vedlegg 3, tabell 2 viser er det ingen dramatiske avvik mellom Johnsens og Radpeys preliminnære kodingsvurderinger, som vist i tabell 2 a). Tabell b) og c) viser heller ingen dramatiske avvik mellom Johnsens og Radpeys preliminnære kodingsvurderinger, men derimot ganske store forskjeller mellom legitimeringskategorienes kodingsenheter. Som vist i tabell 2 har vi også regnet ut gjennomsnittlig avvik mellom Johnsens og Radpeys preliminnære kodingsvurderinger. Dette viser et gjennomsnittlig avvik på 9.6%, noe som tilsier at vi i nærmest 9 av 10 tilfeller har vurdert kodingsmaterialet likt. Dette øker troverdigheten og reliabiliteten av studien.